

P. ANTONÍN KRÓLICKI:

IDEÁL KNĚZE

Přeložil

VOJTĚCH MARZY

1928

Tiskem a nákladem Občanské tiskárny v Brně

*Československému kněžstvu
v době pro náboženství v národě našem
tak vážné*

*věnuje
překladatel*

N. 8280. Ex Consistorio Episcopali Brunensi, die 17. XI. 1927.

Nihil obstat:

J o s e p h u s O c e t e k,

Censor ex officio.

Imprimatur:

† J o s e p h u s,

Episcopus Adrahensis,

Apostolicus Administrator.

ŽIVOTOPIS AUTORŮV.

P. Antonín Królicki narodil se r. 1836 v Podolí ve vsi Kormilczu. Studoval na gymnasiu v Kamienci Podolském. V tomto městě vstoupil do semináře pro duchovní, odkud po dvou letech byl poslán na další studia do petrohradské akademie. Tu ukončil studia s hodností magistra theologie. Za příčinou zdokonalení ve vědě pobyl dva roky v Lovani a v Římě. Po návratu zaujal na petrohradské akademii místo P. Feliňského, který v té době stal se arcibiskupem ve Varšavě. Než v Petrohradě nepobyl dlouho: dobrovolně vrátil se do Kamience, kde se stal nejprve farářem při kostele potrinitářském, a r. 1866 vidíme jej po boku tehdejšího biskupa diecese kamienické Fijalkovského, s nímž potom jel na Krym. Po 4 letech vrátil se do Žytomieře a stal se duchovním správcem a profesorem v tamějším semináři. V tomto úřadu setrval též 4 roky. Z této doby jeho života máme tištěnou knihu „Památky rekolekcí velkonočních“, konaných v Žytomieři s kněžími diecese lucko-žytomieřské. Kolem r. 1875 nacházíme P. Królického v diecesi lvovské nejprve jako faráře v Zaleszczykách, pak od r. 1886 v Kukizově.

Na prvním i na druhém místě zaskvěl se horlivostí vpravdě apoštolskou. Sv. Pavel, jehož zvláště si zamiloval a stavěl sobě i jiným jako ideál kněze Kristova, byl mu vůdcem a vzorem v duchovní správě,

zvláště v Kukizově, kde pracoval po 13 let, a kde památka jeho zůstane navždy nesmazatelná. Místo dřevěného kostelíka zbudoval tam nový, pěknými malbami ozdobený kostel, upravil faru, zařídil křesťanský obchod a čítárnu! Zavedl katechese ve škole i v kostele. Není divu, že farnost, jakoby znovuzrozená, stala se vzorem jiným. Ale v míře, v jaké přibývalo prací pastýřských, postupovala též v něm plicní choroba, takže byl nucen opustiti milované stádo a hledati občerstvení ubývajících sil. V létě r. 1899 byl nějaký čas kaplanem Sester Milosrdenství v Bursztyně, příští zimu a jaro ztrávil v Ice a Meraně, na léto vrátil se do Lvova a usadil se při kapli v Brzuchovicách. Když pak choroba vždy více se rozmáhala, našel útulek v léčebném ústavu Biliňského a tam 20. října 1900 dokončil svůj bohabojný život. Pochován jest v Gródku.

Z písemných prací P. Królického vedle připomenutých již „Památek rekolekcí“ a množství článků, roztroušených po časopisech, jsou známy: „Kázání nedělní a sváteční“, všeobecně velice ceněná. Rovněž výborné jsou „Osnovy ke kázání“. Vydal „Malý Katechismus“, velmi praktický a vhodný pro nejmenší děti. Ale hlavním jeho dílem možno bez odporu nazvati „Ideál kněze“, ony vznešené myšlenky o kněžství, zamýšlené v rozměry většího díla a omezené na několik, jak skromně je nazval, úvodních listů, k nimž již nesměl a nemohl více látky přidati. „Nehodí se dnes,“ napsal v úvodě, „zkřehlou, zkostnatělou a řemeslnou rukou vésti a spíše profanovati to, co se počalo z ducha a nadšení.“

SLOVO VYDAVATELE¹⁾ K II. VYDÁNÍ.

S vědomím a svolením důst. p. autora dílka tohoto „Ideál kněze“, přistupujeme k vydání druhému, poněkud upravenému, hluboce jsouce přesvědčeni o potřebě toho a o velikém vlivu, jaký bude míti na spolu-bratry-kněze a mládež seminářskou! Nemnoho máme v naší literatuře knih, jednajících o vznešeném povolání kněžském. Jsou z větší části přeloženy z jazyků cizích a ani obsahem ani formou nepromlouvají dosti živě k duši. Jediné toliko dílko „Ideál kněze“ dle mínění našeho jest schopno pohnouti celou naší bytostí a převéstí nás z nížin bezbarvého, všedního života na výšiny duchové, ve sféry ideálu.

Neboť není to obyčejný morální nebo asketický traktát, opřený chladnými formulkami a důvody, ale kniha plná života, jejíž každá stránka, každý řádek, každé slovo chvěje se a žije. Toť kniha, která nepovstala ze suchých kombinací, ale, jak sám autor udává, „z ducha a nadšení povstala“, z toho, „co ho bolí“. Slyšeli jsme však mínění, že v dílku tomto kněz představuje se „příliš ideálně“, proto nemůže dílo býti naším vůdcem, poněvadž se nesrovnává s podmínkami skutečnosti. Zdaž to pravda?

¹⁾ P. A. Pleszczyński.

Prohlédněme jen pozorně Písmo sv. a spisy Otců církevních, a přesvědčíme se, že v „Ideálu kněze“ není pražádné přehnanosti. A jestli vidíme tam přehnanosti, tedy podléháme klamu, který neodvratně musí zmizeti, když hlouběji vnikneme ve svaté a vznešené poslání kněze. Oko, zvyklé temnosti, těžko snese jasné světlo sluneční. Čeho žádá od nás autor „Ideálu kněze“? Ničeho více, než abychom byli „Muži božími“, bychom nejen slovy učili, nýbrž i vlastním příkladem jak pochodně jasné svítili na cestě ctnosti svému ovčinci, bychom z duchovních řemeslníků, z kněží slabých, že tak pravím, přeměnili se v pravdivé kněze Kristovy, bychom skutečně stali se „přáteli“ našeho božského Mistra. Jam non dicam vos servos, sed amicos . . . A do takového touženého stavu se přichází jedinou toliko logickou cestou — zamilováním si své ideje a prací pro ni, prací takovou, jakou právě důst. p. autor doporučuje, beze všech kompromisů se světem, bez ústupků na účet „nevinných zaměstnání“. Ty v životě kněze mohou zaujímati tolik jen místa a času, kolik třeba z ohledů psycho- nebo fyziologických, ale nikdy nemají stejně vážit i tím méně převažovati na váze povinností svatého povolání. V tom není přehnanosti! . . . Na doklad našeho tvrzení můžeme uvést nedávno již v pátém vydání vyšlé dílo v jazyku francouzském „L' éducation de la volonté“, v němž autor Jules Payot, inspektor pařížské akademie, chtěje přetvořiti obyčeje mládeže a chtěje učiniti z ní — za účelem čistě pozemkým — užitečné obyvatele vlasti své, radí všechnu vládu duše, všechny city, smysly a žádosti vždy obracet ve směr jednoho cíle — práce pro společnost. Při tom Payot jest při volbě nevyhnu-

telných prostředků tak přísný, že zakazuje i hru v karty a v šachy jako zbytečně vyčerpávající energii ducha.

Naproti tomu jak se má chovati opravdový kněz? Homo Dei?

A jestli někoho i tyto úvahy nepřesvědčí, tu připomínáme mu, co praví jistý znamenitý asketa a spisovatel církevní.¹⁾ „Každý ví,“ praví, „že chtěje trefiti z luku do terče, musí mířiti výše, taktéž i v životě mravním, chtějice dojiti jistého stupně dokonalosti, musíme mířiti výše — do ideálu.“

Kdyby ideál dokonalosti mravní nevznášel se na nedostihlé výšině, ale zůstal na výši každému snadno přístupné, přestal by býti ideálem, to jest tím věčně, po věky svítícím sluncem mravním, ke kterému celé lidstvo do poslední chvíle pobytu svého na zemi bude chvátati a nikdy u cíle nestane.

Shodujeme se ovšem, že v tomto dílku představil nám autor vlastně ideál kněze. Ideál ale ne utopii! Nelekejme se tedy jeho vyvýšenosti, ale s dobrou vůlí pročítejme tyto listy ne jednou ani ne desetkrát, ale uvažujme dnem i nocí o pravdách v nich skrytých, naučme se jím dokonce nazpaměť, a dá Bůh, že pomalu opanují ony celou duši, celou bytost naši a zmenšujice ustavičně dělíci nás od toho ideálu propast, způsobí, že v nás ne my již, ale božský náš Mistr bude žíti: Vivo autem iam non ego, vivit vero in me Christus. (Gal. 2, 20.) A budeme pak z celého srdce vděčni důstojnému autorovi, tak jako dnes jsou již mnozí vděčni za prokázanou službu.

Čest jeho památce!

¹⁾ Scaramelli, Directorio ascetico.

I.

CHOROBA A LÉK.

Církev, toť veliký nástroj Prozřetelnosti, aby došel svět svého věčného určení. Církev, toť onen sluha evangelijní, jemuž bylo rozkázáno, aby naplnil síň hodovní; ona síť rybáře Krista, jejímž úkolem je vyloviti celé lidstvo z moře dočasnosti a přenéstí je v oceán nesmrtelného života. Církev, toť konečně věrná Nevěsta, která nežije pro sebe a jakési osobní cíle, ale za jedno jest s myslí a cíly svého Ženicha. A proto zdar Církve jest čistě duchové povahy: když plno hostí v síni hodovní, když daří se duchovní lov rybářský, když cíle Kristovy nacházejí uskutečnění na světě, tehdy nabývá Církev skutečného zdaru. Zdaž takového zdaru nemůže nabýti i v koruně trnové? Zajiště může, jak to dokázaly dějiny, a z téže příčiny epochu katakomb, t. j. epochu víry, lásky a svatosti nazýváme šťastnou v historickém žití Církve.

Postavivše se tedy na toto vyšší moudré stanovisko, ptáme se, co značí pro nevěstu purpur královský nebo hadr žebrácký? Co značí chvilkový bol nebo radost pomíjející, hold trůnů nebo posměch chátry? Vážné to jest, ale přece významu jen podřadného; vážné jako kladná neb záporná podmínka ve splnění církevního poslání; není však rozhodně věcí spadající na

váhu jejich osudů. Zde právě uvéstí můžeme křesťanskou zásadu: *quod aeternum non est, nihil est!* Církev sahá kamsi dále svým pohledem a tužbou, kamsi za všechny časné cíle. Aby vykonala svůj spásenosný úkol, aby uskutečnila to krásné heslo: *Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat*, aby potěšila na konci dějů ženicha tím, že přivedla na hody celou rodinu lidskou, není jí obtížným břímě kříže, ale naopak tiskne ho s láskou na prsa a opětuje s Apoštolem národů: *etsi immolor, gaudeo!* . . .

Srdce Nevěsty dotknuto v době naší jinou, daleko krutější bolestí; tohoto pak bolestného neštěstí týká se žaloba Proroka, srdce rozdírající: *et domi mors similis est* . . .

Domi mors similis est! Ano, smrt ve vlastním lůně, smrt a zpuštění v oboru duchovním, smrt a zkáza mravní — toť dle našeho přesvědčení dnes nejtěžší rána Církve, rána, jaké v tomto stupni, zdá se, že neznamenalala ještě ve svém mučednickém životě.

V tomto ohledu dozrává dnes Církev nejtěžší bolesti, toť její kalich utrpení. Neboť když její Ženich světem jest zapomínán, když opouští lidstvo prapor kříže, když následkem úpadku víry nastupuje rozvod světa s Kristem, rozvod, který maří oběť Golgoty a ničí lidstvo, co může ji ještě zajímati, z čeho může se radovati nebo rmoutiti? *Ecce sancta nostra et pulchritudo nostra et claritas nostra desolata est . . . quo ergo nobis adhuc vivere?*¹⁾

A zdá se nám, že nenadsazujeme, představujeme v takovém světle dnešní stav Církve. Neboť, ptám se

¹⁾ 1 Machab. 2, 12.

každého, kdo vážně patří na věc, zda jest Církev dnes onou matkou, pod jejíž křídla hrnuly se kdysi národové se čtyř stran světa? Zda jest onou učitelkou světa, kterou obléhala kdysi pokorná pokolení, čerpající z jejích úst slova života? Zda jest dnes plnou sítí rybářskou, plnou síní hodovní? Běda, na všechny ty otázky můžeme odvětit jen slovy údivu a bolu: Quomodo sedet sola civitas, plena populo? Facta est quasi vidua domina gentium!¹⁾ Ač ještě stojí domy Boží, učiněné z kamene, ač ještě vykonává se obřad křesťanský na světě; ale kdo nevidí, že jsou to jakoby paprsky podzimního slunce, z nichž již netryskají zdroje světla a života. Vedle této formální, abych tak řekl, vlády náboženství na světě, jak dlouhým a širokým korytem rozlévá se nevěra! Jak hluboko podfat jest kořen křesťanství v duši národů! Jak daleko zabíhá lidstvo od nejprostších, elementárních zásad Evangelia! Naslouchejme pozorně heslům naší doby v oboru vědy a odevšad doletí k nám výkřik apostase: nescio hominem istum! Poohlédněme se po praktickém životě a uzříme tlumy tísnící se na cestách všech vášní, a jen stezky Evangelia nešlape noha následovníků: viae Sion lugent, eo quod non sint, qui veniant ad solemnitatem²⁾. Dotkněme se květu lidstva, t. j. mladého pokolení, vycházejícího sotva z plének na jeviště života, a uzříme s úžasem, že již i v tomto květu líhne se červ smrti! Slovem, všude zjevy mravní choroby, všude stopy duchovního zpuštění, neboť dokonce i tam, kde doutná ještě jiskřička víry, zřídka

¹⁾ Pláč Jerem. I, 1.

²⁾ Pláč Jerem. I, 4.

kde potkáš lásku, zřídka kde shlédneš aureolu skutečné svatosti.

Jaký tedy smutný obraz představuje dnes v nejedné zemi vinice Kristova, založená a upravená cenou takové lásky, takovým nákladem utrpení a znoje! Když patříme na její záhony, porostlé bujným plevelem zjevného odpadlictví, mrtvé lhostejnosti, chladného formalismu, zdá se, že přicházíme k poslednímu listu dějin, že jsme v předvečer splnění se oné strašné předpovědi: zda myslíš, že Syn Člověka přijda najde víru na zemi?

Při tomto tak žalostném faktu zda nemůžeme přirovnati Církev k biblické Rachel, oplakávající pobité své dítky — Rachel plorans filios suos? Zda nemůžeme se vší pravdivostí vložit i v její ústa slova osiřelé Noemi: ne vocetis me Noemi, id est pulchram, sed vocate me Mara, id est amaram, quia amaritudine valde replevit me Dominus! . . .¹⁾

Naučme se proto, bratří, dobře rozeznávat, co jest dnes vlastním neštěstím Církve. Zdá se, že my v synovské bolesti nevidíme mravního zpusťování vinice Páně, že méně ceníme tuto duchovní zkázu. Jaký to jednostranný a bludný pojem věci! Vždyť Církev, toť duchovní zasnuba Krista s lidstvem. — Když tedy to pouto se trhá, již vše jest ničím srdci Nevěsty, a třeba bychom ji ustrojili v korunu všeho světa, třeba bychom posypali kvítím její dráhu dějinnou, neustane opětovati s osiřelou matkou: ne vocetis me Noemi, sed vocate me Mara! Ano skutečně, neboť celé štěstí Církve záleží ve zdaru záležitosti Kristovy: quoniam nunc

¹⁾ Ruth 1, 20.

vivimus, si vos statis in Domino.¹⁾ Ó překrásná slova! Si vos statis in Domino . . . to jediný a nejdražší poklad Církve, jediný předmět její strasti a lásky . . .

A proto tam, bratří, na mravní ruinu Církve spěchejme především roniti slzy, ať zní tam ústy i srdcem naším nářek Proroka: Haec dicit Dominus exercituum: contemplamini et vocate lamentatrices et veniant; et ad eas, quae sapientes sunt, mittite, et assument super nos lamentum. Deducant oculi nostri lacrymas, et palpebrae nostrae defluant aquis! . . .²⁾

Ale kde máme hledati onu ruinu? Běda, ona vznáší se již před naším zrakem, neboť i v našem kraji, v naší zemi, která vydala celé pokolení svatých, svatých askesí, svatých prací, svatých utrpením a skrytou ctností, šíří se dnes nákaza mnohonásobné smrti duchovní. A není to celkem zjevem podiv budícím. Vždyť jsme dítky našeho věku, vždyť dýcháme vzduch společný celému lidstvu; jest také pravděnepodobné, aby náboženská lhostejnost, bezbožnost, převážně materiální směr života, slovem vše to, co shledáváme jinde, neotrávilo ducha i našeho dosud nábožného národa. Jest sice velký rozdíl ve stupni mravní choroby, než pamatujme, že sněť nemnoho potřebuje času, aby nabyla rozměrů nevylečitelných.

Mluvili-li jsme dosud o úpadku víry na světě všeobecně, tedy mluvili jsme tak jediné proto, abychom představili obecné postavení Církve a ukázali, v čem vlastně záleží dnešní její úpadek; než jedná se nám hlavně o naši částku vinice Kristovy, jedná se nám

¹⁾ 1 Thess. 3, 8.

²⁾ Jerem, 9, 17. 18.

o to, abychom připomenuli našemu kněžstvu, že i u nás jest smrt hostem — et domi mors similis est — že i my máme slušný důvod k pláči: luxerunt sacerdotes ministri Domini . . .¹⁾

II.

Leč nedosti na tom, zlo oplakávat. Vedle slz hledati třeba i lék; výsledek pak léčení záleží od poznání příčin, které zlo vyvolaly anebo podporují jeho vzrůst.

Položme si tedy otázku: které jsou příčiny dnešního mravního úpadku Církve, jenž každým dnem nabývá širších rozměrů?

Příčiny ty jsou rozmanité: stálé a nahodilé. Stálé, pokud plynou ze zřidel zkažené naší přirozenosti, která vždy byla i bude Faraonem vůči Bohu; — nahodilé, pokud vycházejí již z ducha času, vlastního každému období dějin.

Leč vedle těchto příčin zda nebylo by spravedlivé obviniti z části i sebe samy pro dnešní úpadek náboženství na světě? Zda i nám, proniknutým hrůzou při pohledu na utrpení Nevěsty Kristovy, nebylo by možno odpověděti slovy, jimiž Nathan otevřel oči Davidovi: tu es ille vir!?²⁾ Víme, že otázka tato upřímně nás zabolí, že snad vyvolá výkřik odporu; ale zda bylo by lépe, kdybychom sebe nakuřovali ničemným pochlebenstvím? Naopak, nám se zdá, že pokorně se k vině přiznati je podmínkou duše vyšší a neučiní celkem újmu hodnosti našeho stavu. Zda týž David

¹⁾ Joel 1, 9.

²⁾ 2 Král. 12, 7.

po rozmluvě s Nathanem neudeřil se pokorně v prsa a s lítostí zvolal: „Peccavi Domino!?“¹⁾ Zda neoplakával kníže apoštolů svého hříchu a zda sv. Pavel nevyznal: quoniam supra modum persequabar Ecclesiam Christi: et expug abam illam?²⁾ Jen malým srdcím vlastní jest zaslepení, jen pyšná ústa neopétují slov Evangelia: servi inutiles sumus! Mějme tedy odvahu uznati se vinnými a nosíme-li vznešený titul učitelů pravdy, buďme jimi především vůči sobě

Ale v jakém to smyslu pravíme, že dnes i kněžstvo přičiňuje se o úpadek Církve? Což boří úmyslně Království Kristovo, což vchází ve zřejmý spolek s nepřáteli kříže? Ne, taková vina nás netíží, a proto jsme tak klidni a proto myslíme, že nám nelze nic vyčítati! Ale zda nedostatkem činu nechychtá se právě tak, jako činem? A právě náš hřích jest takovéto negativní povahy: my přičiňujeme se o úpadek Církve ne činem, ale nedostatkem činu; přičiňujeme se tím, že zapomínáme ducha svého povolání, že ochabli jsme mravně, že v y z u l i jsme se z půvabu vyššího života, z půvabu poslanců nebeských, kterýžto půvab sám jediný jest rukojmím triumfu nad světem — slovem, že vy-
cifujeme velmi cosi z toho smutného přirovnání k soli zvětralé a zhaslé pochodni . . . Tímto způsobem přikládáme ruku k dílu zkázy.

Na důkaz toho stačí prostá úvaha.

Svět ve zlém jest postaven³⁾ — to zásada vzatá z Písma sv. a zkušeností potvrzená. Jako těžké před-

¹⁾ 2 Král. 12, 13.

²⁾ List ke Gal. 1, 13.

³⁾ List sv. Jana 5, 19.

měty, nejsou-li podepřeny, povahou svou padají dolů, tak i slabá bytost člověka, zatížená břemenem zkažení, směřuje ustavičně dolů v mravním smyslu. Jest to skutečnost, kterou dokazují celé dějiny lidstva. Přirozenost naši v tomto ohledu možno přirovnati k váze s vychýleným jazýčkem, poněvadž jedna její miska přetížena jest celou ohromností zlých náklonností a na druhé misce není, co by ji mohlo vyvážit. Nitimur in vetitum . . . uvažoval pohanský mudřec a sv. Pavel takto naříká: video etiam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati, quae est in membris meis. Infelix ego homo! . .¹⁾

Jak tedy za těchto podmínek možno uvést lidstvo v mravní rovnováhu? Jeden toliko jest způsob: třeba na lidstvo působiti silně ve směru opačném, t. j. nutno vhoditi na druhou misku té váhy jakési závaží, jež přemohlo by vrozenou člověku náchylnost ke zlému, tak jak oheň přemáhá zimu a světlo temnotu. Tím pak závažím, schopným převážiti zkaženost přirozenosti lidské, schopným nachýliti ji ke straně dobra, jest síla vyšší, nevšední svatosti. To jediný protilek na mravní chorobu světa. Jen budeme-li stále tuto svatost života stavěti na oči zkaženosti světa, můžeme ho vyléčiti, jen jasným, oslňujícím bleskem ctnosti, podobným zjevení před Damaškem, můžeme zadržeti jeho pud ke zlému; zkrátka jen silou mající převahu a mravním kouzlem můžeme svět i nevědoucí unést v čistý obor ducha, jako nás bez našeho vědomí a vůle nosí země světovými prostorami . . .

¹⁾ K Řím. 7, 23.

A takovou právě mravní mocí pro lidstvo byl Kristus. Pohledme, kterak imponující — v duchovním smyslu — zjevuje se na světě, s jakým majestátem vyššího příkladu stojí na vážkách lidstva, aby převážil závaží jeho zkaženosti! Vše v Něm obrovské, heroické, abych tak řekl, drtivé pro naši slabou přirozenost; vše: láska, pokora, chudoba, sebezápor, povznesení k výšinám ideálu; vše tak nebetyčné, nadlidské, že zřejmě vypočítané jest, aby bylo duchovním sloupem světa, aby převážilo jeho náchylnost k tomu, co nízké, co zkažené, zvířecí.

Tak se má hleděti na nauku a život Vykupitele: překoná svět, ale tím jen, že ho zatížil závažím svého ducha; léčil lidstvo, ale tím jen, že kouzlem svého příkladu unesl je v čisté prostory mravní. Zda bez této silné zbraně, bez tak silného léku byl by vykonal tento zázrak? Nechceme omezovati moc boží a opětuje se s archandělem: quia non erit impossibile apud Deum omne verbum¹⁾, ale nedotýkající se absolutní všemohoucnosti a hledíce na věc s lidského hlediska, osměluje se tvrditi, že obrácení světa jen za těchto podmínek vykonáno býti mohlo. Tu možno přizpůsobiti slova Žalmisty: abyssus abyssum invocat²⁾ t. j., že propast lidského zkažení jen druhou krajností, jen nadbytkem svatosti mohla býti vyplněna.

A také učedníkům svým odkázal božský Spasitel tutéž zbraň na přemožení, tytéž prostředky na vyléčení světa. Čtěme ono poučení: Et convocatis duodecim³⁾ . . .

¹⁾ Evang. sv. Luk. I, 37.

²⁾ Ž. 41, 8.

³⁾ Evang. sv. Mat. 10.

dané apoštolům, když posílal je na vinici svou, a prohlédneme okamžitě záměry Kristovy. Chtěl viděti v dědicích svého poslání lidi neobyčejné, mravní obry, lidi, že tak dím, nadlidské, kteří by byli živou protivou světa v každém ohledu, neb jen od takových zápasníků mohl se nadíti i rozšíření i udržení všeho, čeho již dobyl na zemi. Tu výši žití, tu pronikavou a všestrannou protivu představovati světu, oslňovati jí jeho oči jako bleskem a tak donucovati ho k poddání se v sladkou porobu Evangelia — takový byl plán nebeského Mistra, jeho vlastní rukou apoštolům nakreslený. A proto též — dle pojatého plánu — dal jim a celému kněžstvu vznešené jméno: *lux mundi, sal terrae*¹⁾ — a kdo by nerozuměl hlubokému významu tohoto jména, kdo by bez kouzla a síly vyššího života vrhal se na dobytí světa, ten, dle výroku samého Spasitele, tolik by mu přinesl zisku, kolik zvětralá sůl neb zhaslá pochodeň. A jistě, neboť nemajíce té nepřemožitelné zbraně ducha, čím překonáme obra zkažení? Ohněm, mečem, hrozbou neb chladnou deklamací, činy nepodepřenou? Ó, neklamejme se, peklo tropí si žerty z takové zbraně, jak rozvodněná řeka posmívá se hrázi slaměné! . . .

Vraťme se nyní k našim výčitkám. Jestli tedy jen vyšší silou ducha, jen mocí neobyčejné, nadlidské svatosti života možno svět přemoci a pozdvihnouti, jak nemá zlo a mravní zkáza povznést hlavy, když dnes v bojovnících Kristových ta moc zeslábla? A v tomto smyslu pravil jsem, že i nás tíží odpovědnost za nynější mravní zpustošení Kristovy vinice.

¹⁾ Evang. sv. Mat. 5. 13. 14.

Stanouce v duchu před trůnem Spasitele, zeptejme se upřímně svého kněžského svědomí: co my dnes stavíme proti světu a jeho zkaženosti? Jaké závaží vrháme na váhy lidstva, abychom převážili zlo, které lidstvo takovou silou žene do propasti? Jaké hráze stavíme, nepravím již proti potokům, ale proti celým řekám nevěry a materialismu, které unáší svět na svých špinavých vlnách? Běda! Odpor proti té povodni zkaženosti jest mdlý a bezmocný. O onom závaží, které klademe na miskou mravní, možno bez nadsazování říci: *appensus es in statera et inventus es minus habens!* . .¹⁾ Pohledme vážně na sebe a uzříme s bolestí, že není to tvrzení opovážlivé ani pomlouvačné.

Interrogabo te, responde mihi! Jest na skráních našich aureola vyšší svatosti, která by vrhala kol jiskřivé blesky, zaháněla temnoty světa a táhla lidi nepřekonatelným kouzlem na dráhu Evangelia? Responde mihi!²⁾ Jest v našem duchu a vystupování ona velká a pronikající protiva ducha a tužeb světa, která by mu stále připomínala, že přece jest něco více v určení člověka, než marná honba za časným? Responde mihi! Zda život náš převyšuje míru obyčejné, lidské čestnosti, či místo abychom šli do boje s duchem světa, zda nebéřeme v mnoha případech jeho jařmo na sebe a nevlečeme se spolu s davy nuzným, nevolnickým životem? Responde mihi!

Než, běda, dnešní kněz ne vždy jest představitelem vyšší idey, vyššího pořádku věcí mezi lidmi, ne vždy jest to muž s důraznými rysy svatosti, jehož život

¹⁾ Daniel 5, 27.

²⁾ Job 38, 3.

byl by ustavičným a silným protestem proti duchu světa, ustavičným a výmluvným kázáním na thema slov apoštolových: hoc itaque dico fratres: tempus breve est; reliquum est, ut qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur: praeterit enim figura hujus mundi! . . .¹⁾ Nikoli, dnešní kněz je povětšíně dobrý, poctivý, ale přece jen obyčejný a všední člověk! Odhrňme roušku s jeho duše, zbádejme tajnosti srdce, prozkoumejme celý jeho život vnější až do nejpodrobnějších detailů, až do pouličních procházek s doutníkem v ústech, a jak často postřehnem v něm jen člověka ve smyslu biblickém, jak často bude nám možno o něm říci: secundum hominem ambulatis! Vyšší duch, vznešenější vzory ctnosti, vše to nám uteklo, vše kdes uvízlo na mělčině mravní a místo jasného, abych tak řekl, slunce kněžství, zůstal jen měsíc — bledý, chladný, bez ducha, ač snad na pohled milý. A i tam dokonce, kde dokonalost evangelická jest výhradním slibem stavu, t. j. v klášteřích, jak často nacházíme jen příbytek obecných vášní, ukrytých záclonou hábitu! Zkrátka, kamkoli pohlédneme, všude postřehneme povrchnost ducha, všude úbytek té síly mravní, která jediná je schopna vyvážití zkažení světa. Silná, důrazná individualita kněžská zhynula, a M u ž e b o ž í zastoupili „důstojní pánové“ . . .

Může nás pak při takovém stavu věci podivem naplniti úpadek náboženského života? Může býti pro nás tajemstvím marnost našeho slova a našich snah po mravním povznesení světa? Jistě ne! Neboť aby se svět obrátil, třeba býti jiskřivou hvězdou na jeho

¹⁾ 1 Korint. 7, 29 a 31.

obzoru; leč není-li toho, svítíme-li tak bleďo, že se nelišíme nikterak od celku, pohrdá-li svět naším životem, vida v něm jen věrnou ozvěnu svého — zda může, ptám se, poddati se našemu vlivu? Cuius vita despicitur, mluví sv. Řehoř papež, necesse est, ut eius praedicatio contemnatur.¹⁾ Tutéž prostou a tak známou pravdu vypovídá sv. Ambrož: quomodo potest a populo observari, qui nihil habet secretum (lišícího se) a populo, et a multitudine dispar? Quid in te miretur, si sua in te cognoscit, si nihil in te aspiciat quod ultra se inveniat?²⁾

To tedy objasňuje nám záhadu dnešního úpadku náboženství na světě. Neboť jakmile kněžstvo slábne duchovně, t. j. jakmile sloup boží budovy se chvěje, tu zřejmo, že při těchto podmínkách nemůže býti nic jiného na světě mimo temnotu, ruiny a chladno. Nemylme se tím, že zločiny nás netíží, neboť již tím přestupujeme zákon, že jsme uprostřed lidí jakousi silou neutrální a mrtvou, již tím hubíme svět, že ho neléčíme: non pavisti, occidisti! „Pro kněze“, praví Massillon, „není stanoviska trpného; jestli nebude, již tím boří; jestli neoživuje, již tím zabíjí; jestli jeho zvyky nejsou vzorem, tedy jsou pohoršením; jestli celý život jeho netáhne ke svatosti, již tím opravňuje k hříchům a množí neřesti.“ Vždyť andělu efeské církve přiznány různé ctnosti: mužnost, trpělivost, statečnost ve víře a horlivost v práci, a přece neušel výčitek za to právě, že sestoupil s výšiny evangelické svatosti. Scio opera tua, et patientiam tuam, et quia

¹⁾ Greg. in Hom. super Evang.

²⁾ Ambr. l. I, ep. 6.

sustinuisti propter nomen, et non defecisti. Sed habeo adversus te, quod charitatem (vyšší svatost) tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris, et age poenitentiam et prima opera fac. Ó, jak tato slova divně připadají našemu životu! I my se oháníme — laborem tuum; i my trpíme ne málo útisků — patientiam tuam; i my vzorně věrni jsme Církvi et non defecisti; a přece zda nehodí se slovně na nás: sed habeo adversus te, quod charitatem tuam primam reliquisti? Memor esto itaque unde excideris! Uznejme tedy, bratří, blud svůj, uznejme i sebe vinnými dnešních slz Nevěsty, a místo abychom naříkali na ducha času, na apoštoly bezbožnosti, kterých nepřemůžeme slovy, schylme pokorně čela k zemi a řekněme s bolestí: peccavi Domino! Ale mýlím se, tvrdě, že my nic nestavíme proti zkaženosti naší doby. Vždyť radíme chorému a nešetříme proň léků, ale ne takých, ke kterým by bylo možno přirovnat polské přísloví: „ale z toho, co mne bolí“. Léčiti mravní zlo světa tím „co nás bolí“, t. j. stavěti proti němu ducha umrtvení, sebezáporu, pokory a chudoby, zkrátka ducha evangelického, který vyžaduje nejedné těžké oběti, považujeme za věc nemilou a tvrdou; ale vynalezli jsme prostředek lékařský, který nás nic nestojí mravně a vedle toho dodává nám zevnějšek horlivosti! Tím nově vynalezeným lékem na duchovní nemoci světa jest rozmnožení praktik a forem na poli náboženském, čímž chceme zakrýti úpadek našeho ducha . . .

Tato snaha povznést náboženství pomocí rozmnožení různých pobožností, rozvinula se zvláště v našem věku a to v rozměrech velikých. Heslo k tomu dala Francie, milující ve všem okázalost, a našla všude

věrné následovníky. A co tu již vykonáno v tomto směru? Jaké nové praktiky zavedeny, jako: odříkávání různobarevných růženců, polykání obrázků a j., co dáno v oběh lístků a jiných smyšlenek, z nichž každá má obsahovati divotvorné tajemství na léčení světa a dobývání království nebeského!?

Místo abychom pečovali v našich vydavatelstvích o vážný a opravený obsah — my obnovujeme jen formu našich knížek obsahu náboženského, měníme vazbu, staráme se o pěkný tisk, o papír, o krásné obrázky, vkusnou úpravu — což nás nemálo stojí námahy — a obsah zanedbáváme úplně. A koho tyto rozmnožené knížky napraví, obrátí?

Nemůžeme obírat se podrobnostmi tohoto dráždivého předmětu, ale zaznamenáváme jen skutečnost, že v dnešní době směr tento převážně se rozvinul a vystoupil jako surogát vyhaslého ducha. Místo abychom reagovali na svět mocí mravní, my ho zasypáváme formulkami, bavíme novotou, dráždíme okázalostí, zkrátka nedostatek vznešeného ducha evangelia nahrazujeme mechanikou, smyšlenkami, receptem! . . . A v takových ilusích žijeme! takovými prostředky chceme povznést spadlé zdi Jerusalema! Ale co nej-smutnějšího, že následkem tohoto jednostranného směru zkřivili jsme své svědomí a úsudky o věcech, takže konečně s dobrou věrou trváme na těch formulích, rozšiřování jich považujeme již za patent dobrého a věrného sluhy a na konec zapomínáme na potřebu obrození duchem jako jediného činitele ku povznesení náboženství — a s naivní prostotou divíme se, proč přes naše úsilí nesestupují zlaté věky na zemi? Ach! voláme sentimentálně: zkoušky! zkoušky

na Církev! Třeba se pokořiti před výrokem nebes! Ano, jistě to zkoušky, ale dlužno uvážiti, zda my nezkoušíme P. Boha a Jeho trpělivost!

Než, nechť nikdo si nemyslí, že haním tyto prostředky ku povznesení víry a ducha. Ovšem, vše to jest dobré a svaté, — ale samo, nepodepřené činem nemůže dáti očekávaného výsledku. Hrstka pobožných žen upadá již pod tíží formulek, ale pro celek věrných jsou ony prostým nakuřováním mrtvého! . . . Jak lehká pěna ztrácí se na vlnách bystré řeky, tak i ty pobožné výmysly na zmohutnění náboženství hynou beze stopy, bez zisku na rozvodněném potoku mravní zkaženosti! Kdybychom vedle nich šli světem mocní duchem, kdybychom silou vyšší svatosti elektrisovali ustydlá srdce, kdyby v nás lidé viděli věrný, majestátní a zároveň sladce přitahující obraz Kristův, tehdy měly by ony svou vysokou cenu; ale bez této podpory ducha marno zkoušet na nich léčebnou působivost! Ach, rozvažme to dobře, bychom nepadli v obět illusi, vzpomeňme, co Bůh kdysi hlásal o takovémto povznesení ducha náboženského množním praktik nábožných: *Haec dicit Dominus Deus: vae prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum et nihil vident. Vident vana et divinant mendacium! Propterea dicit Dominus: erit manus mea super prophetas, eo quod deceperint populum meum . . . et ipse, aedificabat parietem, illi autem lineabant eum luto absque paleis. Dic ad eos, qui liniunt absque temperatura, quod casurus sit . . . Propterea dicit Dominus: . . . destruiam parietem et complebo indignationem meam in pariete et in his, qui liniunt eum absque temperatura, di-*

camque vobis: non est paries et non sunt qui liniunt eum! . . .¹⁾)

Jiného proto, bratří, jiného uchopme se prostředku, chceme-li podepříti klesající budovu víry. Poznejme význam slov apoštola: non sermonem, sed virtutem; non enim in sermone est regnum Dei;²⁾) poznejme, že nedostatek ducha nedá se nahraditi žádným prostředkem technickým; že konečně v boji apoštolském osvědčí se vždy vidění Konstantinovo: in hoc signo vinces!, t. j. že jen mocí kříže, jen duchem kříže možno přemoci moc temnoty. S tímto duchem staňme na aréně kněžství jak živé svícny světa, projevujme ducha tohoto v každém činu i pohybu i výdechu našeho žití, projevme ho tak věrně, bychom směle mohli volat všem: imitatores mei estote, sicut et ego Christi,³⁾) a tehdy neklamně obnovíme tvářnost země. Ó věřte, bratří, že jak za času Themistokla Atheny mohly se chrániti jen „hradby dřevěnými“,⁴⁾) tak i my dnes můžeme povznésti Církev jen duchem dřeva kříže . . .

¹⁾ Ezech 13, 3.

²⁾ 1 Korint. 4, 20.

³⁾ 1 Korint. 4, 16.

⁴⁾ Výrok věštírny delfské = loďmi.

II.

IDEA KNĚŽSTVÍ.

Když se zamyslíme nad duchovním žitím člověka, snadno postřehneme, že jest celým systemem kombinací a pohybů, vyvolaných pohnutím jedné účinkující vzpruhy. Pohyby ty mohou býti velmi různorodé a početné, přece však vždy mají onu jistou jednotnost směru, prozrazující jednotnost příčiny, která je vzбудila.

A takovou hybnou vzpruhou duchovního života jest myšlenka, idea. Vpadá v duši člověka, pohlcuje ji, bere pod své žezlo všechnu vládu ducha i srdce našeho, zkrátka jako onen démon Sokratův podmaňuje nás jakousi nepřemožitelnou silou a stává se vůdčí hvězdou na celé cestě našeho života. Než může to býti i idea zlá, nešlechtná, nepravá — a tu zavádí člověka na mravní bezcestí, — ale v každém případě jest hlavní vzpruhou jeho života, a nepobloudíme psychologicky, řekneme-li, že idea, pokládáme-li ji za hlavní myšlenku, za bod počáteční všeho životního snažení, znamená v našem bytí vše, že ona rozhoduje konečně jak o směru naší cesty, tak i o stupni, na který v dobrém neb zlém můžeme vystoupiti. Všichni podléháme tomu zákonu: každého provází buď hvězda Mudrců anebo bludička nepravá

— a jen lidé omezení, lidé nedospělí žijí beze vší vůdčí myšlenky.

Popatřme na kolotání světa, popatřme na lidi učené, na obchodníky neb řemeslníky, a přesvědčíme se, že všichni pracují pod vlivem jakési idey a že práce ta jest tím vydatnější, vytrvalejší, čím hlouběji idea ta proniká jejich duši! Jakmile pak idea slábne, jakmile ztrácí svou pružnost, jeví se to neklamně a neprodleně v životě: jeho energie klesá, jeho pohyby stávají se těžkopádnými a celé jeho vzezření, abych tak řekl, pokrývá chorobná bezbarvitost.

Z tohoto zásadního zákona, řídícího mravní život člověka, vyplývá prostý důsledek, že i v našem životě vše záleží na tom, jakou ideu tvoříme si o kněžském povolání a jak mnoho idea ta na nás působí. Svítí-li v duši naší jasným plamenem, proniká-li její hlubiny a krouží v ní ustavičně jako krev v organismu, tu žití naše kněžské jest plné síly a zdravé červeně; jestli však naopak idea v nás hasne, jestli této krve duchovní ubývá, tu již dle zákonů logiky a příčinnosti musí život náš býti bledý, musí býti chabý, bezmocný.

Bádající o příčinách toho zeslabení ducha a svatosti našeho života, o kterém mluvili jsme výše, nemineme se s pravdou, řekneme-li, že ono vyplývá především z oslabení idey kněžského povolání. K této myšlence, bratří, obracíme vaši pozornost — et ipsi non intellexerunt verbum! . . .

Co tím rozumíme? Rozumíme smutnou tu skutečnost, že idea kněžská ochabla dnes v našem duchu, že ji dnes nepojímáme v celé ohromnosti rozměrů, že neproniká naskrz naše srdce, nezapaluje a nehýbá

vůli, zkrátka že není duší naší duše, která by udělovala energii a život. Mnoho najde se mezi námi takých, kteří snad nikdy neuvědomili si velikost povolání, nikdy nezvážili na váhách svého srdce váhu slova: *tu es sacerdos in aeternum . . .* a svítí-li kde ta idea, tedy jen bledým, jen matným plamínkem, že nemá ani vlivu na život. Odtud pochází, že dnešní kněz, ta postać nebetyčná, ten muž majestátní a boží, vzal na se úlohu duchovního úředníka — a velká, vznešená idea kněžská směstnala se v pojem tuctový, v pojem jakéhosi stavu, pracujícího ve jménu poslanců božích . . . Jakási rutina, jakási zručnost v práci a při tom trochu horlivosti ve vykonávání funkcí k tomu náležejících! Hle, to dnes dle našeho přesvědčení ideál kněze, hle, to okraj našeho obzoru, za který nedosahujeme zrakem svého ducha. Zřídka dnes potkáváme kněze, který by si byl vědom toho, jaký poklad třímá ve svých dlaních, který by cítil na sobě celou tíhu idey kněžské, který by pod břemenem této idey se prohýbal, slábl a sténal.

Proto nic divného, že s úpadkem idey kněžské upadá i život náš duchovní. Tu možno užítí slov proroka: *desolatione desolata est terra, quia nullus est, qui recogitet corde!* Zapomněli jsme, kým jsme, oslabili jsme v sobě kořen života kněžského, shasli jsme samo ohniště všeho tepla a síly, t. j. ideu povolání, a tu je nemožno, by život taký nepodlehł nějaké chorobě. Vždyť strom bez kořene usychá a tělo bez duše je chladnou mrtvolou . . .

Toužíme-li tedy procitnouti z duchovního spánku, třeba nám začítí s tím, abychom posilnili v duši své ideu kněžskou. Čím první kněží Krista byli mocní a

velcí? Silou právě své idey. Posílení mocí milosti boží, prohloubili ji, zamilovali si ji, dali se proniknouti jejím teplem, měli ji vždy na paměti, a to jest všechno tajemství jejich mužnosti, práce, horlivosti, obětí, zkrátka všeho toho, čemu se v jejich životě divíme. Tak také i pro nás všechna naděje duchovního znovuzrození spočívá v tomto hořčičném zrně idey. Jinak všechna snaha naše bude marnou, neboť budova bez základu nemůže státi.

S boží tedy pomocí položme si otázku: Co jest to vlastně kněžství? Či jinými slovy: hleďme prohloubiti, proniknouti a pochopiti velkou ideu svého povolání.

I.

Písmo sv. na velmi mnoha místech a velmi vznešeným způsobem nám staví před zrak ideu kněžskou. Neboť co lépe může vyznačiti velikost a kouzlo kněžského povolání, než ony názvy: světlo světa, sůl země, pastýři, prostředníci a rozdavatelé tajemství božích, kterými vyznamenává kněze? Leč jde-li o plnější vyjádření idey kněžské, nenajdeme nikde hlubšího a případnějšího vymezení než v ústech apoštola národů, který praví, že kněz jest Muž boží — Homo Dei.

Tak smýšlí sv. Pavel o našem povolání.

Nic pěknějšího co do formy a hlubšího co do obsahu žádati si nemůžeme. V tom vyjádření „Homo Dei“, uzavírá se vše: naše velikost, čest a všechna ohromnost cílů, kterým sloužíme za nástroj — a s druhé strany všechna chloub a hrůza toho postavení, přivádějící na mysl slova proroka, kdy unesení myslí zmírání pod zachvatem úžasu: *audite insulae et attendite populi de*

longe! Dominus ab utero vocavit me . . . et dixit mihi; servus meus es tu, quia in te gloriabor! . . .

Leč třeba prohloubiti tu myšlenku, třeba, abych tak řekl, sestoupiti v její propasti, chceme-li posílit se jejími poklady. Počneme tedy pročitati velkou myšlenku sv. Pavla a prohlédneme napřed její zevnější, slovný význam. Bude nám, jako bychom se na chvílku zastavili v předsíni chrámové, než vejdemo dovnitř.

Dle sv. apoštola jest kněžství službou u Boha, jest tedy relací, poměrem, obcováním s nekonečnou Bytostí — kněz pak jest domovník, důvěrník, zástupce a sluha boží v nejširším významu slova! Tu autem, o Homo Dei . . .

V jak velikých, ohromujících obrysech vystupuje kněz zpod roušky této myšlenky, pojaté jen dle významu slovního! Jak čarovně, tajemně jako Mojžíš z mlhy sinajské představuje se tu zraku rozumu a víry! Neboť co jest to, ptám se, poměr, obcování s Bohem, který sám o sobě praví: non enim videbit me homo, et vivet? Co jest to pro člověka státi u trůnu božího, změříme-li živou vírou jeho ohromnost? Ach, to cosi nevyslovitelně strašného, to cosi jako chůze po rozžhaveném uhlí, to cosi jako chvíle soudu v údolí Jozafat . . . a kdo se vážně nad tím zamyslí, musí mimovolně zvolati s Elifazem, přítelem Joba: pavor tenuit me et tremor . . . omnia ossa mea perterrita sunt, et inhorruerunt pili carnis meae . . . A jistě pocítí zamrazení v celé své bytosti při myšlence, že slouží tak velkému, nekonečnému Pánu. Neboť jakými slovy vyličíme velikost Jeho majestátu? An non cogitas, quod Deus excelsior coelo sit, et super stellarum verticem

sublimetur? Qui transtulit montes . . . Qui commovet terram de loco suo, et columnae eius concutiuntur. Qui praecipit soli et non oritur, et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit coelos solus, et graditur super fluctus maris . . . Nudus est infernus coram illo, et nullum est operimentum perditioni. Columnae coeli contremiscunt et pavent ad nutum eius et in fortitudine illius repente maria congregata sunt. Ecce haec ex parte dicta sunt, et quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri?

Hle, to slabý rys majestátu, s kterým kněžstvím vcházíme v poměr! Nebo chceme-li bezprostředně dotknouti se jeho ohromnosti a svatosti, vnesme se letem sv. Jana do nebes a vnímejme myslí svou tento obraz: Et statim fui in spiritu et ecce sedes posita erat in coelo, et supra sedem Sedens . . . Et de throno procedebant fulgura et tonitrua . . . Et vidi et audivi vocem angelorum multorum in circuitu throni et erat numerus eorum millia millium . . . Et omnem creaturam, quae in coelo est et quae super terram, et sub terra, et quae in mari sunt, omnes audivi dicentes: Sediti in throno et Agno benedictio et honor et gloria in saecula saeculorum!

U toho tedy Pána, Krále věků všemocného a nejvyššího, u toho Majestátu strašného, který sám před sebou ukrýval Mojžíše, by nezhubil jej spatřením svého lesku a slávy — cumque transibit gloria mea, ponam te in foramine petrae, et protegam te dextera mea donec transeam, u toho, pravím, Pána kněz koná službu, po jeho boku má své místo! Jaká to myšlenka propastná, jaká závratná vysokost! Ó, jistě, jak dlaní nevyčerpáme hlubin oceánu, tak drobným

měřítkem svého ducha nedovedeme změřiti té ohromující velikosti. Sloužiti žijícímu na věky, míti vstup k svatosti nedostupné, obklopovati trůn na Cherubínech postavený . . . ach to jistě není úkol pro slabé lidské pochopení! Tu již konec všelikých vyznamenání, tu již součet všech břemen — *angelicis humeris formidandum* — a když světlem víry ozáříme propast, tu v srdci se dvojí city, a nevíš, zda volati s královnou ze Sáby: *beati viri tui et beati servi tui, qui stant coram te semper*, či opakovati zvolání patriarchovo: *quam terribilis est locus iste!*

Tak, bratří, oceňujme stanovisko kněžské. Jen s výšin nebeských možno je postihnouti, jen při světle blýskavic, obklopujících trůn boží, možno pochopiti jeho nebetyčnou vysokost. S této stránky pohlížejíce na kněžství, chápeme, že vybíhá nekonečně nad sféru pozemskou: *de mundo non sunt, sicut et ego non sum de mundo*, že kněz jest skutečně vyšší, nadlidskou bytostí — chápeme na konec na pohled přemrštěná slova Cassiana: *o sacerdos Dei! si altitudinem coeli contemplaris, altior es; si pulchritudinem solis, lunae et stellarum, pulchrior es; si Dominorum sublimitatem, sublimior es, solo tuo Creatore inferior.*

Než to jest jen pohled na zevnější podobu Muže božího — *Homo Dei*.

II.

Jestli již z tohoto zevnějšího pohledu čerpáme tak vážný a vznešený pojem o kněžství, oč mocnějším bude, když hlouběji prohlédneme výrok apoštolův, t. j. když přihlédneme k cíli a úloze kněžstva? Ach, tu již pro-

past, tu již oceán velikosti, ježž oko lidské nikdy přehlédnouti nemůže!

Veplujme naň na lodi ducha, ale veplujme s velikou vážností, neboť tu právě spočívá všechna síla výrazu: Muž boží — Homo Dei.

Hle, kněžství, abych dotkl se úlohy jeho nejvyšší, v níž vše ostatní shrnuto, jest předně velký, vyvolený nástroj Prozřetelnosti k uskutečnění hlavního účelu Tvůrce, — t. j. chvály Jeho, která stanoví alfu i omegu, počátek i konec celého díla stvoření. Tento účel zvolil sobě P. Bůh při konání aktu tvůrčího, v něm zavírá se celý součet zájmů nebe i země — a tomuto nejsvětějšímu účelu slouží kněžství za orgán! Jaká vznešená a čestná úloha! Neboť kněz, uvažujeme-li o něm s této stránky, jeví se nám jako celník boží na světě, jenž od každé rozumné bytosti, obchodující hřivnou života, má vybírat pro Tvůrce daň chvály, neboť jemu přísluší ji rozmnožovati, udržovati a hlásati uprostřed světa. Jest co vznešenějšího pod sluncem nad tuto úlohu kněžství? Leč prohlédněme si poněkud blíže tuto první úlohu kněžství, která v mluvě andělské zní: Gloria in altissimis Deo! Bůh, když stvořil svět viditelný a postavil mu v čelo lidi, bytosti rozumné, stanul k nim v poměru: Otce, Vlastníka a Pána, v přesném, absolutním významu těchto názvů. Ego sum Dominus, mea sunt omnia . . . Ipse fecit nos, et non ipsi nos, populus eius, et oves pascuae eius . . .¹⁾ Jestli je tomu tak, tedy již z toho vsvítá, že akt tvůrčí — jako praemissa — zavírá v sobě velké důsledky mravní, to jest že mocí toho aktu Bůh nabyt vůči

¹⁾ Žalm 94, 7.

bytostem rozumným všech těch svatých práv, která obsažena jsou v titulech: právo na čest jako Otec, právo na poslušnost a službu jako náš Pán vševlád-noucí, konečně právo všestranné na celou naši bytost jako Majitel i bytí našeho i spojených s ním darů. Práva ta nazval bych železnou logikou stvoření. Jsou tak svatá a nezměnitelná, že dokonce ani Bůh jich zřící se nemůže; jsou tak naprostá, tak absolutně vy-plývající z přirozenosti věci, že bez nich celé dílo boží bylo by jen paralogismem, nedůsledností a poruše-ným souzvukem. Uvažme na př. práva rodičů nebo právo vlastnictví, závislosti a jiná, na kterých stojí všechen řád mravní — a tu pochopíme, jak vzpurným nástrojem byl by svět v poměru k Bohu, kdyby Otec a Pán nedostával od lidí to, co jest neoddělitelné od otcovství a panování t. j. chválu cti a daň lásky. Ach, vpravdě, kdyby Všemohoucímu: *faciamus hominem!* neodpovídalo táhlým echem, jakoby harmonický do-provod: *gloria in altissimis Deo!* vznášejíc se z tohoto údolí až k trůnu božímu; kdyby strom stvoření neměl zdobiti se u vrcholku ovocem chvály Stvořitele, tu práce tvůrčí moci byla by bezúčelná — a zajisté věčné nic bylo by důslednější než stvoření takového netvora — světa, — jež žádný svazek by nepoutal s Bohem. Jaký účel, jaký důvod bytí měl by taký netvor mravní? Proto chvála Tvůrce — v nejširším slova smyslu — představuje se myslí badající jako první účel stvo-ření; proto sám Bůh, promlouvaje jazykem lidským, nazývá se pro ni řevnivým: *noli adorare Deum alie-num; Dominus zelotes nomen eius; Deus est aemu-lator . . .*, proto konečně Vykupitel, onen obnovitel mravního řádu ve světě, postavil lásku k Bohu v čelo

Nového zákona a chválu Jeho učinil trestí denní naší modlitby: sanctificetur nomen tuum!

Zkrátka, ať již patříme na předmět ten očima víry nebo filosofie, přicházíme snadno k důsledku, že chvála Boží ve významu všestranného holdu od bytostí rozumných jest hlavním účelem stvoření; jest to, abych tak řekl, nejcennější Boha privilej, nebo jakoby čisté synovské políbení Jeho ruky od tvorů za dar bytí, jest to dluh, bez jehož splacení všechn akt tvůrčí postrádá svého účelu.

A hle, kněžství svěřen ten drahý poklad chvály boží, či jinými slovy, ono jest nástrojem, pomocí jehož Bůh dosahuje prvního účelu svých tvůrčích záměrů . . .

Kněz tedy, to Muž boží ve vší síle toho slova — separabis (levitas) de medio filiorum Israel, ut sint mei . . . ut serviant mihi¹⁾). Slouží bezprostředně zájmům nebeského Pána; obstarává záležitost, na které Bohu nejvíce záleží, t. j. záležitost chvály Jeho; zkrátka přičiňuje se skutkem, by se splnila vznešená myšlenka boží, Gloria in altissimis Deo, která byla hlavním činitelem všeho díla stvoření! Jaký tedy blízký, těsný poměr jest mezi Bohem a námi! Bůh stává se naším klientem! praví autor „Úvah pro kněze“²⁾). Jako by mluvil k nám: Já, Pán a král nesmrtelný, přebývám tu na trůnu všeho světa a přijímám hold Nebešťanů; ale tam daleko, tam v končinách stvoření, tam v propasti prostorů jsou jiné moje děti, od nichž mi také náleží chvála. Vás proto povolávám, vy mne tam zastupujte, vy uče ty děti o Otci, vy vybírejte od nich

¹⁾ Num. 8, 13.

²⁾ Chaig. p. 37.

patřící mi daň, neb jestli ji neobdržím, nesplní se moje tvůrčí záměry! Posui vos, ut eatis et fructum afferatis . . .

Ptám se tedy vás, bratří, zda co vznešenějšího na světě nad poslání kněžské? Když jedni povznáší prapor podmaňování a slouží zbrani, když jiní kupí se kol praporu věd, jiní pod prapor průmyslu, jediné toliko kněžstvo nese nad světem korouhev boží a volá slovy proroka: Venite adoremus! Venite procidamus ante Deum, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster¹⁾. Ať lidstvo vře žitím a rozbíhá se tisícerými cestami po pevné zemi i po moři za preludem štěstí, nebo ať prožívá bolestné doby vysílení, veselí se nebo pláče — úkolem kněžstva jest státi uprostřed toho víru cílů, snažení, trpění jak osvětlující maják uprostřed zpěněných vod a od věků do věků podávati ten velký a svatý zákon: Reddite, quae sunt Dei, Deo.²⁾ Ať lidstvo svedené falešnou naukou neb zaslepené vášní ponořuje se v temnoty mravní, t. j. vyzouvá víru, zapomíná na Boha a neplatí náležitého dluhu: confregisti jugum et dixisti: non serviam³⁾ — úkolem kněžstva jest hájiti potupeného Pána, zastoupiti cestu zbloudilým dětem a volati slovy Mojžíšovými: haecine reddis Domino, popule stulte et insipiens? Numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, et fecit et creavit te?⁴⁾ Ať konečně nová pokolení vstupují na jeviště a očarovaná kouzlem žití s jinošskou nadějí pro sebe

¹⁾ Žalm 94.

²⁾ Mat. 21, 22.

³⁾ Jerem. 2. 20.

⁴⁾ Deut. 32, 6.

hledají stezky — kněžstvo vybíhá vstříc těm novým poutníkům, a ukazujíc jim cestu pravou uprostřed tisíce bezcestí, přivolává mateřským srdcem: venite filii, audite me, timorem Domini docebo vos!¹⁾ Zkrátka úkolem kněžství jest vždy a všude povznášeti prapor boží, vždy a všude pracovati, by dosažen byl hlavní účel stvoření — chvála Stvořitele! Nebýti toho praporu v rukou kněžstva, nebýti hlasu kněžského, volajícího, by lidé Boha poznali a ctili, již dávno byl by svět na Boha zapomněl, již dávno stal by se dílnou jen zemské, hmotářské myšlenky — a hukot děl a lomoz strojů parních by byl jedinou modlitbou uprostřed lidstva oloupeného o Boha a Jeho čest.

Takovou tedy úlohu hrá kněz jako Homo Dei co se týče prvního účelu velkého díla stvoření. Jeho prostřednictvím Bůh bere daň chvály, náležející mu od bytostí rozumných, jeho také prostřednictvím lidstvo vysvobozuje se z dluhu povinného Stvořiteli a Pánu. Naopak zase odstraňme kněžstvo, tu svět neodpovídá svému tvůrčímu účelu, ale stává se dílem nepodařeným; Bůh pak nedostává náležejícího mu dluhu, a proto nic Mu nezbývá než znova vyřknouti nad lidstvem ona děsná slova: poenitet me fecisse eos!²⁾

Zda není to vznešená, majestátní úloha? Ach, když s této výšiny patříme na naše zaměstnání, tu kněz jeví se našim očím jako slunce mravní, osvěcující pozemšťanům trůn boží, by ho někdy neztratili z dohledu; jeví se jako Archa úmluvy, nesoucí na vlně věků ideu Božství, onu duchovní manu světa, bez které na zmar

¹⁾ Žalm 33.

²⁾ Gen. 6, 7.

by přišel a zhynul ve zvířecím ponížení; jeví se jako sloup tvůrčích plánů, bez kterého zřítilo by se mravně všecko dílo stvoření . . . Jak sladké a čarovné to myšlenky! Jak rozplývá se vřele duše v jich moři! Jak bídny člověk cítí se poctěným a povýšeným nad obzor, když uváží tu vznešenou úlohu, již hraje v plánech Prozřetelnosti! Ach, opravdu, pod vlivem těch myšlenek zdá se, že přestaneme býti lidmi, že vzrůstem dosahujeme Nebes a nemožno nevolat s prorokem na všechno stvoření, by zrak svůj k nám obrátilo: audite, insulae et attendite populi de longe! Dominus ab utero vocavit me, et dixit mihi: servus meus es tu, quia in te gloriabor! . . .

III.

Avšak chvála boží, ačkoliv je hlavním účelem stvoření, přece není jediným. Bůh, láska nekonečná, stvořil bytosti rozumné ne na ozdobu světa, ne proto, aby trůn svůj obtočil velebiteli. Měl při tom úmysl, abych tak řekl, velmi vznešený, otcovský, t. j. chtěl s nimi sdíleti nezměrnost svého štěstí.

Z toho tedy následuje, že vedle chvály boží, která jest prvním účelem stvoření, jde řadou druhý, neméně vznešený a vážný, t. j. věčná blaženost lidstva. Vskutku jen tu akt tvůrčí stává se hodným Boha, jakožto akt ku nekonečné lásce; jen tu Bůh jest Otcem v nejvznešenějším slova smyslu, když na Něho myslíme jako na poslední cíl naší pouti pozemské, když pozemským poutníkům svítí hvězda naděje, že spočinou v Jeho lůně — jinak nač nám žití, nač jeho boje a utrpení?

Quare egressus de utero? Quare exceptus gentibus, cur lactatus uberibus?¹⁾

Ale víme, že pádem prvních rodičů tato čarovná myšlenka Boha vzala za své, že hřích pokazil plán Stvořitele, týkající se člověka, a že svrhl člověka s vrcholu blaženého osudu v propast bídy . . . Takový jest první list dějin pokolení lidského! Stýkají se v něm dvě krajnosti: světlo a stín, radost a slzy, ráj a peklo, nejvyšší štěstí a poslední výraz zoufalství . . .

Leč Bůh jest láska; ona velká láska, o které se praví: nec flumina obruent illam.²⁾ Proto v pokladech své milosti nejen našel slovo odpuštění a lásky pro nešťastné děti Adamovy, ale ještě jim zjednal nápravu — nápravu za cenu Jednorozeného Syna, neboť raději chtěl přinést tu nepochopitelnou obět, než osiřeti, že tak pravím, ztrátou jiných dětí, než viděti úpadek svých milostivých k lidstvu záměrů — in hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum unigenitum misit in mundum, ut vivamus per eum!³⁾

Syn boží tedy, Unigenitus Patris, přináší velkou obět, přemáhá smrt a peklo, píše svou vlastní krví Novou Úmluvu mezi Bohem a lidmi, otvírá nám nebes brány, vrací ztracená práva na štěstí a život věčný — slovem pozdvihuje a napravuje mravní zříceninu lidstva: pacificans per sanguinem crucis, sive quae in terris sunt, sive quae in coelis . . .⁴⁾ Taký jest druhý list náboženských dějin lidstva. A znovu vše bylo dobré . . .

¹⁾ Job 3, 11, 12.

²⁾ Cant. 8, 7.

³⁾ 1. sv. Jana 4, 9.

⁴⁾ Koloss. 1, 20.

Znovu vykoupené lidstvo plyne cestou k nebeským ustanovením, a zdá se, že věky (bohužel ne lidé!) podivením naplněné a vděčné, po nichž kráčí ten vítězoslavný průvod, roznáší olbřímým echem píseň Zachariášovu: *Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suae! Et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui*

Leč navázal-li Kristus znovu nit synovství mezi Bohem a lidmi, přec třeba bylo někoho, aby dále vykonával Jeho dílo během věků budoucích, třeba bylo dědiců Jeho myšlenky a poslání, kteří by vykupitelské činy oběti kříže roznegli na všechna místa, všechna pokolení a časy.

A na koho přejde to velké Kristovo dědictví? Na čí ramena spadne to čestné, ale děsné břímě? Zda na ramena andělská? Nikoliv! Vykupitel vybírá slabé lidi, vybírá nás kněze za své nástupce — a slavná závět, závět zavírající v sobě zároveň nebe a zemi, kterou ve chvíli nanebevstoupení učinil nás dědici své velké úlohy: *Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra . . . Sicut misit me Pater, et ego mitto vos — euntes ergo docete omnes gentes . . . et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consumationem saeculi!¹⁾*

Hle, to jest naše slavné a děsné po Kristu dědictví, to investitura na vykonávání kalvarského díla, od něhož záleží uskutečnění druhé polovice tvůrčích záměrů božích, t. j. věčná blaženost lidstva! Velký apoštol Pavel vyslovil to v krátkých, ale nesmírně

¹⁾ Mat. 28, 18, 20.

hlubokých slovech: pro Christo enim legatione fungimur!

Chopme se této myšlenky jako jasné pochodně a vraťme se blíže k našemu předmětu!

Vyplývá z ní závěr, že jako Syn Boží svojí obětí kříže byl první Homo Dei v tom vznešeném významu, že posloužil a pomohl Otci nebeskému v nápravě tvůrčích plánů, tak i kněz, jako dědic poslání Kristova, stává se Mužem božím v nejprísnějším slova znění, to jest sluhou, pomocníkem, nástrojem a jakoby rukou Prozřetelnosti, jež představuje zříčené a sesuté své dílo. Dei enim sumus adjutores.¹⁾

Takovýto jest význam velké definice kněžství — Homo Dei, jak ji podal sv. Pavel, taková jest ta druhá, jasná, mojžíšovská tvář, s kterou se kněz ukazuje světu!

Popatřme nyní blíže v její pěkné, majestátní rvsy. Ale zda jsou v mluvě lidské i andělské dosti silné výrazy, aby vysloviti mohly, čím jest kněz, Homo Dei, uvažujeme-li o něm jako o dědici poslání Kristova, jako o ruce boží, zdvihající kleslé lidstvo? Pokusme se však mluvit o tom — třeba jen slovy dětskými — sermonibus imperitis.

Tedy kněz, uvažujeme-li s této stránky, jest přechovavačem trojího pokladu, jehož cenu mysl lidská pochopiti nemůže, čili kněz vystupuje v trojím poměru, a to: k Stvořiteli, k Vykupiteli a k vykoupenému lidstvu.

Rozebírejme v krátkosti tyto body.

¹⁾ 2 Korint. 5, 29.

V POMĚRU K STVOŘITELI.

V jeho zajisté ruce skládá láska neskončená svoji myšlenku odvěčnou i vřele touženou, myšlenku vypočítanou na hlavní účely stvoření, myšlenku konečnou, bez níž všemohoucí fiat stává se prázdným slovem, t. j. ušťastnění lidstva. Jaký to velký, jaký drahý pro Stvořitele poklad! Patřme, kolik starostí, kolik práce podstoupil Bůh pro tuto myšlenku. Pro ni opustil odvěčný klid a vyvolal světy z nicoty: pro ni Jeho Prozřetelnost celé věky pracuje; pro ni koná nepochopitelné divy; pro ni zakládá neb vyvrací říše — zkrátka ona jediná jest hlavní starostí Prozřetelnosti na zemi, ona jediná může se nazvat unum, necessarium božím, na němž vše Stvořiteli záleží! Jako matka, když vidí dítě v nebezpečí života, vrhá se v oheň i vodu, aby je zachránila, tak tato láska prvořadná běží v bludiště dějinné, aby dítě — lidstvo přivedla v meze určené — a nejen v lásce Mojžíšově a v sloupu ohnivém převádí přes Rudé moře, ale neustupuje ani před mořem krve Kristovy, když jí třeba pro naší spásu.

A proč Stvořitel tak živě, tak vřele zajímá se oblažením lidstva?

Ach, vždyť od toho záleží účinek šesti dní tvoření, tedy zdar neb zmar tvůrčí Jeho lásky. Jestli lidstvo dojde k cíli naznačenému prvotním plánem božím, jestli hosté pozemští sejdou se na oné symbolické hostině — nuptiae Agni, o které mluví sv. Jan, tehdy splní se úmysly boží, tehdy věčná chvála, láska a vděčnost korunovati bude to tvůrčí: faciamus hominem; než jestli tento cíl se neuskuteční, tehdy všechno lidstvo stane se jakoby obrovským peklem, t. j.

vyvrhelem z nebeského štěstí, a práce a záměry Stvořitele, dovoleno-li souditi o těchto nedostupných tajemstvích dle lidské logiky a lidského počítání, skončí smutným výkřikem: in vanum laboravi . . .

A nám jako dětem posláni Kristova dostal se úkol vypomáhat Stvořiteli, aby lidstvo došlo štěstí; nám dány v opatrování všechny Jeho v to naděje! Jako kdysi mluvil Bůh k Jeremiášovi: ecce constitui te super gentes et super regna, ut evellas et destruas, ut aedifices et plantes,¹⁾ tak i dnes dává kněžím úplnou vládu, úplnou všemocnost nad svým dílem, a sobě jen jedno vyhrazuje, jedno opětuje naléhavě: exi cito! Compelle intrare, ut impleatur domus mea! Ut impleatur domus mea — to celá starost Nebes!

Zastavme se u této myšlenky a v tichém sebrání mysli uvažme její vpravdě zarážející hloubku. Jaká propast pocty a zodpovědnosti ukrývá se v této úvaze, jaká síla těchto slov: Dei enim adjutores sumus! . . . Jaká svatá hrůza proniká srdce při myšlence, že v slabých rukou neseme splnění nebo zmaření té myšlenky, která vedla Boha při stvoření člověka, kterou Bůh nosil od věků v plánech své lásky! Ach, tu již nepatří na kněžstvo 40 věků se štítů pyramid, nýbrž sám Otec všeho světa sleduje neklidným zrakem skutky posláni kněžského, sám Bůh, abych řekl po lidsku, vyhlédá s úzkostí a s nadějí, jak provedeme Jeho tvůrčí záměry! Buď je uskutečníme věrností k své úloze a tehdy splní se odvěčné úmysly Prozřetelnosti; anebo zradíme své povolání — a tehdy přinutíme Boha vysloviti kletbu na vlastní své dílo — discedite

¹⁾ Jerem. I, 10.

a me maledicti! . . . Zda kdo chápe, jak veliký dosah má toto poslání? Zda kdo ocení, jak drahocenný poklad spočívá v rukou kněze? Ó, není-li bajkou, není-li to snem čarovným a sladkým? Běda nám, běda tak strašně vyznamenaným. Utíkejme jako Jonáš od tváře Pána, nebo duše položme, by splnilo se poslání, které jsme vzali na sebe. Jestli jest hroznou lvíci, již berou mláďata, jakými blesky hněvu ozbrojí se na sluhy proradné „Láska prvopočáteční“, jestli zradou povolání vezmeme jí plod odvěčných záměrů, jestli ji zbavíme útěchy, že zahrne děti lidské věčným štěstím, jestli zklameme její naděje, starosti a oběti? Ach, mužové bratří, když na to myslíme (jestli myslíme!), zda nám krev nestydne v žilách od sv. strachu, zda nemáme pocitu, jaký měl Prorok při nebeském zjevení: vidi visionem . . . et non remansit in me fortitudo, sed et species mea immutata est in me, et emarcui, nec habui quidquam virium . . . Dejeci vultum meum ad terram et tacui!? . . . !)

V POMĚRU K VYKUPITELI.

Když již Stvořiteli tak velice záleží na poslání kněžském, uvažujeme-li o něm jako o nástroji, kterým skutečně má býti druhý cíl stvoření, t. j. blaženost lidstva, oč více záležitost ta týká se Vykupitele, který ji dotvrdil obětí kříže? Bůh Otec, že tak pravím, vložil do ní námahu své moudrosti a lásky; ale Syn boží na oltáři jejím posvětil krev i život! Empti enim estis

¹⁾ Dan. 10, 8, 15.

pretio magno¹⁾ . . . Scientes, quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi et incontaminati²⁾ . . . qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo.³⁾

Z toho tedy jasně plyne, že kněz, Homo Dei, jestli na jedné straně slouží záměrům Tvůrce, tu zas na druhé straně přechovává ve svých rukou drahé poklady výkupu, vydaného na záchranu lidstva, t. j. krve Kristovy a jejích vykupitelských plodů! To je tedy druhý drahocenný poklad složený v naše ruce. Ano, mužové bratří, Syn boží splatil Otcí hříchy celého světa a koupil nás za cenu bezměrnou; ale tento drahocenný statek, toto vlastnictví krví zakoupené jen tehdy stane se Jeho majetkem, pokud kněžstvo se o to přičiní, pokud svou prací rozmnoží a sebere plody kalvárské oběti. Jen posvěcujíc všechna pokolení zdrojem milosti tryskající z probodeného boku Kristova, jen činíc je účastníky znovuzrození v Kristu — nova creatura in Christo — dá kněžstvo význam dílu nového Adama, které jinak nemělo by pravé praktické ceny. Pripusťme na př., že první hlasatelé Kristovi nic nečiní k utvrzení toho díla, že divem námah a posvěcování neotvírají lidstvu pokladů vykoupení, uzavřených v oběti kříže, jaký, ptám se, měli bychom užitek z těch pokladů? Všechno bylo by se skončilo smrtí Vykupitelovou, a celé drama Golgoty bylo by zůstalo bez sledu na světě, jako pěkná, ale planá epi-

¹⁾ I Korint. 6, 20.

²⁾ I Petr, I, 19.

³⁾ Zjev. sv. Jana I, 5.

soda! A totéž hodí se i do časů pozdějších. Kdyby kněžstvo nepřivlastňovalo lidstvu ovoce Vykoupení, kdyby nenapínalo heroicky síly, aby krev Nové Úmluvy vydala ovoce nejhojnější, sesula by se práce kříže a Syn boží ztratil by nenahraditelně onen výkup nekonečný, který dal za spasení světa . . . Kněz tedy drží skutečně ve svých rukou velkou záležitost kříže a krve Kristovy. V jeho rukou jest vše, on může rozmnožit nebo zničit květy setby kalvarské; může pomoci Mistrovi, aby zabral svůj majetek, anebo též zklamati všechny Jeho naděje! Jaká to moc strašná v slabé ruce kněze! Proto Spasitel, klada účinky své oběti v ruce prvních kněží, tak rozhodně naléhal: ut fructum afferatis . . .; proto věda, že jen pravdivému, vyzkoušenému přátelství možno odevzdati v uschování taký poklad ceny nekonečné, nazval je vřelým jménem přátel: iam non dicam vos servos, sed amicos meos;¹⁾ proto na konec třikráte odvolával se k nejvznešenějšímu citu v člověku, k citu lásky, než se rozhodl říci: pasce oves meas! Zdaž výrazně neukazuje tolik opatrnosti, tolik požadování záruky od přátelství a lásky apoštolů, jak úzkostlivý byl Spasitel o osud ovoce své krve, jak obával se zklamání se strany kněží? Klade v jejich ruce toto ovoce — a zdá se, že váhá, přemýšlí, zdá se, že patří v jejich oči, zda nevyčte v nich zradu! Patre, amas me?!

Zahleďme se tedy znovu dlouho a hluboce v ohromnou velikost našeho povolání, uvažující o něm v poměru ke Kristu! Jak slavně a pronikavě ono vyniká

¹⁾ Jan 15, 15.

při purpurovém blesku Jeho krve! Ach, jestli nevýslovná čest potkala a nesmrtelným učinila chudáka z Cyreny, že podělil se se Spasitelem o tíži kříže ve slavné chvíli cesty na Golgotu, jaká to tedy čest pro kněze, když podpírá ten kříž v mravním významu? Jaká to čest pojistiti mu zdar uprostřed světa, pojistiti mu triumf v čase i ve věčnosti, aby se splnila slova: *et ego, si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum?*¹⁾ Ach zbytečné jest vyhledávati slova a přirovnání, aby se ukázala vynikající a ohromná velikost tohoto poslání . . . Pečovati o záležitost kříže a nésti před světem to „*vexillum regis*“, v němž snoubí se všechny naděje lidstva — jest míti ve svých rukou celý výsledek dějů, počavši oněmi červánky naděje nam . . . až do *Verbum caro factum est* . . . až do *Consummatum est* . . ., až do *emisit spiritum* . . ., kdy slunce zhaslo a země zachvěla se v základech!

Zda jsou slova ta přehnaná? Zda není život náš kněžský skutečně v těsném svazku s těmi nejslavnějšími okamžiky dějů? A při té myšlence zdaž nám nevystupuje na čele studený pot? Ach, pochopil, že nese v slabých rukou tak drahocenné poklady, že jest v naší moci buď ověnciti výsledkem dílo Kristovo anebo je učiniti neplodným, že každý krok, každá chvíle kněžského života rozhoduje mezi triumfem nebo porážkou kříže, jistě jest schopné z rovnováhy přivésti všechny mohutnosti duše . . . Dostačí míti víru jako zrno hořčičné, abychom se ucítili zlomenými v srdci — *confractus corde* — pod tíhou té myšlenky,

¹⁾ Jan 12, 32.

abychom zachvěli se všemi záchvěvy duše při vzpomínce na otázku, která nás čeká na konci běhu života: quae utilitas in sanguine meo? . . .

V POMĚRU K VYKOUPENÉMU LIDSTVU.

Zdaž méně cenný poklad spočívá v rukou kněze? Ovšem, stejně veliký a svatý, poněvadž v tomto poměru se nám kněz jeví jako přechovavač věčného štěstí lidstva. Tento třetí poměr vyplývá těsně z dvou předcházejících a jest jejich praktickým doplněním. Vždyť i plány Stvořitele i velká Obět kříže jeden měly jen účel, t. j. dovésti lidi do přístavu věčného štěstí; proto kněz bera, že tak pravím, v ochranu i odvěčnou myšlenku Otce i krvavou obět Syna, již tím samým bere na sebe závazek, že dojde toho cíle čili, jinými slovy bere v slabé své ruce nejvážnější záležitost lidstva, věčné jeho osudy!

Jak tedy jeví se nám opětně povolání kněžské v majestátě slunce, uvažujeme-li o něm s této strany! Tu vystupuje kněžstvo jako onen oblak světlý, který provázel israelské na pouti pouští, neboť jeho úkolem jest osvětlovati lidstvu cestu pochodní Kristovy nauky — vos estis lux mundi! Tu vystupuje kněžstvo jako lékař duchovní a povšechný, léčící starou nemoc člověka a očkující jej novým, nesmrtelným životem — vos utis sal terrae! Tu konečně vystupuje kněžstvo jako kormidelník velké lodi lidstva, řídící ji v bouři mělčinami a úskalím životním, aby setkal se s voláním Otce nebeského: venite benedicti! . . .

Seberme mysl, otevřme široce oči a patřme v to velké, čarovné poslání. V prostore všehomíra bez-

mezné a neohraničené pohybuje se malý bod země jakoby archa Noemova uprostřed vln všeobecné potopy . . . Pod ní propasti bezedné, pekelné - nad ní úzkostlivě oko Prozřetelnosti a nebešťanů — na ní konečně miliony poutníků neklidných a chvějících se o výsledek pouti. Jaký to majestátní obraz! A ten bod, tu loď označenou praporem kříže řídí ruka kněžská . . . Vše, co lidstvo má nejdražšího, celé drama historické, celé drama jednotlivého života, všechny touhy a tužby srdcí ve směru věčné naděje, všechno to drží ve svých rukou onen kormidelník a vede ke břehům věčnosti! Jak velký, spanilý v dějinách světa úkol! Ach, jestliže obyvatelé Egyptu, trápeni hladem a bídou, volali k Josefovi: *salus nostra in manu tua est*,¹⁾ jestliže Faraon nazval ho spasitelem světa za to, že zachránil zemi od pohromy hladu — *vertitque nomen eius et vocavit eum lingua aegyptiaca Salvatorem mundi*²⁾ — čím spíše to jméno náleží knězi, čím spíše celá rodina Adamova může k němu volat: *salus nostra in manu tua est*? Tu již nejedná se o chléb časný, ne o zachránění chvilkové existence, ale o záležitost věčnosti, o záležitost nebeského štěstí . . . Když duchovní kormidelníci řídí loď dovedně a pozorně, vyhýbá tato pekelným úskalím, rozházeným po cestě, a plémě Adamovo stane u prahů věčnosti s písní Mojžíšovou na rtech: *Cantemus Domino! . . . Dux fuisti in misericordia populo, quem redemisti, et portasti eum in fortitudine tua ad habitaculum sanctum tuum . . .* Leč když kormidlo opustí, když uhasí pochodně nauky,

¹⁾ Gen. 47, 25.

²⁾ Gen. 41, 45.

slova a příkladu, když všechny síly nenapnou, aby velký poklad lidského štěstí dopravili šťastně k cíli — tu potopí se loď a mnoho, mnoho poutníků hyne v propastech pekelných . . .

Nyní představme si smutek nebe, poslyšme jek zavržených následkem nevěrnosti k našemu úkolu, nechme pocítiti na své hlavě tíži božské i lidské kletby za strašné zklamání nebe i země — a tu porozumíme, co jest to kněz jako přechovavač věčného štěstí lidstva. Ó, jestliže jest strašným míti v rukou cizí peníze, jestliže nás proniká myšlenka zodpovědnosti za čísi život časný, jaká pak jest, ptám se, hrůza té myšlenky, že poklady věčného určení lidstva jsou složeny v našich rukou, že my rozhodujeme mezi těmito dvěma krajnostmi: nec oculus vidit — nebo: ignis eorum non exstinguitur, vermis eorum non moritur . . . Positus est hic in resurrectionem — nebo též: in ruinam multorum in Israel! . . .

IV.

Shrňme nyní vše, co jsme pověděli, v jednu velkou větu, všechny jednotlivé rysy v jeden povšechný obraz a obejmouce ho celou duší, přemýšlejme.

Kněz — Homo Dei — jest, jak jsme viděli, strážcem a výběrčím chvály boží na světě — jest pokladníkem odvěčné myšlenky Stvořitele — jest rozdačem plodů kříže a krve Kristovy — jest konečně přechovavačem věčného štěstí lidstva — zkrátka jest jakoby plnomocníkem obrovských záležitostí, jehož klienty jsou: Bůh a lidstvo, nebe a země . . . Jaké to vysoké, slavné a svaté poslání!

Proto nedivme se tomu, že sv. Otcové a kněží Kristovi vyčerpávají všechnu zásobu své výmluvnosti, aby ukázali vznešenost, krásu a nadlidský majestát kněžského povolání. Milo i strašno zároveň naslouchati tomu souzvuku, kterým pějící o cti kněžské. Udám několik akordů, znějících výlučně o nesrovnatelné hodnotě kněžské, neboť jedná se mi zde o to, vysvětliti ideální stránky Muže božího, vydobýti z prachu zapomenutí perly idey kněžské.

Tak sv. biskup Ignác praví: *sacerdotium est summa bonorum omnium, quae in hominibus consistunt.*¹⁾

Sv. Klement papež vynáší kněžstvo nad hodnost královskou — *quanto anima corpore praestantior est, tanto est sacerdotium regno excellentius.*²⁾

Téhož přirovnání užívá sv. Ambrož: *aurum non tam pretiosius est plumbo, quam regia potestate altior est dignitas sacerdotalis.*³⁾

Sv. Augustin praví: *hoc honore nihil in hac vita praestantius apud homines esse potest, nihilque apud Deum beatius!*⁴⁾

Tklivý a sladký sv. Efrein píše o kněžstvu takto: *sacerdos est miraculum stupendum, potestas ineffabilis, coelum attingit, cum angelis versatur, cum Deo familiariter agit!*⁵⁾ — O potestas ineffabilis, quae in nobis digna est habitare per impositionem manuum sacrorum sacerdotum! O quam magnam in se con-

1) Ad. Smyr.

2) I. 2 cap. 34.

3) de dign. c. 2.

4) op. 128.

5) de Sacerd.

tinet profunditatem formidabile et admirabile sacerdotium!¹⁾

Neméně vznešená a pěkná jsou slova Zlatoústého: Qui in terra versantur, his commissum est ut ea, quae in coelis sunt, dispensent: iis datum est, ut potestatem habeant quam Deus optimus neque angelis, neque archangelis datam esse voluit . . . Sacerdotium est ipso etiam regno venerabilius et maius. Medius stat sacerdos inter Deum et naturam humanam . . . Sacerdotium in terris quidem peragitur, sed in coelestium rerum classem ordinemque referendum est.²⁾

Sv. Prosper praví o kněžích; ipsi sunt Ecclesiae decus; ipsi janua Civitatis aeternae, per quos omnes ingrediuntur ad Christum; ipsi janitores, quibus datae sunt claves regni coelorum: ipsi etiam dispensatores regiae domus.³⁾

Zakončím tyto citáty známými slovy autora „Následování“: grande mysterium et magna dignitas sacerdotum, quibus datum est, quod angelis non est concessum!⁴⁾

Nyní vraťme se k našemu přemětu!

Když tedy kněz zastává tak vysokou úlohu v trojím poměru: k Stvořiteli, k Vykupiteli a k vykoupenému lidstvu, když v rukou svých nese tak drahocenný, trojnásobný poklad, poznáváme z toho, jak nepochopitelné, neobyčejné, vynikající jest naše poslání! Ach, kdo má oči k vidění, kdo z této výše idey pozírá po nekonečném

¹⁾ de Sacerd.

²⁾ de Sacerd.

³⁾ de Sacerd.

⁴⁾ de vit. Apoc. I, 2.

obzoru kněžství, nemůže nechápati hloubku slov: *excelsus fecit . . . et circumcinxit eum zona gloriae et induit eum stola gloriae*¹⁾, ale zároveň též nevzpomenouti vyhrůžky: *ne appropies huc*²⁾ . . . Pavete ad sanctuarium meum!

Zajisté vznešené to postavení, ale zároveň strašné, hrozné i paprsky chvály i hromy trestů, které uzpůsobují jeho aureolu. Když člověk zahledí se v ně s úvahou, jakési mrazení zmocní se srdce, jakási nepochopitelná tíseň tlačí prsa, jakási šílenost štěstí i úzkosti zmítá duší . . . Uvažujme o kterémkoliv rysu tohoto ideálního obrazu kněžství, mysl naše klesá pod jeho tíhou; leč když celek stane před soustředěnou myslí, když okem víry oceníme velký význam slova: *Homo Dei*, tehdy skutečně vyrovnají se myšlenky — a zaražený voláš: *quid est homo? Exi a me Domine! Pater, transeat a me calix iste!*

Zkrátka plete se v hlavě a uprostřed toho chaosu odporujících si pocitů, uprostřed té olivetské agonie duše vypadne vždy na konec závěr: *infelix ego homo!* Skutečně, bratří — *infelix ego homo* — a to dokonce tehdy, kdy jen bledý stín kněžství zjevuje se před naším zrakem, když mohu říci, jak onen mudřec dokazující pochybovači existenci Boha ze stavby komářího křídla: „hodil jsem na tebe jen křídlo komáří a již se chvěješ; jakpak teprve, kdybych tě přitiskl tíhou celého světa?“ Ano, co bylo by, kdybychom mohli odkrýti úplně záclonu velké idey kněžství, kdybychom

¹⁾ Eccli 45, 7—9.

²⁾ Ex. 3, 5.

ji uzřeli v celém lesku a majestátě? Proto veliký Apoštol národů, který chápal kněžství, který naskrz prohlédl, že tak pravím, vznešenou ideu — Homo Dei, jeví se nám v dějinách tak neklidný, chvějící se, zaražený, jakoby oběť odsouzená k smrti. A bolest zmocňuje se srdce, když patřím, jak ten veliký duch zdá se stenati pod břemenem strašného povolání, jak souží se v pracích a bojích, jak umrtvuje se na oltáři obětí, jen aby splnil vysoké poslání, jehož nepochopitelnou velikost chápal. Idea kněžství hněte ho, pronásleduje, zahání mu sen s očí, otvírá srdce, elektrisuje všechny síly duše, zkrátka vykonává na něm jakýsi druh sv. posedlosti, která mu nedovolí, aby si oddechl na dráze obětí a námah. Zdá se, že cítí oheň ve svých dlaních při myšlence, jaké velké poklady jsou mu svěřeny, a proto zmítá se tak bolestně pod pálící silou toho ohně. Tak jen uvažujte, můžeme pochopiti život a práci sv. Pavla — jen ta posedlost ideí kněžství zjevuje nám tajemství výkřiků, které se vydraly z jeho prsou: *die ac nocte non cessavi . . . immolor, sed gaudeo . . . omnia arbitror ut stercora, modo Christum lucrificiam . . . nihil, nisi Jesum et hunc crucifixum . . . optabam anathema esse pro fratribus meis . . . in laboribus multis* — konečně toliko úděs nad velikostí poslání tlumočí nám jeho naléhavá, silná, plamenná napomínání, jež dával žákům: *Attendite vobis — attende tibi — admoneo te, ut resuscites gratiam, quae data est tibi — in omnibus labora!*

Představme si, co se dělo v duši, která vydávala takové výkřiky.

Máme tedy již, ač slabé a bledé, objasnění idey kněžské, obsažené v názvu sv. Pavla: Homo Dei. Máme před zrakem duše ty imponující rysy, v nichž apoštol národů uzřel Kristova kněze v té chvíli, kdy nabyl zraku pod rukou Ananiášovou a pochopil slova Vykupitelova: *Vas electionis est mihi ille, ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis Israel!*

Sestupme tedy nyní z těch ideálních výšin na pole skutečnosti, t. j. obraťme uvažující pohled na sebe, v ohnisko naší duše a popatřme, zda žije tam velká idea kněžství v těch rozměrech, v jakých nám ji ukázal apoštol? Bude to jakoby praktická stránka našich dosavadních úvah. Jen podotýkám předem, že nemám úmyslu někoho urazit. Pravda jest příliš svatou, aby ji kdo činil nástrojem nějakých nešlechetných pobídek. Všechno tedy, co se řekne, poví se bezohledně, bez předsudků, poví se více vlastnímu nitru jakoby osobní rozmluva s Bohem.

Hle, když proniknutý ideou sv. Pavla sestupuji ke skutečnosti a dotýkám se těla kněžstva, nezřídka cítím hlad, mrtvolu, bezvládnost, jako neomylné znaky, že v něm pule té idey nebije; když hledím v rysy kněžstva, ano časem i význačnější, nejednou s trudností dopatřím se v nich znamení té myšlenky: Homo Dei — Muž boží. Naopak, ta vznešená idea kněžství nejen v nás oslábla, nejen elektrisuje malý počet srdcí svým čarovným proudem, ale což smutnější, tak se stírá v našich pojmech, tradicích a žití, že mluvití dnes o ní jest jakoby mluvití mnohým nesrozumitelným

jazykem a snad i vyvolati na některá ústa úsměv politování, jakým obyčejně káráme utopie a sny.

Ale abychom nebyli všeobecnými, učinme jak Samuel přehled synů Jesse, t. j. projdeme uvažující naše řady.

. . . Cumque ingressi essent, vidit Eliab et dixit: num coram Domino est christus eius?¹⁾

Napřed tedy vidíme v nich Eliaby, t. j. kněze, kteří vznešenou ideu Pavlovu zvrátili za podnoží své osobní velikosti. Pochopili, že kněžství jest věcí vysokou, ale tu vysokost pojali v čistě lidském, pozemském smyslu, t. j. jako vynášení sebe, jako hrdé nošení hlavy, cosi v duchu slova: non sum, ut caeteri homines! Házení kadidla na oltář své důstojnosti, malá vážnost, jestli ne pohrdání ano i spolubratřími v kněžství, imponování světu čistě lidskými prostředky — hle, ubohá záměna, již učinili s ideou povolání. Ó, jak jest to daleké od napomínání knížete apoštolů: seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro: pascite gregem Dei . . . neque ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo!²⁾ Zdaž takový Eliab Jesuho jest Homo Dei velkého apoštola? Num coram Domino est christus eius? Et dixit: ne respicias vultum eius, neque altitudinem staturae eius, quoniam abieci eum, nec iuxta intuitum hominum ego iudico. Dominus intuetur cor.

Et vocavit Isai Abinadab.

Tu rozumíme kněze, kteří z vysoké božské idey povolání učinili výlučně nástroj svých záměrů a zisků

¹⁾ I Reg. 16.

²⁾ I Petr. 5.

časných. Jistě najdeme takových nemnoho: avšak přece možno je potkati na vinici Kristově, možno viděti tyto lidi se srdcem úplně vyhaslým, se srdcem, které celkem mrtvo jest pro zájmy boží, pro vyšší touhy a cíle, zkrátka zničilo v sobě naprosto pojem Muže božího. Homo Dei přeměnil se u těch lidí v homo animalis, o němž řečeno: non percipit, quae sunt Spiritus Dei! A co souditi o takovém Abinadabovi? Má byt i jen slabé podobenství s ideálem sv. Pavla? Běda! musíme i o něm opakovati slova Samuelova: neque hunc elegit Dominus.

Adduxit autem Isai Samma.

Pod tímto pak znakem rozumíme kněze jinak vzorné a s nejlepšími úmysly srdce, kteří však myšlenku povolání pojali více se stránky materiální, zevnější, jako velkou formuli, jako přesnou službu, abych tak řekl, náboženskou objednávku, po jejímž vyřízení přestanou býti Muži božími. Jest to ta chladná obřadnost, úřadování kněžské, kancelářská dochvilnost v službách, která víc a více přechází v krev kněžstva, a což smutnějšího, dělá si nárok na patent horlivosti — omnia, quae debuimus facere, fecimus. Takový úřední kněz křtí, pohřbívá, zpovídá, učí; ale jsou to u něho hodiny povinnosti, po nichž ho už nic neváže s ideou povolání. Složil se sebe jařmo — a již jest svým člověkem, člověkem společnosti, obchodu, zábavy, snad světácké lehkomyšlnosti, ale ne christus Domini, ne pomazaný Páně, ne prostoupený duchem povolání, který jak oheň vestálek nemá nikdy v našem srdci vyhasnouti. Jako typ takového směru možno uvést kněze, který v době své služby vysedával v sakristii s novinami v rukou! Na zavolání skládal je, bral štolu, vykonal

službu a potom opět vracel se k přerušené četbě! Jak divné to pojmání kněžského povolání! A přece byl to člověk celkem příkladný a jen necítil, nechápal ubohý, že Muže božího nahradil automatem! Tento příklad vrhá světlo na všechny jdoucí tím směrem. Chceme-li, jsou věrnými služebníky, ale ta věrnost vztahuje se jen na zevnější stránku kněžství, a možno užití o ní slova básníka:

Z Boha jen to pochopili —
čím ukázal se v prostoru.

Milovati pak skutečně ideu kněžství, žítí jí, dýchatí, ponořiti v ní mysl i srdce, obejmouti duší zájem Stvořitele, zájem kříže i zájem lidstva, cítiti se velkým činitelem v dějinách člověčenstva a pod vlivem této myšlenky ubíratí se svou cestou — jest pro ně věcí cizí, nedostupnou, neznámou. Kněžství, abych tak řekl, nepřirůstá k nim, není duchem jejich těla, ale spíše šatem, který dle okolností oblékají nebo svlékají. A co o tom Sammovi povíme? Zda jest Mužem božím dle pojmu apoštola? Nikoliv, *etiam hunc non elegit Dominus . . .*

Adduxit itaque Isai septem filios coram Samuele. Rozumějme jimi všechny kněze, kteří jakýmkoliv způsobem znetvořili ideu velikého apoštola. *Et ait Samuel: non elegit Dominus ex istis . . .*

Není tedy již mezi námi Mužů božích? *Numquid iam completi sunt filii?*

Ó nikoliv, díky Bohu! *Adhuc reliquus est parvulus et pascet oves.* Jest ještě v řadách našich nejeden parvulus — Dítě boží, nejeden Homo Dei, který v duchu apoštola pochopil i plní své poslání.

Ale o všeobecnosti není možno vydati takové svědectví. Naopak, jak jsem řekl, v mnohých z nás oslábla, umenšila se idea povolání a ne všichni jsme v tom řetězu Mužů božích, který počínaje olbřímí postavou Abrahamovou táhne se řadou věků v takových článcích, jako: Mojžíš, Samuel, David, Eliáš, Elizeus, Isaiáš Jeremiáš, Matatiáš, Jan Křtitel, Petr, Jan Zebedeus a velký učitel národů. A přece konáme totéž poslání, jsme tímže nástrojem plánů Prozřetelnosti v poměru ke světu.

A také v tom hlavně, jak vyložil jsem výše, spočívá jedna z příčin dnešního úpadku náboženství. Na základech kněžstva stojí kříž Spasitelův, když tedy základ oslábne, musí i strom života se nachýliti.

Jaké tedy poslední slovo řekneme si k ukončení těchto úvah? Vystupuje na rty již silou důslednosti rozumu a srdce.

Viděli jsme, že všecka duchovní moc kněze jest v pochopení a proniknutí sebe ideou povolání — viděli jsme též, jaká jest hloubka té idey, jaká vrcholná, tajemná vysokost, jaký poklad drahocenný a těžký dává nám v uschování. Otevřme tedy oči, poznejme se ve velikosti svého poslání — agnosce dignitatem tuam — probudme se ze spánku, pronikněme se jak sv. Pavel tou myšlenkou — Homo Dei, položme ji jak pečeť na srdce, zkrátka zapalme v duši své jasný plamen idey kněžství a ohřejme jeho teplem všechno žití. Čím jest v hospodářství přírody vesna, čím jest křest duši, tím právě bude pro nás to nové, abych tak řekl, pokřestění naše v pramenech idey kněžské. Ona nás obrodí, dechne na naše žití jarním teplem, bude nám novým sesláním Ducha sv.! A tu nový div, večeradla zazáří

nad světem: rozprášíme temnoty nevěry světlem našeho života; přemůžeme nepřátele silou své lásky a svatosti; zatkne me znovu kříž Kristův na zříceninách novodobého pohanství — a lidstvo plačící slzami Magdaleninými znovu přivedeme k nohám Spasitele . . . Čarovná vyhlídka! Leč, aby se uskutečnila, třeba splniti jednu podmínku, třeba, bychom se stali Muži božími ve vší síle toho významu, hloubky apoštolského slova: tu autem Homo Dei.

Zejména pak dorost duchovní, ta naděje církve, ti Samuelové, připravující se pod křídly domu božího vstoupiti v řady kněžské, nechť hluboko proniknou se ideou sv. Pavla a nechť neberou na sebe lehkomyšlně břímě, o němž se praví: angelicis humeris formidandum. Nechť raději upadá víra nedostatkem kněží, než by upadala kněžími nehodnými; nechť raději Spasitel nařiká slovy: operarii pauci! torcular calcavi solus! než by volal s bolestí: pastores multi demoliti sunt vineam meam et dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis.¹⁾ Ó, budoucí apoštolové Kristovi, pochopte dobře a hluboce, co jest to povolání kněžské, a teprve tehdy vrhněte se v tu propast s výkřikem: immolor, sed gaudeo! Jinak nechť vám meč cherubův uzavře bránu do ráje kněžského . . .

A my všichni, bratří, všichni — qui statis in domo Domini — všichni, které Spasitel vyznamenal sladkým názvem přátel, jimž svěřil takový výsostný úkol, projděme, jak jsem řekl, novým křtem idey kněžství a ukažme se světu s aureolou „Homo Dei“ na skráních . . .

¹⁾ Jerem. 12. 12.

Zamysleme se nad tím, neboť zajisté tato záležitost jest hodna bytí i jen chvilkového zadumání u nohou kříže . . .

Aby pak úvahy zde pronesené nevymizely beze stopy z vašich duší a z vašich srdcí, vtiskuji je do nich plamenem slov apoštola — slov silných, hrozných, přerývaných jako hromu rachot, nedokončených jako hrozba všemu pokolení kněžstva vmetená:

Attende tibi! . . . Attendite vobis! . . . Admoneo te, ut resuscites gratiam, quae data est tibi! . . .

III.

LÁSKA A OBĚTOVÁNÍ SE PRO IDEU KNĚŽSTVÍ.

Stanuli jsme tedy na výšině, s níž apoštol národů zachytil a vylíčil kněžství: Homo Dei! Jaký to vrchol podoblačný, jaká čarovná a hluboká perspektiva na kněžství, na jeho význam a cíle otvírá se s něho! Neboť ať už uvažujeme o něm se zřetelem na plány stvoření, či v poměru ke kříži, či v poměru k věčnému určení lidstva, odevšad se nám jeví v rozměrech nekonečných, jež duch člověka nezdolá obsáhnouti. Skutečně stojíc na té výšině, duše podléhá divnému kouzlu — a ačkoliv klesáš pod tíží toho pojmu: Homo Dei, jak David pod zbrojí Saulovou, ač opakuješ s mládenečkem Jesseho upokořený a malomyslný: non possum incedere, usum non habeo; přece nemůžeš odtrhnouti oči od čarovného pohledu . . . V kruzích té idey: Muž boží jest tak slavně a sladce, tolik cti a chlouby, tolik štěstí a rozkoše pro srdce, že nikdy již nechtěl bys sestoupiti v údolí a voláš jako sv. Petr na hoře proměnění: Magister, bonum est nos hic esse!

A pročpak nemůže člověk na věky zůstat v tom slavném nadšení? Pročpak bídy života a zvláště bídy mravní zastírají v duši ten nebeský dojem? Pročpak po nejhlubší meditaci na thema: Homo Dei stáváš se opět slabým a malým člověkem, po příkladě oněch

židů smyslných, kteří ihned po rozmluvě s Pánem u hory Sinai klaněli se zlatému teleti — et coeperunt ludere?! Ó zajisté, tu vhodno zvolati: infelix ego homo! Video meliora, proboque — deteriora sequor!

Nezůstávejme však při chvilkovém nadšení, při jalovém obdivu idey kněžství! To jest teprve bod východu k našim dalším úvahám, to jest teprve praemissa, z níž máme vyvoditi celou řadu závěrů praktických. Kéž by Otec světlosti seslal nám paprsky světla, kéž by logika myšlenky sešla se v nás s logikou činu.

Jaký tedy první důsledek vyplývá z toho pojmu, jaký nám sv. Pavel odkázal o kněžství?

Otázka tato řeší se snadno: neboť, když kněz jest Mužem božím — Homo Dei — v přesném a praktickém toho slova významu, když tak velký provádí úkol, když jest tak vyvýšený, že převyšuje v jistém smyslu anděly, zdaž není věcí zřejmou, že povinen jest větší silou lásky zamilovati si své povolání, že jest povinen se mu obětovati i srdcem i skutkem, zkrátka státi se zápalnou obětí své vznešené idey? Ach, netřeba toho dokazovati, neboť věříme-li, že zájem nebe i země spočívá v ruce kněze, možno se mu neoddati srdcem nedělitelným, možno zrazovati Boha i lidstvo službou polovičatou, nevěrnou? Ó, kdo by nepocítil síly této konkluse, vydal by o sobě smutné svědectví, že nechápe ideu kněžství, anebo že ji chápe způsobem nájemce — jako pramen zisku a chleba ...!

Jest nám tedy nyní mluvit o zamilování si idey kněžské, o zápalné oběti pro cíle našeho zaměstnání. Že pak láska, obět není teorií, nýbrž činem, proto

objasníme ji živým příkladem — a právě příkladem téhož apoštola národů.

Ano, život sv. Pavla jest v tom ohledu největší školou, neboť kdo patřil na posláni kněžské s výšiny Homo Dei, mohl by je nepomilovati vší silou duše, mohl by stanouti sám se sebou v rozporu, mohl by neučiniti si heslem vrcholné slovo, které po všechny časy bude poučením i podivem pro kněze: immolor, sed gaudeo?!

Pohledme tedy na život apoštola s této strany, a tu pochopíme i stupeň lásky i míru sebeobětování, jaké jsme povinni míti k svému zaměstnání.

I.

Velké duše a velké ideje mají k sobě jakousi zvláštní sympatii, jakési instinktivní přilnutí. Když se pozemští lidé plazí v prachu zemském a ledačím hasí žízeň svého srdce, lidé vyššího ducha povznášejí se v sféry nadzemské a v světě neviditelném, v kraji nadšení a ducha hledají sobě pokrmu. Také když potkají ideu svým vlohám příbuznou, lnou k ní vší silou citu, snoubí se s ní jakoby duchovním sňatkem a odtud vším štěstím, rozkoší a trestí jejich života jest láska a obět pro vyvolenou ideu. Jest to jako v podobnosti o kupci perel, o němž mluví vypravování Evangelia, který naleznuv perlu velmi pěknou a cennou, dal za ni všechno své jmění. Vskutku takový člověk dává vše za svou ideu, zapomíná na sebe, přestává patřiti sobě, pokládá ji, abych tak řekl, za osu celého života, kolem které kupí všechny svoje myšlenky, tužby, starosti, námahy, naděje — zkrátka stává se

jejím nástrojem, nevolníkem, obětí. Tklivý, nejednou i bolestný pohled působí takový člověk okouzlený vyšší myšlenkou; úsměšky lidí, nouze hmotná i muka duše plodné jsou nejčastěji jeho údělem; ale to nemůže uhasiti v něm oheň lásky ku zamilované myšlence ani nemůže ho svést na cestu odpadu a zrady.

Tato láska velkých duší k velkým ideám, láska mající také svá martyrologia, vysvětluje nám tajemství života a činů těch lidí, kteří zapomenuvše na sebe a na zemské účely, stali se uprostřed světa bojovníky idey. To jsou skutečně Prometheové lidstva, kteří za cenu svého klidu, rozkoše a života přinášejí oheň nebeský na zemi . . . Pravda, že ten oheň tráví často je samý, že ten obětní život končí se pod mečem kata nebo uprostřed bídy, nemocnice — ale dějiny uchovávají pamět těch mužů a ukazujíce na jejich svatý popel, volají slavně: *laudemus viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt et nomen eorum vivit in generationem et laudem eorum nuntiet Ecclesia.*¹⁾

Hle, takovým Prometheem v kněžství, takovou obětí idey byl velký apoštol národů. Pochopiv povolání kněžské v rozměrech výše naznačených, pocítiv hluboko ve své duši, co to jest — *Homo Dei*, a jak obrovské záměry spojují se s posláním kněžským, podlehl nepochopitelnému kouzlu té myšlenky a všechn svůj život, všechnu svou bytost soustředil v jeden pocit lásky, v jeden čin obětování se pro ni. Jakmile ho povolal hlas Spasitelův pod hradbami Damašku, jakmile prohlédl na duši a porozuměl slovům: *vas electionis est*

¹⁾ Eccli. 44.

mihi ille, ut portet nomen meum,¹⁾ již od té chvíle hyne v něm Pavel, hyne člověk, hyne civis romanus a stává se vězněm idey kněžské — vinctus Christi — jak se sám překrásně nazýval, stává se nástrojem velkého poslání kříže, na jehož oltáři klade v obět zápalnou svoje myšlenky a pocity, své práce a účely, své rozkoše a útrapy, slovem život a smrt.

Poslyšme, jak svou lásku k idei kněžské, všestranné obětování se pro ni hlásá vlastními ústy, a nechť tato slova utkví nám živě v srdci! Opravdu to celý dekalog kněze, a kdyby se nás kdo ptal, co má býti stálým předmětem rozjímání kněžských nebo co především má vrýti se v paměť duchovního dorostu, ukázali bychom bez váhání na tu zповěď sv. Pavla. Zní takto v mluvě ohnivě:

Nos stulti propter Christum — nos infirmi — nos ignobiles — esurimus et sitimus — nudi sumus — colaphis caedimur — maledicimur — persecutionem patimur — blasphemamur — tamquam purgamenta huius mundi facti sumus²⁾ . . . a vše to pro cíle kněžství, vše to pro záležitosti kříže — propter Christum.

Hle, to jest celkový obraz obětování se apoštola pro jeho poslání, obraz nakreslený jeho vlastní rukou. Jaké to obrovské rozměry, jaké nápadné rysy, jaká ohnivá barvitost, jak vše divné našim zrakům, jež zvyklé jsou jen prostřednosti!

Přistupme nyní k podrobnostem tohoto velkého obrazu, t. j. popatřme zblízka na tu činnou, bezmeznou lásku, kterou apoštol národů zamiloval si

¹⁾ Skutky apošt. 9, 15.

²⁾ 1 Korint. 4, 10—13.

ideu kněžskou. Ta studie naučí nás mnoho a při nejmenším objasní smutné tajemství, proč jsme neschopni na duchu, proč dnes — běda! — naplňují se na nás slova Písma: *et hi non erant de semine viro-
rum illorum, per quos salus facta est in Israel!*¹⁾

A tak láska sv. Pavla k ideí kněžství jeví se nejdříve v sídle citu, t. j. úplným oddáním jí srdce v nej-
přesnějším významu slova. Srdce celé vzplanulo na
oltáři cílů kněžských — srdce jakoby unesené ne-
ustálou extasí ničeho neznalo, nevidělo, nemilovalo
na zemi — nisi Jesum et hunc crucifixum . . . Ježíš
ukřižovaný a Jeho záležitost — toť celá tresť života
apoštolova, toť obsah jeho myšlenek a citů, toť pro-
past, jež ho pohlcuje, hvězda, která ho provází, dech,
jež ho oživuje — zkrátka toť duše jeho duše, která
v něm udržuje tlukot žití: *mihi vivere Christus!*

Podrobme to srdce třeba jen zběžnému rozboru a
nalezneme sto důvodů na potvrzení našich slov!

Srdce lidské prozrazuje se žádostmi. Žádosti jsou
značnou částí lidského života a jich povaha a směr
jsou zkušebním kamenem základů našeho srdce. Co
tedy žádalo, po čem toužilo srdce apoštolovo? Zda
po zemi a zemských záměrech? Nikoliv, ono všecko
hořelo ohněm jednoho pocitu, t. j. přitáhnouti všecken
svět pod prapor Kristův, třeba i za cenu vlastního
spasení. *Testis est mihi Deus, quomodo cupiam vos
omnes in visceribus Jesu Christi.*²⁾ *Ita desiderantes vos
cupide, volebamus tradere vobis non solum Evange-*

¹⁾ Machab. 5, 62.

²⁾ Filip. 1, 8.

lium Dei, sed etiam animas nostras . . .¹⁾ Veritatem dico in Christo, non mentior: optabam enim ego ipse anathema esse pro fratribus meis!²⁾ Jaká velikost, jaký oheň lásky! Vydati duši: animam tradere, žádati zavržení a peklo: anathema esse, jen když podporuje záležitost Kristovu, jen když se přičiní o spasení lidstva, to zajisté není hádanka pro náš rozum, to není cit pro naše srdce . . .

Ale nedosti na tom. Hle, ještě jeden rys charakterisující žádosti apoštolovy — rys, jemuž podobného nenajdeš v dějinách ducha. Mám tu na mysli ono věčně památné: *coarctor de duobus*, kdy duše Pavlova poddávala se dvěma protivným žádostem. Již jest čas, aby si odpočinul po námahách, již jest čas, aby šel k Mistrovi pro odměnu — *desiderium habens dissolvi et esse cum Christo* . . . Ale ještě jest práce na vinici, ještě srdce není syto obětováním se a potu . . . Co tedy počítí na tom rozcestí žádostí? Co vybrati v té zvláštní alternativě mezi štěstím nebeským a krvavými námahami na zemi? Zajisté není nic vznešenějšího nad toto postavení srdce! *Coarctor de duobus!* . . . Ale rozmýšlení apoštolovo netrvá dlouho: pokládá za nedůstojné sobectví spěchatí na odpočinek, když vítězství kříže není ještě úplné — tedy odkazuje touhu po koruně nebeské a vybírá si pozemské vyhnanství, jen když bude déle pracovati pro ideu kněžskou: *multo magis melius permanere in carne . . . ad profectum vestrum et gaudium fidei!*³⁾ Takový oheň čistých žá-

¹⁾ I Thess. 2, 8.

²⁾ Řím. 9, 1. 3.

³⁾ Filip. 23—25.

dostí plápolal v srdci sv. Pavla! Hledejme v nich člověka, hledejme „já“, třebaš i v nejdovolenějším způsobu. Ó srdce hodné apoštola, hodné slov nebeského Mistra: *desiderio desideravi!*

Leč popatřme v ně ještě hlouběji!

Srdce člověka jeví se toužením po jistých cílech, hledáním jistých cílů, bojem o jistá dobra, v nichž spatřuje své štěstí. Ta ustavičná honba za vytčenými cíli zaujímá vedle žádostí druhou částku našeho života, a není nikoho na kolbišti světa, kdo by stál se založenýma rukama.

Ptám se tedy, jaké cíle budily zájem sv. Pavla, čeho hledal, oč se staral, oč bojoval po všechny dny svého života? Snad metou jeho tužeb bylo pomíjivé bohatství? *Argentum et aurum nullius concupivi, sicut ipsi scitis . . . Non quaerens, quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant.*¹⁾ Zda čest a sláva? *Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi.*²⁾ Zda rozkoše a sladkosti života? *Quotidie morior per vestram gloriam.*³⁾ Hle, honba srdce apoštolova! Jeho poklady o spasení lidstva — *ut salvi fiant*; jeho ctižádost ve vítězství kříže nad pekem, *absit gloriari nisi in cruce Christi*; jeho rozkoš: denní práce na poli bojů a obětování se — *quotidie morior!* Podobných rysů mohli bychom ukázati více, leč ty všechny blednou před vřelým vyznáním, v kterém srdce sv. Pavla ukazuje se vší mocí vzhledem na zvolené cíle: *propter quem (Christum) omnia detrimentum feci et arbitror*

¹⁾ I Korint. 10, 32.

²⁾ Gal. 6, 14.

³⁾ I Korint. 15, 31.

ut stercora, ut Christum lucrifaciam.¹⁾ Zda může býti ohnivějšího štětce, zda může býti úplnějšího vyloučení všeho, co není v hranicích kněžství — omnia ut stercora?! Ach, čtoucím slova výše uvedená zdá se nám, že vidíme postavu slavnou, unesenou vysoko nad zemí: vidíme, jak s jedné strany nepočítá s bohatstvím, ctí, rozkoší, s druhé pak strany vztahuje ruce, napíná zraky a všechny struny srdce po záležitostech Kristových — ut Christum lucrifaciam! . . . Ut Christum lucrifaciam, t. j. získati svět Kristu a světu dáti užitek Kristovy oběti, to jsou cíle, poklady, rozkoše, zisky apoštolovy, jediné, výhradní, nejvyšší . . .

Leč popatřme ještě v srdce sv. Pavla!

Srdce člověka vedle žádostí a cílů žije též nadějí, starostí, obavou, bolestí, tklivostí, něžností, které jakoby mateřským objetím zahrnují zamilovaný předmět. Dle změn, jimiž prochází tento předmět, dotýká se srdce všech těchto strun; doufá, pláče, raduje se, truchlí, rozplývá se, zkrátka jak harfa eolská vydává různé tóny dle toho, jaký vítr do ní duje. Tato hudba vnitřní jest symbolikou našeho žití.

Který to byl tedy předmět, u něhož velký apoštol skupil všechny struny svého ducha?

Tím předmětem jediným, nade všechno pomilovaným, byly cíle kněžství v nejširším slova toho významu. Ano, jeho nejsladší nadějí jsou pole duchovní, jež osil zrnem Evangelia: quae est enim spes nostra . . . nonne vos ante Dominum nostrum Jesum Christum?²⁾ Jeho radostí a chloubou jest vzrůst víry, lásky a sva-

¹⁾ Filip. 3, 8.

²⁾ I Thess. 2, 19.

tosti mezi věřícími: dum Christus annuntiatur, in hoc gaudeo, sed et gaudebo.¹⁾ Consolati sumus fratres in omni necessitate et tribulatione nostra per fidem vestram.²⁾ Jeho bolestí, obavou a smutkem jest jednak úpadek věřících: nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lacrimas³⁾ — jednak ohrožení záležitosti Kristovy: timeo vos, ne forte sine causa laboraverim in vobis⁴⁾ — jednak zaslepení spolu-
bratří, kteří bránili se světlu Evangelia: tristitia magna mihi est et dolor continuus cordi meo . . . pro fratribus meis, qui sunt Israelitae.⁵⁾ Jeho tklivostí, něžností, sladkostí jest duchovní potomstvo, k němuž mluví vroucím, nadmíru mateřským způsobem: aemulor enim vos Dei aemulatione; despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo. Facti sumus parvuli in medio vestri, tamquam si nutrix foveat filios suos.⁶⁾ Zkrátka jeho celým štěstím a životem jest postup království božího na zemi: quoniam nunc vivimus, si vos statis in Domino! Takovouto lásku pro ideu kněžství nosil ve svém srdci apoštol národů. Vše, čím člověk žije — všechny žádosti, cíle, radosti, naděje, obavy, starosti, něžnosti i boly skupil ve svém povolání, všechny struny srdce naladil k hymnu obětování se, všechny směry svého ducha zaměřil k jediné záležitosti: propter Christum . . . ut Christum lucrifaciam! Tím jediným jen žije, dýchá, bytuje — mihi

¹⁾ Filip. I 18.

²⁾ I Thess. 3, 7.

³⁾ 2 Korint. I, 4.

⁴⁾ Gal. 4, 2.

⁵⁾ Řím. 9, 2—3.

⁶⁾ I Thess. 2, 6.

vivere Christus!¹⁾ Jaký to člověk, jaký obr lásky, jaký to příklad pro všechna pokolení kněží! Hleďme tedy v ten keř hořící — hleďme dlouho se slzami, s úvahou, a nechť oči naše rozsvítí se při jeho plamenech . . .

Než to celkovité, výlučné a všestranné přilnutí srdce k cílům povolání není ještě důkladným obrazem té horoucí lásky, kterou plál učitel národů ke své nevěstě, k ideí kněžství. Jak rozvodněná řeka vystupuje z břehů, tak také velká ta láska nemohla se směstnati pouze v mezích citu. Sahala dále, promluvila praktickou řečí a dala si svědectví ještě jiným, velmi výmluvným rysem: rysem krvavého a nespočetného utrpení, jež podstoupila pro záležitosti Kristovy: Nevěstou krve jsi mi ty!²⁾

Popatřme tedy nyní na ten nový objev lásky apoštolovy k svému povolání, ale popatřme s bedlivou úvahou, neboť lehkomyšlný pohled může zneuctíti svatost toho obrazu.

Když jest řeč o utrpeních sv. Pavla, podstoupených ve službě Evangelia, komu nenapadne Isaiášův: vir dolorum, s nímž možno ho tak dobře srovnati? Ach, ano, byl „mužem bolesti“ a v nejprísnějším slova toho smyslu, a ačkoliv v dlouhé řadě kněží, jež se vine devatenáctistý let, jest mnoho mužů oděných mučnickým purpurem, přece smím tvrditi, že nikdo tolik netrpěl pro záležitosti Kristovy, nikdo nenosí tak jiskřivého purpuru . . . Trpěti jest jeho heslem od počátku až do konce jeho života, je trestí jeho života, jest jeho každodenním chlebem, a můžeme říci, že celé

¹⁾ 1 Thess. 2, 6.

²⁾ Exod. 4, 25.

dějiny velkého apoštola obsaženy jsou ve slovech, jež o něm pronesl Spasitel: *vas electionis est mihi iste . . . ego enim ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.*¹⁾ Sečtěme jeho kroky, projděme celé pásmo jeho dnů, počínajíce u zdí Damašku až k místu „tří pramenů“, a snadno se přesvědčíme, že to nepřetržitý řetěz utrpení, jedna, abych tak řekl, rána, kterou působí všechny možné boly, všechny útisky a kříže, jaké mohou obtížití tělo a duši člověka. Jaký to obrovský, jaký to tragický obraz! Damašek, Ikonium, Lystra, Efes, Filippi, Korint, Jerusalema a Řím, hle, to jest jeho rámeček, a kameny, pouta, metly, potulky, políčky, ztroskotání na moři a meč Neronův, to jest jeho obsah a barvitost!

Ale jakýmže štětcem mám namalovati podrobně ten obraz? Jak slabým slovem dovedu podati ty scény tragické, kdy vše chví se bolem a vybuchá plamenem lásky! Ne, to jest úkol nad síly! Proto nic nemluvě ze sebe, podám tu čtenářům jen pouhý přehledný opis krvavých episod ze života sv. Pavla a zůstavím srdci každého svobodu, aby si z nich vyvodil poučné závěry.

A tak, sotva se navrátil do Damašku, sotvaže vyslovil jméno Kristovo v synagoze, již nenávist židovská usiluje o jeho život: *consilium fecerunt in unum Judaei, ut eum interficerent.*²⁾ Uniknuv divem těmto úkladům, přichází do Jerusalema a znovu naň číhá úkladná zbraň: *illi autem quaerebant occidere eum.*³⁾ V Antiochii rozzuření Židé vyvolávají bouře a vyhazují jej z města:

¹⁾ Skutky apošt. 9. 15. 16.

²⁾ Skutky apošt. 23.

³⁾ Skutky apošt. 9. 29.

excitaverunt persecutionem in Paulum et eiecerunt de finibus suis.¹⁾ V Ikonii chtějí jej kamenovati: factus est impetus, ut lapidarent eos.²⁾ V Listře kamenují: lapidantesque Paulum, traxerunt extra civitatem, existimantes eum mortuum esse.³⁾ Ve Filippi mrskají metlami: scissis tunicis eorum, iusserunt eos virgis caedi — potom vsazují do vězení: misit in interiorem carcerem et pedes earum strinxit ligno.⁴⁾ Podobně smutné osudy má v Thessalonice, Berei a Korintě a dav lidu v Efesu div ho neroztrhal na kusy, zmítaje sebou jak vlna se šílenými výkřiky: magna Diana Ephesiorum!⁵⁾

Ale zda jest to již všechno? Nikoliv, to teprve polovice kalicha, teprve přišli jsme k onomu loučení apoštolovu s věřícími v Miletě, které bylo posledním objetím otce s dětmi. Nic není vznešenějšího nad ono loučení, nad ono sladké políbení: procumbentes super collum Pauli, osculabantur eum;⁶⁾ ale také duch sv. Pavla, chtivý utrpení a křížů, nikde se nevyjádřil tak horoucím plamenem, jak v této rozhodné chvíli. Vado in Jerusalem (praví) et Spiritus sanctus mihi protestatur, quoniam vincula et tribulationes Jerosolymis me manent; sed nihil horum vereor, dummodo consummem cursum meum, et ministerium verbi, quod accepi a Domino Jesu! Jaká to plamenná slova! Jaká to láska k sv. pokladům kněžství: quod accepi a Domino Jesu! Přátelé zastupují mu cestu, naléhají naň se slzami, aby

¹⁾ Skutky apošt. 13, 15.

²⁾ Skutky apošt. 14, 5.

³⁾ Skutky apošt. 14, 18.

⁴⁾ Skutky apošt. 19, 29.

⁵⁾ Skutky apošt. 19, 26.

⁶⁾ Skutky apošt. 20, 37.

zanechal zamýšlené cesty — rogabamus ne ascenderet Jerosolymam; ale zda jsou jaké překážky pro lásku? Pavel nedá se pohnouti a ač mu srdce puká při smutném loučení s přáteli, odpovídá tklivou výčitkou: quid facitis flentes et affligentes cor meum? Ego enim mori paratus sum in Jerusalem propter nomen Domini Jesu! Jde tedy do Jerusalema a začíná nové zápasy . . .

Počátek činí onen zlověstný pokřik: tolle eum! pestiferum hominem! a když za tím pekelným heslem chvějí se všechny struny nejdivější nenávisti, následuje celý řetěz příhod tragických a krvavých, které končí teprve smrtí apoštolovou. Vážnější z nich jsou tyto: rozzuření Židů tak veliké, že v návalu šílenství házeli do vzduchu písek; tahání a bití k smrti: incipientem interfici ab eis;¹⁾ pouta a metly z rozkazu Klaudiova: iussit eum alligari catenis duabus et virgis caedi;²⁾ zapřisahání se starších židovských, že ne-
tknou se pokrmu a nápoje, dokud nezabijí Pavla: devotione devovimus nihil nos gustaturos donec occidamus Paulum;³⁾ pochod do Caesaree pod vojenskou dohlídkou a dvouleté tam věznění; soudy před Festem a Felixem; cesta do Říma v okovech; ztroskotání na moři a konečně mamertínské vězení . . . Tak tedy od rozloučení v Miletě až do konce života není již přestávky v utrpení apoštolově, není dne bez bolesti, není chvíle bez chřestotu řetězů — a celá druhá polovice jeho života zdá se býti rozbouřeným mořem, lodí zmítanou vichřicí, z níž zalétá k nám výkřik: nihil

¹⁾ Skutky apošt. 23.

²⁾ Skutky apošt. 23, 24.

³⁾ Skutky apošt. 23, 14.

horum vereor! dummodo consummem cursum. meum et ministerium, quod accepi a Domino Jesu! . . .

Leč vše to, co jsme tu pověděli, jest jen mrtvou, třebas i obrovskou číslicí, jen studeným vypočítáváním, které odnímá té živé tragedii všechnu sílu. Abychom tedy dokončili náš obraz a dali mu aspoň trochu tepla, přiložme k němu komentář z vlastních slov sv. Pavla, jimiž sám kreslí krvavé drama svého života. Jest to jakoby zpověď před nebem a zemí z prožitých změn, jakoby podání zprávy Mistru o poslání apoštolském: quod accepi a Domino, jakoby konečně závět pro všechny, kteří sáhnou po poctě kněžství. Poslyšme!

Ministri Christi, plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter! A Iudaeis quinquies quadragenas, una minus, accepi, ter virgis caesus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, die ac nocte in profundo maris fui. In itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in falsis fratribus! In labore et aerumna in vigiliis multis, in fame et siti, in ieiuniis multis, in frigore et nuditate . . . Deus scit quod non mentior! . . .¹⁾

A nyní pohled'me na zakončení dramatu, pohled'me na poslední obět, kterou velký apoštol korunoval jakoby královskou korunou svou lásku k ideí kněžství. Tu vlastně láska dostoupila vrcholu síly a uskutečnila na sobě výrok Písma: fortis ut mors dilectio nec flumina obruent illam!

¹⁾ 2 Korint. 11, 23—31.

Jaká to byla obět? Co ještě zůstalo Pavlovi, aby to složil na oltáři povolání, když mu již obětoval všechny boly a trudy? Zůstalo mu ještě několik kapek krve v žilách, zůstaly mu zbytky života ztýraného prací a utrpením jako smutné pozůstatky dlouholeté práce pro kříž. Aby tedy přesvědčil Spasitele a svět, že ničeho si neponechal pro sebe ze své bytosti, aby zasnoubené ideí dal nejvyšší důkaz lásky, chvátá náš bohatýr zlomený utrpením a věkem splatiti tu poslední daň! Pokládal za nesprávné, aby voják umíral kdesi jinde než na zápasišti, aby lampa zasvěcená Bohu vrhala kdes jinde dohasínající záblesky světla než na zdi svatyně . . . Ale meč Neronův nebyl ještě hotov, ještě bylo dopřáno starému zápasníku odpočinku, než stane v posledním boji na zemi. Vždyť měl k tomu právo po tolika utrpeních a námahách: bonum certamen certavi . . . Kde tedy a jak odpočívá to velké světlo lidstva? Zda v bohatých komnatách uprostřed rodiny a přejících přátel? Zda na měkkých poduškách, obklopený starostlivostí a něžnostmi? Nikoliv, takový odpočinek nebyl důstojným bohatýra kříže, tedy mu Kristus připravuje vhodnější v podzemí mamertinském, na otepi shnilé slámy, uprostřed bídy a útisků. Konečně udeřila hodina, nastal poslední den boje a vítězství, meč císařův udeřil a největší z vyznavačů Kristových padl u nohou své zamilované idey, volaje v radostném unesení: *mihi mori lucrum est* . . .¹⁾

Hle, to jest, bratří, již celý obraz lásky apoštolovy k ideí kněžské, ač bledý a prostě nakreslený.

¹⁾ Filip. 9, 15.

Postavme se tedy nyní před ním a seberouce v celek všechny jeho odstíny a rysy, ještě jednou popatřme na celek, abychom měli živější dojem. Jaký to člověk! Jaká to láska k zvolenému povolání, ať už je pozorujeme v ohnisku jeho srdce, či v projevu krvavých obětí! Vpravdě tu na místě jest zvolati: ecce sacerdos magnus! non est iuventus similis illi. Chopiv oběma rukama prapor Spasitelův, nezná poloviční oběti, nedovede smlouvati se svědomím, měřiti své služby dle samolásky, nezná využítkovati kněžství pro své osobní záměry, ale celé své srdce, celou bytost a žití přináší na oltář kněžského povolání. Iam non estis vestri (tak mluvil k věřícím), a hle, sám především přizpůsoboval se této podivně hluboké nauce. Uznáváje se za sluhu Kristova: vinctus Christi, ví, že již nenáleží sobě, že všecek jest majetkem Mistra, že mu není volno bez svatokrádeže a zrady ztratiti ani jedné chvilky života, který obětoval právě Evangelia, není volno vydati dokonce ani jedno dechnutí, které by nebylo pro záměry Kristovy: propter Christum; proto také posunul svou lásku k ideí až k nejzazší hranici heroismu, až k úplnému zničení sebe, až, abych tak řekl, k panenství, jež neposkvřila ani sobecká myšlenka. Té ideí zasvětil svoje trudy a námahy, pro ni pohrdl bohatstvím a stal se chudým; pro ni zřekl se poct a oblíbil si pohrdání; pro ni odhodil rozkoše a vyvolil kříž a utrpení; pro ni konečně dal šíji svou pod meč katův . . . Zkrátka, byl to kněz a jen kněz — bez příměsku cizího živlu . . . Hle, logika, hle, důslednost! Jedno zvolil, jedno zaslíbil, jednomu též sloužil až do posledního úderu srdce: nihil, nisi Jesum et hunc crucifixum! . . .

II.

A nyní jděme do sebe, t. j. obraťme zraky, ještě pá-
lící dojmem toho obrazu čarovného, na naše vlastní
žití a s nestranností soudce, s úctou k pravdě učinme
tu praktický závěr. O to hlavně se nám jedná a jediné
proto načrtli jsme tyto rysy lásky apoštolovy k idei
kněžství, abychom se makavě přesvědčili, kde jest
pramen naší nemoci, kde příčina té mravní porážky,
kterou zakoušíme dnes na světě.

Položme si tedy otázku, zda naše láska k idei kněžské
jest rovněž horoucí a účinná? Zda velká ta idea jest
i nám oltářem obětním, na němž obětujeme celou svoji
bytost, svoje myšlenky, city, boly, naděje a trudy?
Zda osou našeho života, našich starostí a úsilí, našich
utrpení a námah od východu slunce až do noci, od
prvního dne vysvěcení až do vážných šedin jest jak
u sv. Pavla: Jesus crucifixus, t. j. záležitost kněžství?

Chápu, bratří, že tento obrat naší rozmluvy jest
velmi delikátní a může býti původem živého rozhoř-
čení, ale svědomí je nám svědkem, že nemáme v úmy-
slu někoho urážeti. Bylo by to nízkostí při tak vážném
předmětu, ale také zdá se nám nevhodným lháti nebo
pod záminkou úcty ke stavu nikdy nemíti odvahy po-
hlédnouti v jeho čisté zrcadlo, nikdy nebíti se v prsa.
Kněz, strážce a hlasatel pravdy, měl by ji jen pro druhé?
Nikoliv, jestli se nemýlíme, přišel již čas splnění oněch
slov Spasitelových: nihil est opertum, quod non revela-
bitur, — čas důkladného účtování se sebou, čas hlubo-
kého pohledu v naše duchovní rány, neboť jen tak
můžeme se pozvednouti z úpadku. Ó, pochopme,
v jaké žijeme době, pochopme, že dnes plní se přesně

proroctví Davidovo: fremuerunt gentes et principes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus Christum eius;¹⁾ proto probud'me se ze sna ostrím přísne pravdy, i když její dotknutí jest velmi bolestné. Každá chvíle našeho spánku upevňuje vítězství pekla, a nedej Bože, abychom se probudili pozdě, t. j. teprve tehdy, kdy po vši zemi ozve se nový křik: tolle, crucifige eum! Ó, tehdy již bude příliš pozdě, a ubíraje se znova k mukám, poví nám Spasitel s hořkostí, jak kdysi apoštolům v zahradě: spěte již a odpočívejte — dormite iam et requiescite!

Hle, patříce na tu ohromnost lásky, s kterou veliký apoštol pomiloval ideu kněžskou, a obrátivše zrak na sebe, zdaž necítíme nejbolestnějších dojmů? Běda! my neznáme takové lásky, nám sám její pojem stal se nedostupným, a tedy doslovně možno dnes přizpůsobiti ideu kněžské slova: plorans ploravit in nocte . . . non est qui consoletur eam ex omnibus caris eius: omnes amici eius spreverunt eam et facti sunt ei inimici . . .²⁾ Když rozhlédneme se po nivě Kristově, všude se přesvědčíme o té žalostné pravdě, všude připomene se nám vidění Ezechielovo, t. j. hromady kostí zpráchnivělých, jakoby v království smrti . . . Ty kosti jsou kněží mrtví svému povolání: fili hominis, ossa haec universa domus Israel est.³⁾ Ach ano, my jsme napolo umřeli pro naše povolání, my nemilujeme ho onou plnou láskou, jež zmocňuje se člověka celého, my vinni

¹⁾ Žalm 2.

²⁾ Pláč. Jer. I, 2.

³⁾ Ezech. 37, 11.

jsme tou nevěností srdce, kterou nazývá Písmo sv. cizoložstvím ducha, a třeba s živou bolestí, musíme přece vyznati, že mnoho z nás zasluhuje jméno, kterým Bůh sám označil nevěnost Israele: *aversatrix filia Sion* . . ! Neklamejme se žádným zevnějškem, nekla-
mejme se domnělým probuzením ducha, jež jeví se v jistých zjevech tepla, které hýbe na chvíli ledy našeho života, neboť jsou to nejčastěji ličidla neschopná nahraditi přirozenou svěžest ducha: *nomen habes, quod vivis, et mortuus es* . . . Neboť co z toho, že se jakoby hýbáme ve jménu kříže a jeho cílů, co z toho, že dnes zvláště zvykli jsme deklamovati se zápallem: víra, církev, mučeníctví . . . , ale kde jest naše srdce?

Kde jest naše srdce? ptám se. Kde jsou mezi námi mužové druhu sv. Pavla, kteří by celou duší s úplným zapomenutím sebe zamilovali si své povolání? Kde mužové, kteří by jak apoštol všechny nitky svých myšlenek, všechno bohatství srdce, všechny okamžiky života, všechny starosti a trudy, něžnosti a rozkoše položili na oltáři idey kněžské? Kde mužové oné železné logiky, kteří by všechn svůj svět, své štěstí, své lahodnosti a poklady spatřovali jedině v tom úkolu: *modo Christum lucrifaciam*? Anebo spíše, kde muž mezi tisíci, který by, zamilovav si ideu kněžskou, na ni jedině myslel, pro ni žil, pracoval a trpěl, který by byl jen knězem, t. j. slepým a hluchým ke všemu, co se netýká jeho povolání, slovem, který by mohl opakovati s apoštolem: *nos stulti propter Christum . . . esurimus . . . sitimus . . . nudi sumus . . .*? Běda, takových mužů dnes málo! Řemeslná práce nastoupila dnes místo lásky, samoláska místo oběti, osobní záležitosti místo ducha obětování se, a velké povolání

kněžské místo oltářem stalo se nám spíše nástrojem, místo trestí života stalo se podřadným doplňkem: omnes amici eius spreverunt eam!

Ale není to nadsázka? Což ochladnutí lásky k ideí kněžství jest skutečně tak všeobecné?

Bratří! mějme šlechetnou odvahu odkrýti záclonu našeho života, a smutná ta pravda zjeví se nám ve vší nahotě. Neboť, co uzříme za tou záclonou? Běda, uzříme všechno, co viděl Prorok Páně za onou obraznou stěnou svatyně Jerusalemské, kterou měl prokopati: fili hominis, fodi parietem! Et cum fodissem, dixit ad me: ingredere. Et ingressus vidi et ecce omnis similitudo reptilium et animalia et universa idola Israel depicta erant in pariete. Et septuaginta viri de senioribus domus Israel stantes ante picturas et unusquisque habebat thuribulum in manu sua, et vapor nebulae de thure consurgebat. Et dixit ad me: certe vides, fili hominis, quae seniores domus Israel faciunt in tenebris.¹⁾

Hle, to jest první obraz, který se zjevuje po odkrýtí záclony. Jak smutný a jak pravdivý. Neboť řekněme upřímně, řekněme pro Boha živého — adiuro te per Deum vivum, zda nepoznáváme sebe v tom ponurém obraze? Zda mnozí z nás nestojí jak starší Israele s kaditelnicemi v rukou před hanebnými bůžky, t. j. zda nepřešli v službu drobných vášní, slabostí zosobněných v podobě zvířat a plazů? Zda mnozí z nás místo, aby si zamilovali povolání vší silou srdce, vší silou oběti, neobětují zápal duše, nevrhají vonné kadidlo, t. j. květy svých citů na oltář těchto bůžků? Starosti a námahy o marnostech, život pohodlný a měkký, prázd-

¹⁾ Ezech. 8, 8—12.

nost a zábavy světské: hle, to jest cíl jejich lásky, to jest osa celého jejich života, hle, to jest oltář Molocha, kde skládají nerozvázně všechny poklady ducha a srdce! Schnou žádostí, ale zda jako sv. Pavel, by dokonce vlastní duší zaplatili spasení svých duchovních dítek: anathema esse pro fratribus? Ne, hlavním cílem jejich žádostí jest lepší postavení, vyšší stupeň hodnoty, „vlastní kout“ a dostatek chleba! Pracují horlivě a pilně, ale zda na postupu záležitostí Kristových, na ušlechtní víry a ctnosti ve svěřeném ovčinci? Filioli mei, quos parturio, donec formetur Christus in vobis? Nikoliv, všechna jejich práce životní točí se okolo vlastního pozemku, okolo denních drobností anebo v kruhu společenském! Rmoutí se a bolí je, ale zda jak apoštola zbloudění věřících, ochabnutí víry a vzrůst plevle neřestí? Nikoliv, to vše nedrásá jim srdce, neshromažďuje chmury na čele, a jediným pramenem jejich smutku jest buď škoda na poli neb poklesnutí akcií neb zklamání v očekávání hodnoty! Namáhají se a pracují, ale zda jako sv. Pavel o lámání chleba maličkým, o nápravě mravů a o plnění koukolu? Nikoliv, arenou jejich práce jest pole nevelké — zelené, na kterém často potí se dnem i nocí.

A to jest láska ke kněžství? To jest obětování se cílům povolání? To jest sloužení kříži v přesném slova toho významu? Nikoliv, to jest bolestná ironie! Neboť odhodíme-li ze všeobecného souhrnu života všechny ty cíle pokoutné, všechno to vybočení z mezí úkolů kněžských, ty ztráty citu a času, co tu zůstane pro ideu kněžskou? Ach, jen ubohý zlomek, jen malé drobty, jen smutné zbytky studeného, obřadného srdce, v němž vystydla všechna láska, umřel všečen život! Certe

vidisti, fili hominis . . . Adhuc videbis abominationes maiores . . . Et introduxit me per ostium portae domus Domini et ecce ibi mulieres sedebant plangentes Adonidem.

Hle, druhé vidění prorocké, druhý obraz smutného poměru, v němž stojí dnes mnoho kněží ke své ideji. Neboť co značí ony ženy ve svatyni, ony padlé ctitelky Adonisa? Ach, toť obraz těch bratří, kteří lásku ke kněžství zaměnili za lásku k ženám, kteří tvrdé dřevo kříže ovinuli květy rozkoše a cestu povolání, cestu hodnou nohy andělské, proměnili v bahno smyslové: filii Sion inclyti et amicti auro primo . . . amplexati sunt stercora! Bolestno jest odkrývati rány, těžko činiti vyznání, ale zdaž není to pravda? Zda málo těch nešťastných, kteří zaslíbivše se Bohu, kteří stavše se muži povolání, kteří drží ve svých rukou duchovní osudy světa, padli tak žalostně nízko?!

Ptám se tedy znovu pro Boha živého, zda takoví kleslí Samsonové milují své povolání kněžské, zda slouží jeho cílům, zda třeba jen o vlas posouvají vpřed záležitost Kristovu na světě? Klásti takové otázky jest činiti si posměch ze zdravého úsudku! Considerate, quid agatur de gregibus, quando pastores lupi fiunt?¹⁾ Běda, v tom hrobě tělesnosti hynou všechna bohatství ducha, všechna horlivost a láska, všechna schopnost oběti a všecko žití člověka pokrývá se páchnoucí plísní . . . Také nemožno hledati v srdcích takových kněží pokladů mravních: ne pro Krista jejich myšlenky a city, ne pro něho radosti a smutky, ne pro něho obětování se a práce, slovem nic, nic pro ideu kněžskou! Naopak,

¹⁾ S. Greg.

jsou mrtví pro vše, se co týče sv. povolání, místo aby svítili lidem, rozsévají pohoršení, místo aby podporovali záležitost kříže na světě, šlapou ji, místo aby šířili království Kristovo, ničí je k zisku satana! Certe vidisti, fili hominis . . . Adhuc conversus videbis abominationes maiores his . . . Et ecce in ostio templi Domini, inter vestibulum et altare, quasi viginti quatuor viri dorsa habentes contra templum Domini . . .

A nehodí se toto třetí vidění proroka rovněž na nás? Zda nejsou oněmi muži, obrácenými zády do domu božího, kněží, kteří celkem zapomněli cíle povolání, kteří se k nim obrátili zády, t. j. ztratili víru, ducha, horlivost, zkrátka, kteří strhli se sebe všechny znaky kněžství kromě roucha duchovního? Ach, známe, známe i takové: lidi chtivosti a lakomství, lidi sobectví a pýchy, lidi bez citu a tepla, kteří jen proto přijali kněžství, aby je využítkovali jako výnosné řemeslo! Pohledme do jejich srdce a života, pohledme do toho ohniska cynismu, lhostejnosti, nízkých pohnutek a mrtvolného chladu ke všemu, co není ve spojení se žaludkem a měšcem, a není zajisté třeba zaletěti v mysl na ssutiny svatyně jerusalemské, abychom spatřili ohavnost zpusťování . . .

A jak takoví kněží slouží své ideji? Zda mají, nepravím, srdce, ale aspoň stín srdce pro záležitosti Kristovy? Zda chápou ta slova: láska, obětování se, obět — immolor, sed gaudeo? Zda sklání se jejich hlava pod tíží starostí o zdar víry, o šíření pravdy a ctnosti v ovčinci? Zda během let nejednou dlouhých byť i jen jeden vlas zbělal jim proto na hlavě? Běda, rozešli se s Mistrem: dorsa habentes contra templum Domini — a místo, aby sloužili úkolům kněžství, místo, aby vzdě-

lávali roli Kristovu na zemi, pustoší ji vlastníma rukama: pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam: dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis, luxitque super me.¹⁾ Zda nejsou takové výsledky podobné nevěrnosti k ideji? Certe vidisti, fili hominis . . .

Takový tedy obraz žalostný zjeví se zrakům našim po odkrytí záclony, za kterou se skrýváme před světem! Leč pomínouce dokonce takovéto krajnosti, takovéto zřejmé rozejití se s ideou povolání, popatřme na život kněží, kteří jsou pokládáni za příkladné a dobré. Nechceme tu souditi nikoho, nechceme házeti potupou po bratřích, neboť cítíme hluboko slova apoštolova: quis infirmatur et ego non infirmor? ale chceme osvítiti všecku bezohlednou pravdu, obračejíce ji především na sebe.

Čím jest tedy naše příkladná horlivost v službě cílům kněžství, čím naše obětování se záležitosti Kristově? Zda jest skutečně obětí zápalnou, oním heroickým a plným obětováním u stop kříže všech okamžiků života, všech pohnutí mysli, všech úderů srdce, jak to vidíme v dějinách apoštolových? Běda, o takovém stupni oběti jsme ani nesnili, a jestli se tu a tam objeví, jest to výjimka velmi nečetná! Naše obvyklá láska k povolání, kterou nazýváme příkladnou, obmezuje se jen na zevnější stránky povolání, na splnění duchovních posluh, o které jsme žádáni, na vykonávání úkonů a odstranění zarážejících nepořádků z kostela; zbytek pak sil a času, t j. větší polovici života, větší polovici srdce obětujeme sobě, darebným poměrům

¹⁾ Jer. 12, 10. 11.

a přerůzným drobnůstkám, které vplítáme v pásmo svého života. Zřejmě, proto nechceme tvrditi, že by měl kněz býti v ustavičném vytržení ducha, zahleděný v ideál svého povolání a tedy odříci se všech společenských poměrů a nevinných zábav, neboť bylo by to v rozporu s právy lidské přirozenosti, která nemůže se obejít bez chvíle odpočinku, bez povolení — abych tak řekl — příliš napnuté tetivy. Naopak slušné, nevinné zábavy jsou tak potřebné duchu jako posilnění tělu — leč jak často stávají se vášní se zřejmým ublížením cílům povolání! Tak na př. vidíme nejednou kněze, poměrně příkladné, kteří celé jaro a léto oddávají se horečně zahradnictví, včelařství a jiným venkovským zaměstnáním, a práci na vinici Páně — vinea Domini exercituum — vyznačují místo podřadné v řadě svých námah! Zda není to — nejmírněji řečeno — zarážející abnormálnost?

Což nemá ve farnosti neumělých? Nemá hříšných? Nikoliv, to všechno je odloženo na stranu, to všechno je lhostejné srdci příkladného kněze, a myslí s naivní prostotou, že již splnil úkol svého povolání, když odsloužil mši sv. nebo vykonal nějaký obřad! Dále již obětování se idei nesahá — a po těch obrovských námahách přichází župan, zahrádka, návštěva, společnost, zkrátka duchovní spánek s tím sladkým přesvědčením: omnia, quaecunque debuimus facere, fecimus! Tak nám míjejí léta, tak přicházejí šediny, tak staneme u hrobu, nad nímž přátelský druh promluví vroucně o našich námahách v kněžství, o našem obětování se, o našich letech ztrávených ve službě Křtované, konče vyzváním: euge, serve bone et fidelis! Ó, jaká to bolestná ironie! Zda nehodila by se lépe

na takovou lásku ke kněžství, na takové oběti a zásluhy slova Žalmisty: dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis?¹⁾

Takto tedy v nejlepším případě jeví se naše láska k ideí, takto se obětujeme jejím záměrům a cílům! Qui optimus in eis est, quasi paliurus, et qui rectus, quasi spina de sepe!²⁾ Můžeme zapřítí tuto pravdu? Certe vidisti, fili hominis . . .

III.

V takovém tedy poměru k sv. povolání nachází se dnes mnoho kněží. Uhasla v nás láska k ideí kněžské, zhynul duch obětování se, a když budova víry pustne, když kříž Spasitelův — možno-li po lidsku mluvit — zachvívá se v samých základech, t. j. v srdci lidstva, my patříme na to nečinně! Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt . . . Málo dnes mužů s horoucím srdcem apoštola národů; málo statečných Makabejců, kteří by pro lege paterna, t. j. pro Krista a cíle kněžství byli schopni všech obětí; málo takových kněží, kteří by se celým srdcem ponořili ve své povolání a žili výlučně heslem: immolor, sed gaudeo! Naopak, v našem životě ticho, mrtvo, ztrnulo a jestli se hýbeme, tož hlavní vzpružinou toho pohybu jsou nejčastěji marné drobnůstky, hlavním středem pak naše osobnost, kterou klademe výše než cíle povolání.

Hle, to jest především těžkou ranou dnešního kněžstva, toť naší ranou smrtelnou, o níž možno říci: vul-

¹⁾ Žalm 75.

²⁾ Mich. 7. 4.

nus et livor et plaga tumens non curata medicamine, neque fota oleo . . .¹⁾

Ó, kdyby bylo slovo, které jako meč obousečný proniká až do morku, aby přesvědčilo všechny spolu-bratry o té veliké pravdě! *Ascende Libanum et clama ei in Basan, da vocem tuam et clama ad transeuntes!*²⁾ Ach ano, pohledme jen vážně, sudme jen nestranně, my kteří soudíme zemi, a snadno se přesvědčíme, že tato bolestná zpověď není celkem pomluvou, že ono ochladnutí lásky k ideí kněžské jest chorobou povšechnou, že jsme se vzdálili srdcem od naší nevěsty, a můžeme říci jak onen Amaletský: *ex castris Israel fugi* . . . Nikdo opravdu nemiluje, nikdo se neobětuje, nikdo nepřináší oběti zápalné: srdce, času a činu na oltář povolání . . . *ex castris Israel fugi?* . . .

V tom také, bratří, skrývá se tajemství porážky mravní, kterou trpí dnes Církev, v tom úpadek víry a ctnosti, v tom zřícenina království božího na zemi, v tom převaha pekla nad světem, jež v naší lásce nenachází odporu, v tom konečně smutná neplodnost naší služby kněžské, jež zdá se potvrzovati předpověď prorockou: *scribe virum istum sterilem, qui in diebus suis non prosperabitur* . . .³⁾ Pohledme! hle, nejeden pastýř sedí celé desítky let ve své farnosti, ano dokonce časem i dosáhne jubilea kněžského, a přece nemá duchovního potomstva, potomstva věřících a svatých, t. j. nikterak nepodporuje zájem víry a ctnosti v přiděleném sobě ovčinci. A čím to jest? Hle, tím

¹⁾ Is. 1, 6.

²⁾ Jerem. 22, 20.

³⁾ Jerem. 22, 30.

právě, že sedí, že nemiluje ideu kněžskou vší silou srdce, že se neumí obětovati a tedy musí býti mrtvým, musí býti duchovně neplodným, neboť kde není lásky, tam není síly, tam není skutků, tam je smrt: *srcibe virum istum sterilem . . .*

Uvažme totéž ve všeobecnějším smyslu. Kdysi Pavel, Augustin, Bonifác, Vojtěch, František Xaverský podmaňovali celé národy jhu Kristovu, nad celými říšemi vztyčovali prapor kříže, a přece byli to lidé úplně nám podobní. Kde tedy čerpali tu čarovnou moc? Jen v zřídle lásky, jen v tom, že celým ohněm srdce milovali ideu kněžskou, že heslem jejich bylo: *nihil nisi Jesum et hunc crucifixum* — zkrátka, že jejich láska plynula jen jedním řečištěm a tedy byla hluboká a mocná. Dnes pak naopak velký jest počet kněží, dnes síť apoštolů pokrývá všecku zemi, a přece lov jest ubohý a zdá se, že v míře, v jaké přibývá kněžstva, v takové ubývá vlády Kristovy na světě. *Ecce mundus sacerdotibus plenus est et tamen in messe Dei rarus valde invenitur operator*,¹⁾ rozumí se skutečný pracovník. A jaká toho příčina? Hle, opět vychladnutí lásky k cílům povolání, rozdělení srdce mezi povoláním kněžským a nicotností světskou, která našemu životu odbírá všechny síly. Kdybychom opravdu milovali naše povolání, kdybychom výlučně k němu obraceli naše srdce a z celé naší bytosti učinili proň obět, byli bychom mocni jako Samson, neboť člověk milující, člověk — abych tak řekl — soustředěný má moc nadlidskou. Takovýchto lidí týká se předpověď Písma, že jeden přemůže tisíc a dva deset

¹⁾ S. Greg. P.

tisíc . . . Leč že té lásky nemáme, že časné drobnůstky jako hladné pijavice vyssály ji z naší duše, že naše srdce je roztržité na tisíce předmětů, tedy musíme duchovně umírat, musíme logicky přejíti k strašnému důsledku: *divisum est cor eorum, et nunc interibunt!*¹⁾ Ano, bohužel! musíme, neboť děje ducha mají také svou logiku, logiku neúprosnou, železnou . . .

Staňme nyní tváří v tvář těmto úvahám a skloňme v zadumání čelo . . . Jak to! Cíle kněžství tak vznešené, žně Pána tak veliké, vítězství satana tak slavné, otřesení víry tak strašné, a sluhové Kristovi v takovém snu pohřížení, tak odvrátili srdce od svého poslání!! *Audite coeli et auribus percipe terra: filios enutrivisti et exaltavi, ipsi autem spreverunt me . . .*²⁾ Jak to? Řemeslník namáhá se celý den v dílně, kupec stará se o obchod, úředník obětuje se v úřadovně, rolník miluje svá pole, a jen kněží nemají srdce pro své zaměstnání, jen mužové boží nestarají se o cíle povolání a místo aby oddali duši záležitosti spasení světa, chtějí ledajakým zevnějškem, ledajakou bídnou částí života, srdce a času platiti velkou tuto záležitost!! Jak to? Smí kněz, výlučný sluha boží, tak zrazovati svého Pána? *Utrum avis discolor haereditas mea?* Smí rytíř kříže opustiti tak nehodně svůj prapor? *Utrum avis discolor haereditas mea?* Smí ženich idey Kristovy přervati sv. svazky a jak praví sv. Terezie, dělití jednu lásku mezi dvě různá lůna? *Utrum avis discolor haereditas mea?*³⁾ Ó, pro Boha, kdo viděl kdy

1) Osee 10, 2.

2) Is. 1, 2.

3) Jer. 12, 9.

na světě podobnou nedůslednost a neshodu činu se zásadou? *Transite ad insulas Cethim et in Cedar mittite et considerate vehementer et videte, si factum est huiuscemodi? Si mutavit gens deos suos? Populus autem meus mutavit gloriam suam in idolum! Obstupescite coeli super hoc, et portae eius desolamini vehementer.*¹⁾

Takové myšlenky tlačí se mocně do srdce, když pattríme úvažně na vychladnutí lásky k ideí kněžské, na odvráćení se od cílů povolání. *Obstupescite coeli super hoc! . . .*

Probud'me se tedy, bratří, ze sna, ohřejme led našeho srdce a dle vzoru apoštola národů, jehož lásku k posláni kněžskému viděli jsme ve výše uvedeném obraze, oddejme se celí, nerozdělení výlučně sv. zaměstnání. *Pone me ut signaculum super cor tuum . . .* Ach ano, knězi není volno nositi jiná pouta lásky, jak pouta Kristova: *Ego Paulus, vinctus Christi . . .* Anebo jinými slovy, abych se vyjádřil v přirovnání: srdce kněze má býti *hortus conclusus*,²⁾ kde může sídliti jen láska k povolání. Srdce kněze má býti svatyní boží, do níž není dovoleno vstupovati profánním, t. j. myšlenkám a cílům pomíjivým — *de quibus praeceperas, ne intrarent in Ecclesiam tuam.*³⁾ Srdce kněze má býti knihou apokalyptičnou, sedmi pečetěmi zamknutou, kterou nemůže nikdo otevřítí než jediné Kristus a správa povolání. *Quis est dignus accipere librum et solvere signacula eius? Dignus es, Domine,*

1) Jer. 2, 10—12.

2) Cant. 4, 12.

3) Pláč Jer. 1, 20.

accipere librum et solvere signacula eius, quoniam occisus es, et fecisti nos regnum et sacerdotes . . .

Oplakávající tedy pokorně a vroucně naši zpronevěru, chopme se onoho provazce Kristova, jímž vyháněl znesvěcovatele svatyně a vypudme ze srdce, ze života, z mysli a citů vše, co není ve svazku s ideou kněžství, co nás dělí, oslabuje, zabíjí, co působí nám bolestnou výčitku jako bodnutí dýkou: pastores praevaricati sunt in me et prophetae idola secuti sunt!¹⁾ Nechť srdce naše, vejduc hluboko do sebe, získá panenství lásky a ústa naše, líbající stopy Mistrovy, nechť obnoví slib zásrubný s ideou kněžskou vroucím zaklínáním: si oblitus fuero tui, oblivioni detur dextera mea; adhaereat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui . . . !²⁾ Vše cizí vyhoďme od nás, a nechť celé naše žití kněžské, všechna pohnutí mysli, všechny údery srdce, všechny síly duše a těla, všechny starosti a trudy, spojí se v jediném hesle: nihil, nisi Jesum et hunc crucifixum! . . . Takový má býti závěr této bratrské naší rozmluvy.

Končím ji a abych slabému slovu dal nejvyšší sankci, abych pohnul sebe i bratry k zápalné oběti pro ideu kněžskou, k obětování se bez mezí cílům povolání, jedinou jen přidám pobídku, již žádné šlechetné srdce nedovede se opřít: vos amici mei estis! . . . Ó, bratří, jak všemocná to pobídka!

Vos . . . amici . . . mei . . . estis! . . .

¹⁾ Jer. 2, 8.

²⁾ Žalm 136.

IV.

PRÁCE PRO IDEU KNĚŽSKOU.

Láska a obětování se idei kněžské, jejich rozsáhlost a stupeň ukázaný na živém a výmluvném příkladu apoštola národů, jejich hluboký úpadek v tradicích a žití dnešního kněžstva a konečně potřeba roznítiti nanovo tento sv. oheň na oltáři našich srdcí — hle, to bylo obsahem předešlé naší rozmluvy na thema „Homo Dei“.

Nic není vážnějšího nad tento životní předmět, a přiznáme se upřímně, že opouštíme jej s jistým pocitem žalu. Věčně měli bychom o něm rozvažovati, věčně mluviti o plné lásce, o obětování se bez mezí pro ideu kněžství, neboť tu právě platí přísloví: *nunquam satis dicitur, quod nunquam satis discitur*. Ó ano, nikdy, nikdy není dosti oživujícího plamenu, plné oběti vši naší bytosti pro cíle povolání, neboť od toho vše záleží, neboť právě toto jest všechna síla a duše apoštolského muže. Jen kněz, roznícený výlučnou láskou k svému zaměstnání, jest ohromnou mocí mravní; jen kněz, který učinil si zákonem: *nihil, nisi Jesum!* jest velkým budovatelem království božího na zemi; jen kněz, který absolutně umřel sobě, který všecek se vtělil v ideu povolání, jest sluhou užitečným, jest sloupem granitovým, který udržuje budovu

víry: *faciam illum columnam in templo Dei mei . . .* Kněz pak, který této oběti nepochopil, který při oběti zápalné dopouští se lupičství: *rapinam in holocausto*,¹⁾ čím bude ve svém zaměstnání? Odpovíme slovy Písma sv. — solí zvětralou — *sal infatuatum*; stromem bez listí, pod nímž nikdo nenajde stinného chládku — *arbores autumnales*; oblakem bez rosy — *nubes sine aqua*; hvězdou bez paprsku světla — *sidera errantia*; nájemníkem bez ovcí — *semetipsos pascentes*²⁾; zkrátka ztuhlou mrtvolou, která má jen jméno živých: *nomen habes, quod vivas . . .* Ještě jednou tedy vší silou naší slabosti, vším úsilím slabého našeho hlasu voláme k spolubratřím: lásku k cílům kněžství, lásku, lásku! *Si hoc fiat, sufficit.*³⁾

Než to, co jsme dosud o lásce mluvili, bylo více ideálním pohledem, bylo jen všeobecným položením základu její naprosté potřeby.

Leč co jest tato láska k ideí kněžské? Čím se jeví, jaký jest její živý plod, jaký smysl praktický? Otázka tato přichází nyní logicky, konsekvencí myšlenky, a kdo četl s úvahou dřívější rozjímání, musil ji beze vší pochyby otázkou touto zakončiti. A bylo také naším záměrem ji vyvolati jak úhelný kámen k přítomné rozmluvě, která bude praktickým doplněním našich dřívějších úvah, jakoby druhou stranou mince.

Který jest tedy, ptejme se, onen činný, živý výraz, jímž se má projevit láska k ideí kněžské?

Bylo by možno mnoho jich vypočítati, neboť láska

¹⁾ Is. 61, 8.

²⁾ List. Jud.

³⁾ S. Hier.

jest plodnou bez mezí, láska mluví stále v různých jazycích, v různé odívá se barvy, až i v barvu mučednickou; ale když jest řeč o jejich zjevech obvyklých, všeobecných, denních, tu všechny ony slučují se v živém napomenutí apoštola národů, v jeho vroucí závěti: in omnibus labora! Labora sicut bonus miles Christi Jesu! . . .

Tedy práce pro cíle povolání čili vytrvalá práce v daných mezích podporovati ideu kněžství, dle sil a schopností zajišťovati jí vítězství na světě, na každém místě, v každé části ovčince Kristova zasaditi strom života, strom pravdy a ctnosti a tak snášeti cihly na budovu velkého celku, na budovu Města Božího: hle, toť přísně značí milovati povolání, toť onen slabý plod, jakým se má vznešená láska tato projevití a dokázati. A jest to věc tak jasná, tak naprostý důsledek, že nemožno toho nevěděti, leda že bychom zvrátili všechnu logiku srdce. Neboť, když miluji povolání, když tkví mi jeho vysoké cíle hluboko v duši, zda mohu šetřiti krvavého potu v jejich prospěch a dobro? Nikoliv, láska nedává bezvládně sklesnouti rukám, jest příčinlivým mravenečkem, vždy je chtivá obětování se, nikdy není syta trudů.

Tedy práce kněžská, její potřeba, význam a její skutečný stav mezi námi nechť jest osnovou této nové bratrské rozpravy. Rozmluva tato jest nekonečně vážná, neboť s výšin ideálu sestoupí na nižinu praktickou, do denního života kněze, do jeho všedních úkolů, zkrátka jedná o tom, co nejvíce jest pro nás životním, co se každého dotýká zblízka. Proto také předem prosíme o bratrskou shovívavost a s pocitem upřímné pokory béřeme v naše ústa zaklínání apošto-

lovo: sed et supportate me: aemulor enim vos Dei aemulatione . . .

I.

Počínáme povšechnou úvahou o naprosté potřebě práce pro ideu kněžskou. Avšak u toho bodu se zdržím krátce, neboť bychom opětne vešli na podrobné pole teorie, a konečně není v našem programu rozvinouti toto thema, poněvadž jest příliš elementární. Proto dostačí tu vrhnouti všeobecný pohled na potřebu té práce, jednak abychom zaokrouhlili předmět naší rozmluvy, jednak abychom měli bod, z něhož bychom vyšli k následujícím vývodům.

Práce! práce! toť výkřik všeobecný, plynoucí jakoby z jedněch prsou, který v tisíci ozvěnách rozléhá se po zemi. Práce! jest heslem celého světa, jež hýbe miliony paží. Práce! jest slovem čarovným, které z našeho zemského sídla činí obrovskou dílnu a obrovské mraveniště. Kamkoliv obrátíme zrak, všude vidíme práci, všude mozolné trudy, všude čela zrosená potem a možno říci, že ze všech přikázání božích přikázání práce: *in sudore vultus tui* . . . nejpřísněji se plní. Pracuje řemeslník, věnuje se dnem i nocí zvolenému řemeslu; pracuje veřejný úředník, plně povinnosti, jež vzal na sebe pro dobro společnosti; pracuje muž vědy, trávě žití nad knihou nebo konaje též nebezpečné cesty, aby vyzkoumal divy stvoření; pracuje otec rodiny, aby vyživil dítky — zkrátka pracují všichni, neboť všichni vědí, že jen pilná práce dá záruku bytí, že jen těžkým trudem může člověk dosáhnouti jakýchsi výsledků v každém zaměstnání, na každé cestičce žití.

Zahálka jest zločinem proti právům přírody — a le-
noch a cizopasník jest dle přesvědčení všech nejstraš-
nější ranou společnosti. Kdyby se — nedej Bůh —
někdy stala povšechnou, tu celé žití lidstva stanulo
by ve svém běhu jak rozbité kolo a celá zeměkoule
byla by obrovskou nemocnicí bídy tělesné a mravní . . .

Pohledme tedy, bratří, kdybychom považovali kněž-
ství jen za jistý odbor, za prosté a obyčejné řemeslo,
za zařízení lidské, mající plniti jen pozemský a vzne-
šený úkol: tu již i v takovém případě musili bychom
uznati nevyhnutelnou potřebu práce, musili bychom se
všichni lopotiti na poli povolání při nejmenším tolik,
kolik dobrý rolník při pluhu, dobrý dělník v dílně,
dobrý úředník v kanceláři, dobrý otec pro děti. Leč
zda neubližuje toto přirovnání sy. stavu, zda jest
jaké sblížení, jaký stín analogie mezi povoláním kněž-
ským a cestami lidí světských? Quantum distat ortus
ab occidente . . .¹⁾ Jejich práce jsou domky z karet,
a v tomto velkém ruchu, kterým kypí celý svět, možno
i dlužno pověděti tato dvě osudná slova: vanitas va-
nitatum! . . .

Oč tedy, uvažme, jest potřebnější práce v našem
velkém povolání, jak stává se nám její tvrdá nutnost
zřejmou, když zrakem víry popatříme na rozměry i na
důležitost kněžského povolání?! Ach, při tom spani-
lém pohledu omdlévá srdce úzkostí a ze stísněných
prsou dere se mimovolně výkřik pronikavý, jež vydal
apoštol: vae mihi, si non evangelizavero! Vždyť roz-
měry tohoto zaměstnání jsou tak rozlehlé, hluboké,
jak hlubokou jest propast, již vykopal hřích prvotní

¹⁾ Žalm 102.

mezi Bohem a lidmi, neboť k tomu jsme určeni, abychom tuto propast vyrovnali, abychom zbudovali synům Adama, vyhnancům a tulákům, přes ni most do nebeské domoviny. Dux fuisti populo tuo . . .¹⁾ Důležitost pak tohoto povolání jest tak nekonečně veliká, jak velká a drahá jest cena krve Kristovy, pro tuto věc vylité, jak důležitým jest konečně splnění záměrů Stvořitelových, neboť všechny tyto tři poklady, jež rozvinuli jsme v jedné z dřívějších rozmluv, složeny jsou v rukou kněze . . .

Než snad tento povšechný obraz kněžského povolání není úplně jasný, tedy přidejme k němu evangelijní doplněk.

Tu puer, propheta Altissimi vocaberis, pravil Zachariáš k prvnímu knězi Nového zákona — a takto mu načrtl ve velkých rysech jeho úkoly: praeibis enim parare vias Domini . . . dare scientiam salutis plebi eius . . . illuminare his, qui in tenebris sedent . . . et dirigere pedes in viam pacis . . . A hle, tu též druhý dodatek, vyňatý z úst samého Spasitele: Spiritus Domini super me, propter quod unxit me: evangelizare pauperibus, sanare contritos corde, praedicare captivis remissionem, coecis visum, praedicare annum Domini acceptum et diem retributionis . . .²⁾ Jaké tedy neobmezené působíště otvírá se kněžím! Jaká ohromnost jejich úkolů, s jak četnými, různorodými potřebami mají si poraditi — a to rozumějme vzhledem ke každé duši zvláště, neboť spasení jedné duše vymáhá všechny podmínky jak spasení celého světa! Všechny

¹⁾ Exod. 15, 13.

²⁾ Luk. 4, 18. 19.

tedy a každého zvláště osvítiti — *illuminare his, qui in tenebris sedent*; všechny a každého zvláště léčiti od první nákazy — *sanare contritos corde*; všechny a každého zvláště vyvésti z otroctví světa, d'ábla a těla — *captivis remissionem*; všechny a každého zvláště přivést na cestu spasení — *in viam pacis*, na konec pak jako výsledek všech těch námah připraviti den vítězství — *diem retributionis*, t. j. den, kdy nahradí se Bohu hříchem odňatá chvála a nám vzaté nebe: hle, to jsou obrovské rozměry kněžského povolání! *Messis quidem multa . . .*

Když tedy každý z nás zdvihá na svých plecích část této tíže, když jest každý, byť i, abych po lidsku řekl, zaujímal malé postavení, oním *puer propheta Altissimi*; když uvážíme konečně, že povolání kněžské tak blízko a tak živě dotýká se srdce Mistra, neboť On dal za ně neocenitelný poklad své krve, tu můžeme nechápati, neviděti, jaké práce obrovské, jaké námahy a trudy vyžaduje od nás naše zaměstnání? Ach, dostačí tu trochu úvahy, dostačí věřícím zrakem pohleděti na kříž Spasitelův, volající výmluvně: *attendite et videte, si est dolor, sicut dolor meus . . .*, dostačí konečně poslechnouti jeho smrtelné volání: *sitio*, v němž ozývají se všechny struny nepokoje a starosti o výsledky krvavé oběti; a pochopíme jasně, jak pilně máme se zabývati cíly kněžství, jak se pro ně obětovat a znovu se obětovati — *impendam me et superimpendar*,¹⁾ jak nésti bez oddechu kříž trudů, trudů těžkých, unavujících, mučenických.

¹⁾ 2 Korint. 12, 15.

Také vidíme z dějin, že první kněží Kristovi, oni Mužové . oží ve vrcholném slova toho významu, kteří cítili hluboko velikost svého povolání, byli ideály obětování se a práce. Byli, praví Skarga, jakoby volové robotní, kteří orali celý svět pro símě Evangelia; byli mučeníky, kteří se dříve obětovali na oltáři práce kněžské a teprve potom položili svaté hlavy pod meč pronásledovatelů.

Pohledme na př. na apoštola národů, který právě pochopil kněze s vrcholu „Homo Dei“, čímž bylo jeho žití, když ne řetězem krvavých prací, jenž táhne se v nekonečných člancích od Damašku až do Říma? Otevřme knihu Dějů apoštolských, změřme v myšlenkách pole, které upravoval tento zápasník kříže těžkým trudem, projdeme s ním pěší nohou Asii a Evropu s Evangeliem v ruce, popatřme na napětí sil, jaké činil pro spasení duší lidských — *die ac nocte non cessavi*; a tu pochopíme, kolik síly a pravdy, kolik stonů únavy v jeho tklivých slovech: *in laboribus plurimis . . .*

Anebo opět sv. Jan, onen apoštol lásky, jaký to obr práce! Jest sice méně hlučná, v menší uzavřená hrance, ale jak tvrdá, vytrvalá! Již spotřeboval všechny síly, již nese sto let na shrbených ramenou, již nemůže stářím mluvit, a ještě neopouští nivy Evangelia, ještě nechá se nositi do shromáždění věřících, aby jim stále opakoval třeba jen krátké slovo naučení: *filioli diligite vos invicem!* Totéž můžeme říci o druhých apoštolích, o všech Mužích božích, kteří postupem časů šli na žeň Evangelia. Jakási síla skrytá pudila je k námahám nadlidským — *urget nos*; jakýsi divný nepokoj lásky a úzkosti zmítal ustavičně jejich srdcem,

zda splní své poslání kříže, a zdá se, že je všechny spojuje ono slovo Davidovo: votum vovi Deo Jacob: si ascendero in lectum strati mei, si dederò somnum oculis meis et palpebris meis dormitationem et requiem temporibus meis, donec inveniam locum Domino . . .

A netřeba se tomu diviti, netřeba viděti v jejich pracích cosi zázračného. co není všem dáno. Naopak, byl to zázrak přirozený, zázrak prosté logické důslednosti. Neboť, když naše povolání jest tak velké a rozsáhlé, když cíle kněžství v naše ruce složené jsou tak těžké a pálicí, nebylo by zradou nad zrady zacházeti s nimi nedbale, nebylo by zločinem volajícím o pomstu státi vůči nim se složenýma rukama? Ach, kněz, který by k těmto pravdám byl slepý, který by dle slov Evangelia byl „servus inutilis“, stáhl by na svou hlavu blesky hrozby: maledictus, qui facit opus Domini fraudulenter! . . .¹⁾

Potřebná tedy, bratří, potřebná jest práce v kněžství. Vše nás k ní vyzývá: i příklad synů světa i velikost našich úkolů i život kněží, kteří na zříceninách pohanství zakotvili prapor kříže a konečně prokletí: maledictus!, kterým nebe i země stíhá nevěrné sluhy. Všechny ty hlasy slévají se v jeden souzvuk, všechny jednotlivě i společně opakují nám volání velkého apoštola: Tu ergo, fili mi, confortare in gratia . . . labora sicut bonus miles Jesu Christi . . . in omnibus labora!

Ale to jest jen předmluva naší úvahy. Vejděme nyní v samo srdce předmětu — ascende superius!

¹⁾ Jer. 48, 10.

II.

Přišli jsme tedy k závěru, že práce na poli povolání jest naší nejsvětější povinností, jakoby druhým zákonem přirozenosti. Také můžeme k ní přizpůsobiti slova, jež sv. Augustin pronesl o pokoře, t. j. můžeme říci: ptáš-li se, co jest prvním, druhým a třetím v desateru kněžském, odpovím bez váhání: že prvním, druhým a třetím jest závazek práce čili velký zákon: *in omnibus labora!*

Než co jest práce kněžská a v čem záleží jmenovitě její povaha?

Otázka ta zdá se divnou. Neboť kdo neví a kdo není schopen vypočítati najednou vše, co obsahuje pořad našich prací? A přece, bratří, otázka ta není, zbytečnou a můžeme pevně tvrditi, že jak jiné zásadní pojmy v otázce povolání zakrněly v nás, tak též pojem práce zbortil se v nás, pokazil se, upadl . . . Nechť to nikoho neuráží, ale povíme směle, že málokdo tyto práce chápe ve vší plnosti, že v tom ohledu osudně se mýlíme, že běřeme za pravdu zevnějšek, přeludy za skutečnost.

Obraťme proto zevrubnou úvahu k této důležité otázce, neboť jest to vrcholný bod celé naší rozmluvy. Pojednávajíce o ní hlouběji, snad procitneme z nejedné iluse, snad řekneme sobě: *et ego nesciebam!* . . .

Práce kněžská pojímaná v nejvyšším svém zjevu, t. j. jako pastýřství, jako udržování poslání Kristova v nejmenší částce Jeho ovčince, zdaž jest jen každodenním odsloužením mše sv. a vykonáním povinných obřadů náboženských?

Zdaž jest jen vyřizováním aktů farních a vnějším řízením ovčince, byť i vykonávaným velice vzorně?

Zdaž jest zachováváním litery zákona: co se týče nedělních kázání, vznešené vážnosti náboženských obřadů nebo bedlivého šetření pořádku ve svatyni?

Zdaž jest tím, ptáme se konečně, že pohotovi jsme k službám, že dostavíme se, jsme-li voláni, anebo také že staráme se o to, aby nikdo neumřel bez sv. svátostí?

Nikoliv, to všechno není ještě práce kněžská v přesném významu slova: To jsou spíše zaměstnání kněžská, to jsou jen úkoly, to jsou závazky stavovské, které nemožno nazvati plným výrazem: práce. Zřejmě svaté jsou a nezbytně potřebné jako integrální část našeho povolání, jako zevnější nástroj, kterým přeléváme poklady víry v duši; ale vždy tvrdíme, že to jest jen polovice velké práce kněžské a to polovice menší.

Z této pak neomylné zásady vyplývá jasný závěr, který může se zdáti zárážejícím paradoxem, že tedy kněz a pastýř, který se uzamkl výlučně do těchto zevnějších zaměstnání, který technickou stránku pastýřství dovedl dokonce posunouti do výšin ideálu, nepracuje pro ideu kněžskou v širším smyslu toho slova, nepracuje pro duchovní ovečky dle myšlenek svého Mistra a snad jednou řekne s bolestným zahanbením: *Magister, per totam noctem laborantes, nihil cepimus!* Co tedy vlastně činí takový kněz ve farnosti? Možno to opsati mnohonásobně, přizpůsobeně k té vlastnosti výrazné, která v životě jeho má převahu. Možno tedy říci, že namáhá se ve farnosti, že farnost řídí, že úřaduje ve farnosti, ale nemožno říci, že ve farnosti pracuje onou prací velkou, apoštolskou a plnou, která dává dvojí

výsledek: vítězství Evangelia a spasení duchovním dítkám . . . Není v tomto závěru nadsázky, není stínu poesie, a vroucně toužíme, aby naši spolubratři zabývali se tou myšlenkou, aby pochopili, jak nekonečný rozdíl jest v těchto dvou pojmech: zaměstnání a práce. V povoláních světských se to nedá rozrůzniti, neboť tam jsou cíle pozemské a skutek hmotný neodkladně jich dosahuje; ale v našem povolání rozdíl tento jest, a kdo by jej nepoznal, nepoznal by tím též onu velkou výstrahu danou Spasitelem: spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quidquam.¹⁾

Co jest tedy práce kněžská? Odpověď na tuto otázku nedá se celkem vměstnati ve formulku výměru; vykresleme si tedy tuto práci na způsob obrazu prostým přirovnáním, jednotlivými rysy a seberouce v jedno tyto rysy, stvoříme si jasnou představu o tom, co máme rozuměti práci kněžskou. Cítíme, že úkol tento je těžký; kde tedy slovo naše uvázne, nechť mu pomůže myšlenka čtenářova.

Kdysi pochlebovač, vítaje královnu, vyjádřil se těmito slovy: „Aťsi kdo chce dokazuje, že se země točí kolem slunce; naše slunce pohybuje se kolem nás . . .“; Hle, tento výrok, v onom případě nadsázka, jest jen pravdou vzhledem ke knězi-mistru.

Ano, on má býti pohyblivým sluncem své farnosti, — to jest tedy první obraz, jakým jeví se nám práce kněžská.

Než jak máme tomu přirovnání rozuměti? Pohledme na slunce a jeho dobročinnou činnost a odhadneme lehce tuto myšlenku. Ono všude hledí, všechno osvět-

¹⁾ Jan 6, 64.

luje a zahřívá, všude vzbuzuje život a rozvoj a jak krásně praví žalmista: non est, qui se abscondat a calore eius. Paprsek jeho proniká dokonce panenské pouště, dokonce hloubky propastí, kde vládne noc . . . Takovým právě sluncem, zřídlem tepla a života má býti farnosti pastýř duchovní, ale sluncem pohyblivým. Značí to jinými slovy, že nemůže tkvít v jejím středu bez pohybu, jak naše slunce viditelné; nemůže žádati, aby se celá farnost točila kolem něho a ohřívала se jeho dobročinným paprskem, jen pokud se k němu přiblíží, nemůže přestat na tom, aby sloužil ovečkám v takové jen míře a stupni, pokud ovečky, běžíce obvyklou elipsou svých duchovních potřeb, samy se mu nahodí, samy o péči upomenou. Neboť jakou může přinést duch. pastýř kořist, jaký vliv mít, jestli zůstane nehybným na svém stanovisku? Připustíme, že má všechny přednosti, že má svatost svatých a moudrost učitelů církevních; — při takové trpné úloze budou jeho dobré vlastnosti cenné jako zakopaný talent, jako lampa ukrytá pod kbelíkem. Bude svatým a učeným pro sebe,, bude konečně osvěcovati blízko něho stojící; ale body odlehlé, obvody farnosti, chaty vesnické, rozseté v odlehlých koutech, nebudou mít z toho užitku. Vedle tohoto jasného slunce budou tam stíny smrti . . .

Pastýř pak pravdivý, upřímný pracovník boží, nemá se tak zachovati k ovčinci: má vyjít ze svého příbytku — *exi foras*; má pojmouti svůj úkol jako stálý pohyb v hranicích farnosti, který by nevynechal ani jediného koutu jejího; má si říci: farnost jest svět, jehož jsem sluncem, a ten malý svůj svět má bez ustání otáčeti kruhy péče otcovské, aby jeho kněžský život byl věrným opakováním slov Davidových: a *summo coelo*

egressio eius, et occursus eius usque ad summum eius. Choditi tedy neustále od rána do večera, pohlédnouti do každého okénka, každý štěp vinice Páně zalévati oživujícím paprskem, zajímati se o každou duši, poznati každou ovečku a její duchovní cesty, slovem býti všude s posláním Kristovým, býti všechno všem, býti — abych tak řekl — okem farnosti, jež nikdy neusne: die a nocte non cessavi . . . , hle, toť jest první pojem, jaký si máme utvořiti o práci pro ideu kněžskou.

Ale snad to není ještě jasné — nuže, načerpejme světla z druhého přirovnání.

Doporučuje je apoštol národů slovy čarovnými, slovy vroucími jak slzy, jež psal věřícím: facti sumus parvuli in medio vestri, tamquam si nutrix foveat filios suos . . .¹⁾ Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.²⁾ Hle, v těchto přirovnáních: tamquam nutrix . . . iterum parturio . . . , jak opět krásně rýsuje se práce kněžská! Jsou to bolesti rodičky, jest to bdění pěstounky, zkrátka jest to souhrn všeho toho, co jest nejsvětějším na zemi, t. j. starosti a přičinění, neklid a starání se, které se skrývají v symbolu mateřství.

Když tedy kněz-pastýř jest matkou, krmitelkou a pěstounkou svých oveček, jak vznešené jest jeho povolání, jak svaté jsou povinnosti, jak rozlehlá jest trudů arena? Neboť čím jest matka v rodině, co chová ve svém srdci, co činí pro své děti? Krmí je svou krví, chová je v náručí, bdí bedlivě nad jejich zdravím a životem, pokládala by za zločin ukřivditi i jen

¹⁾ 1 Thess. 2, 7.

²⁾ Gal. 4, 19.

jednomu z dítek ať už v podílu srdce, či v podílu starostí mateřských — zkrátka zcela žije pro děti, pro jejich dobro, budoucnost a s největší rozkoší vykoupila by jejich štěstí za cenu vlastního života . . . Ita desiderantes vos cupide, volebamus tradere vobis . . . etiam animas nostras . . . Podobně, pravím, má též jednati pastýř s duchovními svými dítkami! Jeho žití a činy mají býti v přesném významu oním křídlem mateřským a teplým, které by přikrývalo celou farnost, jeho ruce — abych tak řekl — mají chovati každou duši jemu svěřenou; jeho srdce má býti otevřeno všem; jeho starost zahrnovati všechny; jeho myšlenky, city, neklid, starání se mají býti onou sítí lásky, která by otáčela všechny zároveň a každého zvláště bez ohledu na třídní předsudky; zkrátka všecko jeho žití kněžské má býti oním těžkým parturio, jehož cíl ukazuje apoštol: donec formetur Christus in vobis . . . Ó, ano, neboť chtějíce dosáhnouti toho cíle, nestačí, abychom jen figurovali ve farnosti, nestačí jednou týdně setkati se s ovečkami v kostele, nestačí křtíti, žehnati a pochovávat; ale třeba znojů opravdových, třeba zdvíhati kříž práce, třeba zešedivěti starostmi, třeba strhati srdce a život . . . Proto poslyšme též bedlivě, co týž apoštol, ona nutrix dítek duchovních, praví o své práci: Memores enim estis, fratres, laboris nostri et fatigationis: nocte ac die operantes, praedicavimus in vobis Evangelium Dei . . .¹⁾ neque gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore et fatigatione, nocte ac die operantes . . .²⁾ Krásná slova! ale kolika

¹⁾ 1 Thess. 2, 9.

²⁾ 2 Thess. 3, 8.

kněžími jsou „vox barbara“, jsou opravdovou sfingou záhadnou! . . .

Konečně vznešený a čestný pojem prací kněžských můžeme ještě objasniti třetím přirovnáním, přijatým od samého Spasitele.

Vos estis sal terrae, praví kněžími, a tato slova jsou překrásným komentářem povahy a rozsáhlosti práce, kterou máme podstoupiti pro cíle povolání. Neboť smysl přirovnání jest, že trudy a úsilí pastýřů, jeho vliv na ovčinec nemohou se zastaviti při vykonávání nutných úsluh, nemohou býti závojem, který by přikrýval jen povrchní vrstvy domácího života farníků, nesestupující, že tak pravím, v samo jejich nitro. Neboť taková vnější práce nevydá plodů, anebo jen nedozrálé a slabé — fecit autem labruscas . . . Tedy práce pastýře má sahati dále a hlouběji, on má se jak zdravá sůl rozpustiti v horkém znoji a vsáknouti v nivu své farnosti; má proniknouti všechny její kouty a atomy; má se rozejíti, rozliti po všech žilách a cévách; má se státi její mravní přípravou — zkrátka tak se spojit s organismem farnosti, aby byl její krví, srdcem a silou životodárnou. Intus alit venis, et magno se corpore miscet . . .

Hle, to jest tedy odpověď na otázku, co značí práce kněžská? Snad jsme učinili odpověď tu trochu rozvleklou, ale právě o to se nám jednalo, abychom věc hlouběji objasnili, abychom postavili měřítko, ideál pastýře-pracovníka, zkrátka abychom vynesli pojem práce na vysoký svícen, od něhož záleží síla, působivost a duchovní plodnost kněze. Všechna tato tři přirovnání praví nám jen jedno, vyslovují jednu myšlenku, kterou by bylo třeba rýti stylo ferreo in

plumbi lamina,¹⁾ t. j. že práce kněžská není zaměstnáním, které má své hodiny, není oním: ecce ego, quia vocasti me,²⁾ — ale naopak, je znojem neustálým jako věčné pohyby kyvadla; jest vlastně pomalým, ale stálým, hlubokým pronikáním srdcí lidských, abychom jimi hnuli v samém jádru; jest vtiskáním Ducha Kristova do duše lidské všemi póry; jest nikdy nepřestávající praxí učitelskou a lékařskou v ohradě farnosti, která se vztahuje na všechny; jest, jak praví sv. Jan Zlatoústý, mozolným zaměstnáním řezbářským, které z beztvárné hmoty tvoří pěkné sochy, důstojné paláců nebes; jest konečně oživujícím teplem, dechnutím Ducha sv. které zemi zalidňuje svatými: emitte Spiritum tuum et renovabis faciem terrae . . .

Tak, bratří, nemýlím-li se, třeba pochopiti práci kněžskou, tak porozuměti živému, pobádajícímu napomenutí sv. Pavla: in omnibus labora! Taková jen práce jest též působivou a plnou, jen taková šíří a upevňuje království Kristovo, jen taková jest schopna posvětit farnost a pastýři zjednati onu čestnou pochvalu: euge serve bone et fidelis! . . .

A jest to tak přirozené, nutné, že jen největší nedbalost může neuznati tuto pravdu. Neboť, což jest slabšího než lidská přirozenost? Nebo jest silnější proud než proud našeho srdce ke zlému? Sensus enim et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua.³⁾ Ten proud unáší vše: vzpomínku

¹⁾ Job 19.

²⁾ I kn. král. 3. 6.

³⁾ Gen. 8, 21.

na soud boží, vzpomínku na tresty věčné, napomenutí a hrozby, starosti a námahy pastýře — zkrátka jest silou strašlivou, slepou a rozzuřenou, která v šílenství výbuchu vším pohrdá a vše deptá. Jestli tedy z jedné strany nepocítujeme slabé přirozenosti, reagující na její spasení neustálým vlivem léčivým; jestli také s druhé strany nestavíme silných hrází proti pudům ke zlému, hráze na každém kroku, hráze v každém srdci, čeho jest se tu možno nadíti? A zdaž jest to, ptám se, možné, když pastýř uzamkne se ve svém domě a jen pouta úředních služeb vážou jej s farností? Zdaž jest to možné, když nebude jako paprsek slunce stále působiti na plochu své nivy, když nebude jako dobrá matka stále bdíti nad duchovními dětmi, když konečně jako roztok mravní soli nebude stále pronikatí všecku massu farnosti — donec fermentatum est totum?¹⁾ Běda, nepozdvihne nemocného, t. j. slabé přirozenosti, nepostaví hrází proti proudům zkažení, neposvětí ovčince, a plodem jeho prací bude obílený hrob . . . Přes zdánlivý ruch farnost mravně umře, stane se hnízdem pohanů pod firmou křesťanskou, a uskuteční se na ní doslovně úryvek z podobenství: cum autem dormirent homines, venit inimicus homo et superseminavit zizania in medio tritici et abiit! Tak bylo, jest a bude, neboť taková jest logika žití . . .

III.

Než opusťme již okruh theorie a sestupme na pole praktické.

Máme před očima dvě pravdy, dvě luminaria magna:

¹⁾ Mat. 13, 33.

nutnost práce pro ideu kněžskou a jakou tato práce má býti. Na základě toho zúčtujeme nyní se sebou, t. j. se vší vážností rozmyslu, se vší přísností: redde rationem! položme si otázku: jak tu práci kněžskou konáme, jak vůbec se k ní chová zástup sluhů a apoštolů kříže? Otázka tato, přiznejme otevřeně, jest neobyčejně dráždivá, neboť jak v úvaze předešlé ukázali jsme jednu z našich ran duchovních, t. j. nedostatek obětavé lásky k idei kněžství, tak tu vlastně musíme se dotknouti jiné rány hluboké — *vulnus saevum et pessimum*,¹⁾ kteréž žití naše podlehlo. Proto také netajíme, že s upřímnou obavou dotýkáme se těchto strun — a kdybychom neměli jistoty, že důst. spolu-
bratří nebudou spatřovati v našich slovech kritiku a posměch Chama, ale srdečnou zpověď, výlevy bratrské duše, hledání pravdy, dražší nad zlato a drahé kameny, v takovém případě umlkli bychom, nečekajíce na ostré odbytí: *noli mihi molestus esse!*

Zdaž je dnes v kněžství onen živý pocit povinnosti k práci na nivě povolání a zdaž jest práce chápána v takových rozměrech, jaké jsme ukázali? Běda, na velkou tuto otázku musíme odpovéděti rovněž velikým záporem, a to bolestné „ne“ chtěli bychom vyřknouti silou slova, o němž pověděno: *quod quicumque audierit, tinnient ambae aures eius*. Jistě nedostatek citu pro práci, nedostatek vyššího o ní pojmu jest strašlivou naší chorobou, a co ještě smutnějšího, chorobou tradiční, věkovou, neboť dnes právě tak, jako v dávných dobách, dají se slovně opakovati bolestné výkřiky sv. Řehoře: *Ad messem multam operarii pauci sunt, quod*

¹⁾ Zjev. sv. Jana 16, 2.

sine gravi moerore loqui non possumus. Ecce mundus sacerdotibus plenus est, sed tamen in messe Domini rarus valde reperitur operator: quia officium quidem sacerdotale suscepimus, sed opus officii non implemus. Relinquunt Deum hi, qui nobis commissi sunt, et taceamus; in pravis actibus iacent et correptionis manum non tendimus; quotidie per multas nequitias pereunt et eos ad infernum tendere negligenter videmus . . .¹⁾

Ale není naše tvrzení výplodem fantasie, není nad-sázkou? Pojd'me, položme prst na ránu: mitte digitum tuum . . . et noli esse incredulus . . . A tak, abychom zůstali jen při nejvšeobecnějších rysech, projdeme pozorným okem den nejednoho pastýře a uzříme s bolestí potvrzení pravdy: rarus valde reperitur operator.

Jaký je obraz toho dne, obraz nejvěrnější a živý? Obstupescite coeli super hoc! Vstav ráno, běží do kostela jak s ohněm, aby odsloužil mši sv., neboť toto se pokládá za nutné decorum, jehož opomenutí bylo by nepříslušným pastýři. Ale tím také končí pamět zákona: in omnibus labora! Po mši sv. následuje úplná sekularisace, počavši odložením taláru . . . Neptej se po starání se o dobro farnosti, po nějakém zaměstnání s duchovními dítkami, neptej se po myšlence elementární: den zasvitl, rolník vyšel na pole, a co já mám dnes činiti na roli Kristově? Kdož by se bavil takovou poesii?! Naopak, když farář má hospodářství, ihned po mši sv. následují dispoice, přehlížení, účty, různé správy a sváry, úplně tak, jak pod střechou obyčejných smrtelníků: sicut populus, sic sacerdos! Nemá-li pak hospodářství, tu po mši sv. čte noviny, obchází po

¹⁾ In. Gr. I. I. hom. 17.

domě, hledá různé způsoby ukrácení dlouhých hodin, až odbije hora canonica. Konečně blíží se večer: jeden i druhý známý vchází do fary, jest veselo a hlučno, plyne milý rozhovor a potom pro rozptýlení zasedá se k zelenému stolku . . . Den tedy uplynul, pastýř odpovídá po trudech a na jeho spokojené tváři nevyčteš bolestného pocitu: diem perdidisti!

Jak k pláči jest tento obraz, když naň popatříme okem hluboké víry! Nepředstihuje strašná skutečnost stokráte nejbujnější pomýšlení obrazotvornosti? Mohl by někdo pomysleti, že největšímu z úkolů možno tímto způsobem sloužiti? Mohl by kdo připustiti, že na horké půdě kněžství, u přítomnosti otevřeného pekla, vůči spiknutí nepřátel víry a ctnosti možno spáti snem Jonášovým na tonoucí lodi? Quis credit auditui nostro? Není takové žití kněžské spíše smrtí? Je zradou na Pánu a Mistru, jehož barvy nosí, neboť jest porušením nejsvětějších povinností, jaké vzal na svědomí při svěcení kněžském. Jest dále necitelností ke spáse duchovních dítek, ukrutnou necitelností, na niž hodí se naříkání proroka: sed et lamiae nudaverunt mammam, lactaverunt catulos suos . . ! filia populi mei crudelis!¹⁾ Jest zjevným šlapáním V. přikázání: „nezabiješ“, neboť správně pověděno: non pavisti, occidisti. Jest konečně posměchem nejprostších zásad spravedlivosti, neboť jestliže se béře plat, jestliže se požívá chléb Kristův, jestliže často oplývá se nadbytkem na nivě farnosti, není to nespravedlivostí volající o pomstu, nivy té nespravovati? Pretium peccatorum sumimus et pro conversione peccatorum minime laboramus!

¹⁾ Pláč Jerem. 4, 3.

Proto lehko můžeme činiti závěr, jaký je stav farnosti za správy takového pastýře. Ovšem okázalost křesťanská trvá stále; v neděle a svátky rozléhá se hlas zvonů, pobožnosti v pořádku, služby duchovní vykonává pomocník, ale co děje se v srdci farnosti, co v jejím životě duchovním? Vše zůstaveno vůli boží, aneb lépe řečeno, lupičství satana, vše bez zlepšení, bez správy. K takovému ovčinci možno přizpůsobiti známá slova mudrcova: *per agrum hominis pigri transivi et per vineam viri stulti: et ecce totum repleverunt urticae et operuerunt superficiem eius spinae et maceria lapidum destructa est*¹⁾

Nyní představme si celou řadu, celou školu takových pastýřů a vypočítejme následky, jaké z toho vyplývají pro království boží na zemi . . . Musí se rozpadati, a svatá budova Kristova, místo aby rostla do nebe

*Quae celsa de viventibus
Saxis ad astra tolleris . . .*

musí upadati v rozvaliny, musí připomínati plačtivý nářek prorokův: *dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum . . .*

Jakou tedy pohromou církve jsou tito tak zvaní pastýři, tyto stromy neplodné, o nichž možno říci s hospodářem vinice: *et quid etiam terram occupat!*²⁾ Ale jaká také pomsta, jaká strašlivá odvěta ukřivděného Pána lpí nad jejich hlavou! *Nolite errare: Deus non irridetur.*³⁾ K vyličení této odvěty jsou slova lidská

¹⁾ Přísloví 24, 30, 31.

²⁾ Luk. 13, 7.

³⁾ Gal. 6. 7.

slabá, nechť tedy pero prorocké, Duchem sv. nadchnuté, zastoupí naši neschopnost. Seberme pozornost duše a čtěme se chvěním tato slova: O pastor et idolum, derelinquens gregem! Gladius super brachium eius et super oculum dextrum eius: brachium eius ariditate siccabitur et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur . . .¹⁾

Jak hrozný výraz trestu! Meč nad pravici, která visí nečinně, meč nad okem, které spí snem lenosti!

Ale zvláště schylme hlavy nad klasickým listem Ezechiellovým, obracejícím se výhradně k pastýřům model. List tento zdá se býti psán křižujícími se blesky: Fili hominis, propheta de pastoribus Israel . . . Haec dicit Dominus Deus: vae pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos: nonne greges a pastoribus pascuntur? Lac comedebatis et lanis operiebamini, gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit, non consolidastis et quod aegrotum non sanastis, quod confractum est non alligastis et quod abjectum erat non reduxistis . . . Et dispersae sunt oves meae, eo quod non esset pastor: et factae sunt in devorationem omnium bestiarum agri . . . Propterea pastores audite verbum Domini, vivo ego, dicit Dominus Deus: ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum et cessare faciam eos, ut ultra non pascant gregem meum et non erit ultra eis in escam . . .²⁾ K těmto slovům je výklad zbytečný — qui habet aures audiendi, audiat . . .

¹⁾ Zach. II, 17.

²⁾ Ez. 34, 2—10.

Ale odvráťme zrak od tohoto bolestného obrazu, od výstřednosti a obraťme jej nyní na celek, t. j. na pastýře dobrých úmyslů, na pastýře, které talár netíží, kteří nešetří pro správu boží ani sil, ani trudů.

Jak tedy i tento celek, nemluvě o výjimkách, pojímá dnes práci kněžskou a nač klade hlavní váhu? Nechceme tou otázkou ubírat bratřím zásluh, anebo, co bylo by horší, lehce vážit jejich trudy; ale jedná se nám o to, abychom obhlédli velký tento předmět s každé strany a s bezohledností vysvětlili nahou pravdu. K tomuto tedy bodu, bratří, obraťme zvláštní úvahu! Každého se zblízka dotýká a snad nejeden z nás, dosud celkem spokojený s plněním úkolů pastýřských, najde v něm svého Nathana . . .

Byť nás pomluvili, že pessimisticky nadsazujeme, že máme jakousi chybu v zraku, který vše vidí v zamženi, osmělíme se tvrditi, že dnes i horliví pastýři, při nejmenším většina, nepracují na svém povolání tak účinně a plně, jak toho žádají vynikající cíle kněžství. Příčinou pak není nedostatek chuti a pohybu, ale právě pomíjející, malé, pozemské pochopení práce kněžské — pochopení, které se stalo pevným kodexem tradice, jakýmsi typem horlivosti pastýřské, jež zvykem již považováno jest za alfu a omegu všeho. Tento typ přechováváme svatě, jakoby v arše průměří, tento typ stavěn v naší mladosti nám před oči jako živý ideál, tento typ jest poslední výšinou, na niž se upírá naše mysl . . . Není v těchto slovech hněvu, a nechceme potupit tohoto typu, který bez odporu má v sobě pěkné rysy; ale musíme vyznati, že jest polovičatý, že třeba naň vztahovati radu: et haec facienda . . .

V čem tedy záleží tento typ horlivosti? Hlavní jeho trestí a zároveň též hlavní chybou jest právě jednostrannost v pochopení práce kněžské, čili pochopení této práce v jejích způsobách úředních, zevnějších a zapomenutí toho, co tvoří jejího ducha. Jest to způsob umělecké hry, při níž vyniká technika a vysoko rozvinutý mechanismus prstů, ale není v ní tepla a citu. Takový pastýř ovčince jest ve funkcích kněžských vzorně pořádný, služby koná ochotně, s kazatelnou rozmlouvá horlivě, nemocné na žádost navštěvuje, kostel udržuje v pořádku, zařizuje náboženská cvičení, ale také u této mety, tímto úředním programem končí se jeho práce — usque huc veniens . . . Dále nepřijde, naopak ani nepřipouští, že by co ještě zbývalo vykonati, že by za těmi sloupy Herkulovými prostírala se velká arena pro námahy a obětování se. Tak tedy onen pastýř horlivý při nejlepší vůli nevidí ničeho vyššího v tomto typu tradičním, který si vzal za vzor, a soudí v dobré víře, že onou hrou mechanickou činí zadost rozkazu Kristovu: ut eatis et fructum afferatis. Snad by šel dále, neboť nejednou nosí v duši velkou zásobu sv. ohně, ale neví kudy cesta, „vždyť to nebývalo“, neboť tak od děda i praděda žijeme: patres nostri annuntiaverunt nobis . . .

Proto při vší horlivosti a teple, jak často žití takového pastýře jest ubohé, jak často připomíná přirovnání sv. Pavla: quasi aërem verberans! Není tam vlastně řeči, jak jsem řekl, o slunečném pohybu ve farnosti, o starostlivosti mateřské, vroucí a všestranné, která by všechny děti duchovní okřývala křídlem kvočny, o stálém prostupování dle podobenství o soli ve všem jejím organismu, o tom, abych tak řekl, všude bytí, všude

pracování, které by tu učilo, tam káralo, jinde těšilo, jinde pak podávalo ruku kleslým, opět jinde sázelo zrno ctnosti, — zkrátka, které by bylo duší a motorem farnosti, které by bdělo nad ní okem anděla strážce dle krásného obrazu: *perambulavimus terram, et ecce omnis terra habitatur et quiescit . . .*¹⁾

Ano, o tom není řeči, aspoň ne řeči projevené skutky. Úřední zaměstnání skončeno, litera zákona naplněna, předpisy zachovány, a potom? Potom slunce farnosti co nejspokojeněji zapadá za obzor fary, potom matka duchovní odchází od dítek, potom evangelijní sůl zamývá se ve své schránce, až opět nějaká vzpružina, nějaká povinnost, služba ji probudí k činnosti . . . A všude potkáme totéž, všude nedostatek této, abych tak řekl, decentralisace života, toho vyjití „na cesty a mezi ploty“, toho sladkého: *compelle intrare*, které by magickou silou reagovalo na všechny — toho, abych se vyjádřil ještě jasněji stálého procházení se kroky, myšlenkou i starostí po vší nivě farnosti s takovýmito úvahami: ti ještě nejsou naučení . . . ti žijí ve zlých návycích . . . ti v nenávisti a svárech . . . ti mají dobré úmysly, ale třeba je posílit . . . ti jsou v nouzi a hladu a tedy potřebují pomoci . . . Musím se tedy ohánět, musím jako mystický pelikán otevřít vlastní prsa, abych všem učinil radost, neboť jsem sluhou všech, *omnibus debitor sum . . .*

Jak to tedy, že i tato práce rukou jinak velmi čilých a vážených vydává malý užitek! Kdybychom vše přesně rozvážili, kdybychom vešli v hlubinu všeho s trojnásobným tajemným rozkazem: sečti, zvaž,

¹⁾ Zach. I, 11.

rozděl, jak bychom nejednou bolestně se podivili, jak spravedlivě museli bychom sobě i jiným říci slova Zjevení: *Et angelo Laodiciae Ecclesiae scribe: scio opera tua . . . , dicis, quod dives sum et locupletatus. . . . et nescis, quia tu es miser et miserabilis et pauper et caecus et nudus . . .*¹⁾

Tak tedy, bratří, posuzující věci bez předpojatosti, unesení, na základě denních zjevů, přicházíme k smutnému závěru, že jest málo skutečných pracovníků na roli Kristově, že práce pro ideu kněžskou má méně představitelů než práce pro ideje časné, které tolik hluku vyvolávají na světě. In messe Domini valde rarus invenitur operator. S jedné strany zjevné odpadlictví, zjevná lenost, zahálka, které celkem nedbají o záležitosti Kristovy a chodí, abych tak řekl, jako nájemníci po vinici Pána zástupů — s druhé pak strany předstírání práce, které přináší skoupé ovoce, neboť jest hlavně obrácené na zevnější, povrchní stránku kněžství. Pohlédněme kolem, jděme z farnosti do farnosti, od pastýře k pastýři, zvláště pozdržme se déle pod střechou vlastního svědomí, a všude spatříme totéž, všude vedle Krista, pijícího kalich v zahradě Olivné, najdeme apoštoly lhostejné a spící. — *Et venit ad discipulos suos, et invenit eos dormientes . . .*²⁾

Proto také ten spánek vražedný, to smutné zapomenutí povinností k práci kněžské vyjadřuje nám jisté záhady, které jak krutá můra mučí naše srdce a mysl.

¹⁾ Zj. sv. Jana 3, 14—17.

²⁾ Mat. 26, 40. 43.

Ano, vyjadřují nám ony i zřídlo i rozlehlost strašlivé nevědomosti náboženské, v jaké nalézá se náš lid, nevědomosti opravdu pohanské, kterou možno shrnouti ve slova: Deo ignoto . . . Skutečně, zjev tento jest onou záhadou sfingy, kterou možno zaplatiti ztrátou rozumu . . . Slunce křesťanské již přes deset věků svítí nad naší zemí, a přece paprsek jeho vnikl ještě tak málo v srdce a mysl lidu! Budme nestrannými soudci a se vší svědomitostí řekněme, zda polovice toho lidu nedlí ve stínu smrti — qui in tenebris et in umbra mortis sedent? Zda má nějaký pojem o tajemstvích víry? Zda rozumí, byť i jen v hlavním ryse, ekonomii křesťanství, jeho příčině a cíli? Zda zná, byť jen povrchně, Krista, onen kámen úhelný stavby spojující dva světy — qui facit utraque unum? Zda má konečně jasný pojen o zákoníku mravním a o cestě svatosti, která jediná vede do nebe? Běda, vše to jest duším milionů věcí celkem cizí a několik formulek modlitby, několik praktik náboženských, jejichž účelu neznají, hle, to jsou všechny zásoby jejich vědění náboženského!

Hrozný, zarážející obraz! Co si máme o něm mysliti a jak nad ním plakati? Kdo by věřil tomu, že tento lid jest vychován pod sluncem Evangelia, že měl i má tisíce apoštolů — decem milia paedagogorum?¹⁾ A přec musíme tomu věriti . . ! A čím to, odkud tato temnost pohanství? To je právě následek naší lenosti, naší úřední služby v kostele. Pastýř není sluncem farnosti, které by obíhalo kolem ní, má s ní jen chvilkové, oficielní styky, spokojí se obyčejně s učením ve svatyni,

¹⁾ I Korint. 4, 15.

kde shromažďuje se jen malá část ovčince, považuje za plané znění slova apoštola: publice et per domos . . . monens unum quemque vestrum . . . cum lacrymis . . . , konečně devět částí svého života obětuje cílům svým a sotva desátou dává Kristu — tedy jest přirozené, že nemůže osvítiti lid, že musí mítí lid temný a na půl zvířecí, že výsledkem jeho správy farnosti, často dlouholeté a opěvované hlasem veřejného mínění, jest nevědomost náboženská hraničící s pohanstvím . . .

Confundemini a fructibus vestris propter iram furoris Domini . . !¹⁾)

Dále, to nám objasňuje onu druhou záhadu mravní zkázy, která jak býlí satanské stále bujněji se šíří po vinici Církve. Kdo z nás toho býlí nevidí, kdo nemluví o něm, kdo nenaříká na jeho zbujnělost? Opo-
mijím již třídu tak zv. osvícenou, jejíž polovice snad ještě v dětství znala deset přikázání; ale dokonce mezi lidem kolik dnes prakticky bezbožných?! Jaký materialismus ducha je zachvátil, jak bují pijanství, jaká chtivost cizího majetku, jaká neupřímnost, nepočetnost, smyslnost a nejšpinavější instinkty vedle předstírané nábožnosti! Zdá se, že jest to dávný svět Císařů, zdá se, že možno se s bolestí ptáti: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Unde ergo habet zizania?²⁾)

Běda, zrno je čisté a svaté, ale člověk nepřítel je zkazil, neboť naseł koukolu na pole! A kdy to učinil? V čase, kdy dělníci spali: cum autem dormirent ho-

¹⁾ Jer. 12, 13.

²⁾ Mat. 13, 27.

mines . . . Tedy náš spánek a lenivost, hle, to jest velká příčina zkázy světa, nad níž třeba plakati a žasnouti. — Super contritione filiae populi mei contritus sum, stupor obtinuit me. Numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare ergo non est obducta cicatrix filiae populi mei?¹⁾ Kněz-pastýř neostříhá mravního zdraví ovčince, nermoutí se nad nemocí duchovních svých dítek, nerozumí slovům sv. apoštola Pavla: quis infirmatur et ego non infirmor, quis scandalisatur et ego non uror?, nechvátá padlým ku pomoci, nepodpírá chvějící se, nevytrhává v potu tváře koukolu, nezasévá v každém jednotlivém srdci sv. zrna ctnosti, zkrátka, buď vůbec neplní nebo plniti neumí svůj vznešený úkol lékařský. Plní literu služeb, ale býti farnosti skutečně solí, rozpuštěnou v jejích cévách, procítiti v hloubi srdce všechnu bídu mravní oveček — vere languores nostros ipse tulit — jíti jak posel nebe do každého koutku ovčince s olivovou ratolestí a vínem milosrdného Samaritána, sváděti se zlem boj tichý, ale tvrdý a krvavý: usque ad sanguinem . . . adversus peccatum repugnantes,²⁾ to jest dle jeho přesvědčení utopií, která může baviti mládež alumnátskou . . . Chtěl by seděti doma, dohlédati na hospodářství, udržovati přátelské styky, vesele se baviti a při tom lacino konati div nad divy, t. j. léčiti nejstrašnější nemoc, chorobu lidského srdce! Ne, to jest nemožné, neboť dokonce i Bůh musí pracovati, musí býti, abych tak řekl, dotěrným výkonem své milosti, aby našel zbloudilou ovci:

¹⁾ Jer. 8, 21. 22.

²⁾ Žid. 12, 4.

Quaerens me, sedisti lassus . . .

Proto zdaž může taková theorie a spíše ještě taková praxe vydati něco jiného než ovoce smrti, t. j. býlí a zkaženost?

Confundemini a fructibus vestris propter iram furoris Domini . . .

Jaké tedy dojmy bolestné musí pocítiti naše duše pod břemenem těchto myšlenek? Víra upadá, svět se vrací k pohanství, země jak za dnů Noema zalitá přestupky, dílo Kristovo hyne, strom kříže ztrácí svou plodnost a uprostřed toho žalostného hřbitova slyšeti pekelný chechtot . . . ! To satan slaví své vítězství . . . Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui: sibila-verunt et fremuerunt dentibus suis et dixerunt: devorabimus! En ista est dies, quam expectabamus; invenimus, vidimus . . .¹⁾ Nyní, aby obraz byl úplný, dodejme, že triumfální vůz satanův vedle jiných činitelů vleče také naše lenost.

Velké thema pro hluboké úvahy, ještě větší pro slzy studu a lítosti . . .

Accingite vos et plangite sacerdotes; ululate ministri altaris; ingredimini, cubate in sacco, ministri Dei mei . . . clamate ad Dominum; a, a, a, diei! . . .²⁾

IV.

Leč nekončme tím stenem žalostným, tím Davidovým: peccavi Domino! Slza bez nápravy jest slabostí neb znakem pokrytectví. Naopak prohlédnuvše hlou-

¹⁾ Pláč. Jer. 2, 16.

²⁾ Joel I, 13—15.

běji tento tak vážný předmět, poznavše ve vší nahotě svoji bezpříkladnou nečinnost, svoje složení rukou v klín v době „velkých žní“, zkrátka divný, výjimečný nedostatek práce pro cíle Kristovy, pro ideu kněžství, otevřme ospalé oči a probudme se, probudme se ze sna! Et hoc scientes tempus: quia hora est iam nos de sommo surgere.¹⁾ Ó, čas již, čas, abychom napravili starý hřích, abychom zrušili tradici obřadného kněžství a polovičaté služby na nivě povolání, abychom učinili konec bolestné kratochvili zastírání cípem taláru nejbídnější v světě lenosti, abychom vztyčili vlajku s heslem apoštolským: in omnibus labora! Všechno nás volá k tomu: od nejprostších zásad spravedlnosti až do té strašlivé výzvy: redde rationem! která nás čeká před stolcem Kristovým. Nechť tedy tyto výmluvné hlasy najdou ohlas v našich kněžských srdcích! Haec dicit Dominus Deus: a quatuor ventis veni, spiritus, et insuffla super interfectos istos et reviviscant!²⁾

Abychom však nezůstavili nikoho na rozcestí dohadů, abychom praktickým slovem uzavřeli svoji rozmluvu, t. j. ukázali prstem, jak vlastně třeba pracovat pro ideu kněžskou, jak práci tu jeviti ve svém životě denním, v prostých, nehledaných formách, dodáme na konec vzor a normu této práce, na něž nechť čtenář popatří s úvahou. Snad se to bude zdáti smělostí, snad někdo nás bude souditi, že ukládáme zákon jednání spolubratřím-kněžím, ale není podobného úmyslu v našem srdci. Jest to jen bratrská upřímnost, která

¹⁾ Řím. 13. 11.

²⁾ Ez. 37. 9.

nesnese masky, která se vší důvěrou dělí se o přesvědčení z hloubi duše plynoucí.

A tak, dle našeho mínění, chtěje skutečně pracovati na vinici Kristově, chtěje své vznešené zaměstnání vykonávati s užitkem a chloubou, třebas jen v malém okruhu, chtěje býti pákou, ozdobou a andělem strážným ovčinci, jest potřebí, aby kněz-pastýř zařídil práci svou ve smyslu tohoto desatera:

I. Proniknouti se především všeobecnou zásadou, že jest sluhou Krista, sluhou v přesném slova významu, a tedy považovati svůj čas, své zdraví, schopnosti již jako Jeho výlučný majetek, jehož se dotýkati jest nevolno pod trestem zrady! Všechno dělení v tom ohledu jest zločin věrolomství a žádná, žádná výmluva, ani potřeba chleba, ani záležitosti rodiny, ani to, co zveme nevinnými zábavami, nemůže nás k tomu zplnomocniti. Jestliže někomu, tedy kněžím zvláště, nevolno sloužiti dvěma pánům . . . Přepěkně a vřele vyjádřil to velký apoštol: ego Paulus, vinctus Christi . . , jen, jenom Kristův!

II. Nejméně jednou do roka návštěvami prohlédnouti celou farnost, každý její kout i chatrč, ale prohlédnouti s tou horoucí láskou, se starostlivostí otce, která vnáší do domů paprsek světla božího a ratolest pokoje — *quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona! . . .*¹⁾ Jenom tak může seznámiti se pastýř s ovečkami, jen tak upevní svůj otcovský poměr k nim, jen tak může poznati jejich duchovní potřeby, jejich vady a vlastnosti, bez čehož nemožno jest vésti je v životě! Velký příklad v tom

¹⁾ Řím. 10, 11.

ohledu dal nám sám Spasitel: ego sum pastor bonus et cognosco oves meas et cognoscunt me meae . . . Jistě je to práce ohromná, námaha plná potu a krve, ale proč se zveme sluhy nebeského Pána? Vždyť služebník náš potí se pro nás a přece spatřujeme to spravedlivým, přirozeným. Proč by tedy neměl sluha Boha živého pro svého Pána prolíti kapky potu?

III. Vyučovati zásadám víry všechny dítky farnosti. Ten úkon jest nekonečně vážným, a řekněme otevřeně, úplně zanedbaným! „Děti prosily o chléb, a nebylo, kdo by jim lámal“ . . . !¹⁾ Spoléháme na školu, a není to, ptám se, klamáním sebe a svědomí? Vždyť jest známo, že dokonce i škola místní ne vždy má užitek z vyučování kněze, což teprve říci o školách, roztroušených v obvodu farnosti? Mnoho tedy vyrůstá bez znalosti víry, bez zásad mravnosti, a teprve velkonoční zpověď anebo dokonce teprve cvičení snoubenců odhaluje, v jaké strašné noci nešťastné trvají duše! Tu tedy, tu obrátiti práci, tu náš obětní oltář . . . Třeba založiti seznam všech těchto malých pohanů, třeba věděti dokonale, kolik jich jest ve farnosti, třeba jich vyhledávati a učiti, byť i každého zvláště, zkrátka třeba jíti ve šlépějích apoštola národů.²⁾

IV. Navštěvovati aspoň dvakrát týdně všechny choré ve farnosti! Tato praxe jest skoro neznáma, a

¹⁾ Sk. apošt. 20, 31.

²⁾ Spisovatel († 1900) sám v poznámce přiznává, že v této věci děje se v posledních letech náprava. Než poslední věta může v dohledné době nabýti i u nás platnosti, uvážíme-li, že mnozí žáci ne navštěvují vyučování náboženství a nepřistupují k sv. svátostem. (Pozn. překl.)

obyčejně vidíme naše nemocné jednou a to při prokazování posledních služeb. Potom péče o ně přestává . . . Jaké to smutné svědectví necitelnosti pastýře! *Filia populi mei crudelis, quasi struthio in deserto . . .* (Sv. Bernard.) Zda možno tak umírající ovečky zůstaviti bez ochrany, beze slova posily a potěchy? Vždyť poslední chvíle života jsou chvíle slavné, chvíle slzavé a strašné; zdaž se tedy nesluší, aby otec a pastýř stával často v těchto chvílích u lože chorého, aby mu je oslazoval, aby pomáhal duchovnímu dítěti v tom posledním boji na zemi, aby ubohou tuto duši, abych tak řekl, vlastní rukou odevzdal v ruce Kristovy — *in manus tuas commendo?*! Ach, ano, jest to jedna z nejvyšších povinností pastýře, pro niž mluví vše: srdce, spravedlnost, svědomí a konečně pobídka oné velké odplaty: *infirmus eram et visitastis me . . . venite benedicti!*

V. Míti důkladný přehled všech zvykových hříšníků, všech oveček zbloudilých, všech rodin rozhněvaných, zkrátka všech chorých mravně, aby pospíšil jak dobrý pastýř na jejich záchranu. Ó, jak jest to velká povinnost, ale málo pochopená ve vší své rozsáhlosti! *Cadit asina et est qui sublevet eam; perit anima, et nemo est qui reputet!*¹⁾ Na mnoho pastýřů hodí se tato slova?! *Nolite annuntiare in Geth . . .* Poznejme tedy dobře, jak toto odvětví práce kněžské jest neskončeně vážné a ujměme se ho vší silou duše. To jest první z našich úkolů, to suma a bytnost našeho povolání, neboť v tomto záležitosti hlavní cíl kněžství: vydí-

¹⁾ 2 kn. král. 1, 20.

rati duše peklu a vraceti je nebi. Bez toho pak kněžstvo nemá důvodu bytí . . .

VI. Míti také seznam všech chudých ve farnosti a zahrnouti je stálou mateřskou péčí. Pravím: stálou, neboť almužna nahodile dávaná jest kapkou na vyprahlou zemi. Víme, že vlastní prostředky nám k tomu nestačí, ale třeba se pohnouti, třeba pomoc pro chudé moudře zorganizovati, třeba ji pojmouti v systém, zkrátka milovati tuto záležitost, a Bůh našima rukama učiní div proroka Eliáše . . . Zachovejme tedy tento bod živě v paměti! Milosrdenství jest prvorozenou dcerou kněžství, a kněz jest sluhou, zástupcem toho, o němž řečeno: *pertransiit benefaciendo* . . .

VII. Zabývati se osudem sirot a všech ubohých dítek, jimž nouze, opuštěnost a temnota zavřely dráhu žití. Často jedna příznivá rada, často několik slov prosby nebo malá osobní námaha mohly by je pozdvihnouti z neštěstí a zabezpečiti jim lepší budoucnost! Zda může dobrý pastýř odřici tuto pomoc, zda může míti pro tyto dítky srdce tvrdé a studené? Ó zajisté, kdo by tak jednal, nebyl by učněm Mistrovým, který chudé dítky shromažďoval kolem sebe, který pronesl vřelá slova: *sinite parvulos venire ad me* . . .

VIII. Oddati se slavnostně dvěma záležitostem nesmírného významu, které zvláště dnes staly se naléhavými: uskutečnění střídmosti a svěcení dnů svátečních.

IX. Věnovati se pořádku a ozdobě svatyně: *Domine dilexi decorem domus tuae* . . . To jest jediná, přečistá naše milenka; tu tedy má se jeviti všechna láska kněze, všechna poesie jeho duše, všechna ctižádost srdce . . .

Na tento bod desatera obraťme pilně pozornost! Příčinu odhadneme lehko . . .

X. Konečně, abychom zahrnuli jedním slovem vše, co k naší práci náleží a co dosud nevešlo se do rámce tohoto obrázku: neustupovati před ničím, co jest chválou pro Boha, užitkem pro ovčinec a chloubou pro kněžství. Toto pravidlo jest příliš všeobecné, ale máme k němu krásný výklad ve slovech sv. Augustina: *ama et fac quod vis!* Tak milujme svou ideu, a láska nás naučí, co máme pro ni činiti.

Hle, bratří, to jest slabý obraz dělníka-pastýře, to jsou hlavní rysy, jimiž má se jeviti práce kněžská.

*Cum audissent autem . . . quidam quidem irridebant . . .*¹⁾

Jest to věc vážná? Jest to skutečně přesný výsledek logiky víry nebo také plod přílišné horlivosti snílka? Třeba tedy v kněžství tak přikouti se k práci jak odsouzenec na galejích? Třeba tedy opravdu obětovati ideu kněžské všecku naši bytost a všechny chvíle žití? Třeba tedy opravdu žiti život obětavý, namáhavý, mučednický a zdvihati břímě práce bez přestání, bez oddechu? Třeba tedy dokonce zřici se také všeho, co naše srdce dvojí, či spíše drobí: rolnictví, zahradnictví, koňařství, včelařství a jiných takových věcí, které pod skromným jménem „nevinných zábav“ okrádají Krista o polovici našich dnů a následkem toho o polovici života? Třeba tedy to vše udělati? Tu dixisti! . . . Ale to je přece těžké, to vyžaduje obětí a námah! *Si talis est causa hominis . . . non expedit nubere . . .* Ano, bratří, ale což soudíme naivně, že kněžství jest

¹⁾ Sk. apošt. 17. 32.

pohodlný chléb a způsob pokojného doživotí? Cože myslíme, že žití kněze-pastýře jest milou selankou ve stínu staré lípy, ve středu dobrých přátel nebo hospodářské zaměstnání? Či myslíme, že jest žitím pro sebe, k němuž jen druhořadným dodatkem jsou cíle duchovní? Či myslíme, že o našem povolání žertem řečeno: těžké dokonce pro síly anděla: angelicis humeris formidandum? Nikoliv, časy ilusí minuly . . . Kněz musí býti jen knězem, musí utonouti v trudech pro ideje Kristovy, musí na své cestě vyvěsiti velké heslo: in omnibus labora! Jen tak skutečně poslouží záležitosti boží, jen tak se přičiní o vítězství víry a ctnosti, jen tak tázaný před trůnem Kristovým na žádanou náhradu bude míti právo zavolati slovy Doktora andělského: „ne jinou, Pane, ne jinou, jen Tebe samého — non aliam Domine, nisi te ipsum!“

Zda myšlenky touto rozmluvou rozhozené najdou ozvěnu v srdci kněží? Či odpovědí na ně bude ostré odmítnutí: recede a nobis et scientiam viarum tuarum nolumus?¹⁾ Nebo také najde se snad nejeden Dionysius, který myšlenky ty přijme — quidam vero viri, adhaerentes ei, crediderunt? Rozhodnouti to může jedině Bůh! Máme však naději, že toto poslední jest pravdou a že nejeden z bratří, uvažuje tento předmět u nohou Mistra a Pána v tichém sebrání duše, řekne si rozhodně: hora iam est de somno surgere! Čas již, abychom ze spánku povstali! . . . !

¹⁾ Job 21, 14.